

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՄԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՐԽԻՎ

№ 12

0028

ლენის მუშების დახვერტა.

ირ. ევლიაშვილი — დაუბეჭდავი ლექსები:—
ციმბირიდან გამოქცეული.
სიმღერა ტუსადისა

ივანე ფალიაშვილი.

დიმიტრი გორდევი — ძველი ქართული ხუროთ მოძღვრე-
ბის მეორე გამოფენის შესახებ.

დ. პავლიაშვილი. — ხევსურეთი.

ი. ქარელი — ვაჟას.

ი. ერენბურგი — „მხიარული ფინიში“.

სანდრო ეული (ს. ქურიძე)

სანდრო ეული — ჩათახის ქარხანა.

ლევან შატრეველი — „ველური“ და „ლეის ქალი“

პ. ნეშანოვი — ომი სასახლეებს.

ალი არსენიშვილი — რუსული პროზა, ილია ერენბურგი.

სანდრო შანშიაშვილი — ლატავრა.

ადონის — მოქანდაკე გ. სესიაშვილი.

სახალხო კომპოზიტორი ნ. სულხანიშვილი.

ქრონიკა, ბიბლიოგრაფია, ილუსტრაციები და კარიკა-
ტურები.

საქართველოს ს. ს. რ. სასოფლო-სამეურ-
ნეო ბანკის (ყოფ. სახბანკი)

გ ა მ გ ე ლ ბ ა

ამით აცნობებს ეოფელ ტფილისის და ქუთაისის სააღვლე-მამულე ბანკები-
სა და ტფილისის საქალაქო საკრედიტო სასოგადოების მსესხებლებს, რომ თა-
ნახმდ საქართველოს საბჭოთა მთავრობისგან 28 დეკემბერს 1922 წ., № 16 გა-
მოცემული დეკრეტის, მიმდინარე წლის 31 იანვარს გათავად ვადა მოხსენებულ
ბანკებსა და საკრედიტო სასოგადოებაში დაგირავებულ მამულეზე აღრისხულ
ვალების მეორე ნახევარ წლის გადასახადების შემოტანისა და ამის გამო მოკ-
ლე ხანში გამტკობა შეუდგება საჯარო ვაჭრობისათვის განცხადების შედგენას და,
რადგანაც საჯარო ვაჭრობის მომხადება და განცხადების გასეთებში დაბეჭდვა გა-
მოიწვევს დიდ ხარჯს, რომელიც გადატანილი იქნება მსესხებლებზე და განცხა-
დების სიებში მოქცეულ იქნებიან ყველა მამულეები, რომელთა პატრონებს არ შე-
მოუტანიათ ზირველი და მეორე, ან მხოლოდ მეორე ნახევარი წლის გადასახა-
დები, გამტკობა სისოვის ასეთი მამულეების პატრონებს შედეკტი ხარჯის ახაცი-
ლებლად კუთილ-ინებთან და შემოიტანთან მოკლე ხანში ვადაცასული გადასახადები.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

დროშა

ო რ ა კ ი ა რ ე უ ლ ი ს ა მ მ ა ბ ა ტ რ ო - ს ა ლ ი ბ ი რ ა ბ რ ა ტ რ ო შ ო რ ა ნ ა ლ ი .

განცხადების ტარიფი:		ხელის მოწერა:		რედაქციის და კონტორის მისამართი:
ერთი გვყრდი . . . 100 შ. რუბ.	საში თვით . . . 1 მან.	20 კ. რუბ.	რუსთაველის პრ. № 22,	
ნასყვარი გვყრდი . . 50 შ. „	ერთი თვით	40 კ. „	შიაღუბა სელის შტურჯა დილის	
შეთოსვდი გვყრდი . . 35 შ. „	დაღუ ნთავითი ყუღვან	20 კ. „	9—3 საათამდე.	

№ 12

სამშაბათი, 15 აპრილი 1924 წ.

№ 12

ლენის გუშაგის დახვრატა.

(17 აპრილი 1912 წ.)

1905 წლის რევოლუციის დამარცხების შემდეგ, რეაქციამ შეაფერხა მუშათა მოძრაობა. სისხლის ვაჭანალიამ დამსჯელ ექსპედიციების, საშხერო საველე სასამართლოების და დახვრეტების საშუალებით, რომელიც მსინჯარებდა მონარქიულ რუსეთში ჩაახრჩო, დროებით შეაჩერა მუშათა და გლეხთა რევოლუციური მოძრაობა და თითქმის სისხლიდან დასცალა.

მიგრამ ეს დამშვიდება არ იყო საბოლოო. 1912 წელს იწყება ახალი აღორძინება. 17 აპრილს (4 აპრილს ძველი სტილით) შორეულ კიმბირის ტაიგაში ლენის ქარხნებში დახვრეტელ იქმნენ რამდენიმე ასი მუშა, რომელთაც ადმინისტრაციას წარუდგინეს რიგი მოთხოვნები: ამ მხეცურ დახვრეტის ვარეზობა იყო ასეთი: თებერვალში ქარხნების მუშებმა აუტანელ პირობების გამო წარადგინეს 13 მოთხოვნა. ამ მოთხოვნებიანთა შორის იყო 30%, ხელფასის მომატება, 8 საათის სამუშაო დღის შემოღება და გაძევება იმ 27 კაცისა ადმინისტრაციისგან, რომელნიც იყვნენ დაუძინებელი მტრები მუშებისა. 2000 ვერსით რკინის გზიდან დაშორებულ ქარხნებში ამ დროს არ იყო საკმაოდ შეიარაღებული ძალა და

ამიტომ ადმინისტრაცია აგვიანებდა მოლაპარაკების და იმავე დროს განიჭვია ჯარი ირკუსტიდან. იქიდან მოვიდა ჟანდარმა როტმისტრის ტერეშენკოს და ბრალმდებელის მეთაურობით ჯარის კაცთა რაზმი: ადმინისტრაციასთან მოსალაპარაკებლად არჩეული დღეულებები (არჩევნები მოხდა დიამბეგის და სოლჟო ინსპექტორის წინადადებით) დაატყალეს. 17 აპრილს მუშები გაეშურნენ ნადეჟდინის ქარხნისკენ მოსალაპარაკებლად, მათ შეხვდა ქარხნის ადმინისტრაცია და ჟანდარმის როტმისტრი. მოლაპარაკების დროს ტერეშენკოს ბრძანებით მუშებს აუტყეს სროლა. მოკლულ იქნა 270 მუშა და დაჭრილი 250. ამ მხეცურმა დახვრეტამ ააღელვა მთელი მშრომელი რუსეთი.

პიტერის, მოსკოვის და სხვა ქალაქების მუშებმა გამოაცხადეს გაფიცვა. ამ დახვრეტის შემდეგ მუშათა მოძრაობა თანდათან იზრდებოდა. და 1914 წელს უმაღლეს წერტილს მიახწია.

შოლოდ ომმა შეაჩერა ეს მოძრაობა და სამი წლით დაავიანა თვითმპყრობელობის დამხობა.

სიზოგირიდან გამოქცეული.

ტყვე შემოფარე გამოქცეული
 დღის სინათლისგან ტყვე დამოფარე.
 იქნებ წაიღო მე ავისრულყო
 და კიდევ ვნახო სამშობლო არე;
 ვნახო შეიღებები. თულა ვიპოვე,
 თუ გადაღურჩნენ სიმშოლს და ტანჯვას.
 ვნახო უმწეოთ დახოცილები
 და ვეამბორო მშობლებს საფლავს!
 კიდევ ვნახო ის... მაგრამ ვაი
 მისი ამავეი აღარ მსმენია
 ვინ იცის იქნებ—სუსტი ლერწამი
 ქარიშხალს უკვე გაუთვლია!
 მაგრამ მინც ტყვე შენ დამოფარე
 მინდა რომ მოკვდე თვისუფალი,
 მინდა რომ ერთხელ ჩემსა სამშობლოს
 მტრისგან ნახარს მოვავლო თვალი.
 ვიცი ვერ ვნახე იქ ამხანავსა
 მტრის თოფის ტყვიით იგი მკვდარია.
 ველარც ჩემს ქონხმს. უწყალო ხელით
 ისიც მტრისგან გადაშწვარია
 ჩემს კარმიდამოს მტვრათ გადაქცეულს
 მიკიოტი და მგლოვიარობდა,
 ობოლი ყურშა ღმუღი ტირილით
 პატრონს ეძებდა და ეძახოდა.
 კეთილი ძაღლი, შენ მტერს არ ჰგეგხარ
 მახსოვს ტყე-მინდვრათ შენი ნეარდი,
 მახსოვს ნახტომი მე ყურშავ შენი,
 ელვასებრ მალი, ელვასებრ მარდი.
 ეხლა თვით გავხდი ყურშავ ნადირი
 თვით ვალაღიქვც მხეცად ტყე ველის
 უკან მომდევნე მონადირენი
 და წინადანაც კვლავ ტყვია მეღის.
 მივსწურავ გზასა... მივიპარები,
 ვით ავაზაკი ჩემს სამშობლოში
 ტყე დაბურული მაქვს თავსაფარად
 და საზრდით პური გლენების ქონში.
 ასეა ძმაო. შენ ძმათ ის გიცნობს
 ვინც ჭირვარამში გამოცდილია
 — შენებრ ნატანჯვრათ მოწყვდილი ლუკმა
 ღარიბი არი, მაგრამ ტკბილია!
 წყალზეც მეთევხეს ნ-ვით გაეყვარ
 იცნობს ჩემგვარებს, ბევრი უნახავთ,
 და სისხლიანი ციმბირის ველი
 ჩემებრ დასხლეტილთ ბევრს გადულახავთ.
 შენც შემეწეი ღამის გუშავო,
 მალე მოჰვინე გზაზე წყვილიადი,
 მზეც ალიონზე დაიგვიანე
 რომ გვიან ვნახო მე განთიადი
 და შენც შავი ტყვე, გამოქცეული
 ჩემს მდევართაგან ჭოხვც დამოფარე.
 წყვილიადო ღამეც, ვიცი არ გამცემ
 ბოროლებიდან გამოქცეულსა
 გზათ შენ გენდობი დასასვენებლად
 დღისით მივატან ტყეს დაბურულსა,
 იქნება ბედმა არ მილატოს
 იქნებ სამშობლოს მე მივახწვია
 ხუნდებში სიკვდილს ის შირჩენია
 მტერთან ბრძოლაში ტყვიამ გამუფაროს.

სივლიარე ტუსალონს*).

მშვიდობით ჩემო სამშობლო მხარე!
 მშვიდობით, მთავალ დღეს გესალმები!
 ველარა ნახოს ჩემმა თვალებმა
 შენი ლამაზი ამაყი მთები!
 ველარ ვიხილო ქალა, ტყე, ბორცვი,
 მთით გადმომსქდარი ცელქი მდინარე;
 ველარ ვიხილო სატრფო გულისა;
 ყელს მიხუტული სახე მღიმიარე.
 მის მკერდის ნაცვლად ტანჯვის წუთებში
 მე თავს მივყარდნობ ციხის კედელსა;
 ცივი ბორკილი შეეფეთება
 მის საალერსოდ გაწვდილს ხელებსა;
 მოლილის, მოქანტულს მოსასვენებლად
 არ დამიხვდება მკერდი დიდისა
 და სასთუმალად ბევრჯელ შემხვდება
 გვაში მგებობის ჩემის ბედისა!
 ტოლ-სწორთა შორის სიმღერის ნაცვლად
 ჩემი ბორკილი დაიჩხარუნებს
 და ხმა იმისი, ხმა შესაზარი
 ამიშლის ფიქრებს, ამიშლის წყლულებს;
 მშვიდობით ჩემო სამშობლო მხარე!
 გემშვიდობებთ დღეს შენი შეილი!
 მივდივარ ბორკილს მივაჩხარუნებ,
 მიტომ რომ გაძევს თვითონ ბორკილი!

სამშობლოს მთების ლაღო ქურციკო,
 მშველო, ჯერანო, ირემო ტუსისა!
 გემშვიდობებთ თქვენც სხვებთან ერთად,
 თქვენ ხომ არ იცით ხმა ბორკილისა!
 მშვიდობით დაბავ — ქალაქ სოფელო,
 აოხრებულო და გადამწვარო!
 მშვიდობით ქოხო ჩემო ლარიბო,
 მშვიდობით დედაე ჩემთვის გულ-მკედარო!
 და თქვენც კანჯარხო მალალ მთებისა,
 მანდ რო გამფრთხაზხარო მთის ხეგუბებში;
 თქვენლა გადარჩით, თქვენ დაიტრეთ
 ყორანთ ნაკორტნი აზნავთ ლეში!
 თქვენ კი მტარვალნი, მტარვალნი ჩემის
 აოხრებული სამშობლოსისა
 წყველა და კრულვა! მწამს დაგიდგებათ
 ეამი ტირილის, ეამი გლოვისა!
 ცოტა ვიცოცხლე და ბევრი ვნახე,
 ვნახე ქურუმნი გართხმულნი ძირსა;
 წეწვა და გლეჯა მათი მანტის
 სისხლით გასვრილი მათ პორფირისა!
 მივდივარ, ბორკილს მივაჩხარუნებ,
 მაგრამ თან მიმდევს მასთან იმელი;
 მწამს საბოლოოთ რომ ხალხს უპყრო
 თავისი ხვედრი, თავისი ბედი!

ი. ევლოშვილი.

* ეს ლექსები დაწერილია ავტორის მიერ ვოლოგდის გუბერ-
 ნის ქ. სოდეჩივოდსკო, სადაც მგოსანი გადასახლებული იყო 1909 წ.
 ტფ. გენერალ-გუბერნატორის, ლოხინო-ლოხინსკის განკარგულებით,
 იროდიონ ევლოშვილმა ციმბირში და ციხეში ოთხი წელი დაჟყო,
 იქედან დაბრუნდა პლეკიით დასწრულუბული და გარდაიცვალა 1916
 წელს ტფილისში.

ჩვენი ჟურნალის შემდეგ ნომერებში მოვთავსებთ ირ. ევლო-
 შვილის სხვა დაუბეჭდავ ლექსებს, რომლებიც მის: ქალადგებში
 აღმოაჩინდა.

ივ. ფალიაშვილი.

ივ. ფალიაშვილი.

ივანე პეტრეს-ძე ფალიაშვილი დაიბადა ქ. ქუთაისში. სწავლა მიიღო ადგილობრივ გიმნაზიაში. ამავე დროს სწავლობდა ფისგარმონიის დაკვას. მეექვსე კლასში იყო, როდესაც იგი 19 წლისა მოიწვიეს ტფილისის ქართულ კათოლიკეთა ეკლესიაში საეკლესიო ორგანისტად. ამავე დროს სწავლობდა სამუსიკო სასწავლებელში. სწავლობდა კომპოზიტორ იპოლიტოვ ივანოვთან და ნ. კლეროვსკისთან. შემდეგ წავიდა მოსკოვს და მეკლანინებთან კომპოზ. ტანცევთან. აქედან გადავიდა ლენინგრადს, სადაც ხან-გამოშვებით მეკლანინებთან კომპოზიტორ რიმსკი-კორსაკოვთან. ნივთიერი უსახსრობის გამო იგი იძულებული შეიქნა დაბრუნებულიყო სამშობლოში და შრომისთვის მოეკიდებინა. ამ დაბრუნებისას იგი ისევ ორგანისტად მსახურებდა ეკლესიაში. მისი პირველი გამოსვლა საზოგადოების წინაშე, როგორც პროფესიონალის, იყო 1888 წელს ტფილისში. იგი ორტარობდა ძველ ქართულ თეატრში საოპერეტო დასის ორკესტრს. ამის შემდეგ იგი ჩაება სათეატრო მუშაობაში და 1889 წლიდან 1892 წლამდე

მსახურობდა ტფილისში ხორმეისტრად, და მეორე ლობარად ანტრეპრენიორთა: ფორკატის, სამარინის-მახოვეცის და მარ. სიღარიბე-ამაშიძის საოპერეტო დასებში. მხოლოდ 1893 წელს მოიწვიეს უკრაინელთა საოპერეტო დასში ლობტარად. შემდეგ 1894 წლ. 1896 წლამდე მსახურებდა ქ. ხარკოვში წერეთელის ანტრეპრიაში ხორმეისტრად. 1897 წლ. 1902 წლამდე იგი იყო მიწვეული ხორმეისტრად იტალიურ ოპერაში ქ. ოდესაში ქალაქის თეატრში, ნ. სოლოვეიკოვის და მ. ლუმბროვსკაის ანტრეპრიაში. ამ ხანებშივე ფიგურმა მიიწვია თავის საოპერო დასში ლობტარად; ორი წლის განმავლობაში ვოლგის ნაპირის ქალაქებში მართავდა საოპერო წარმოდგენებს. ყველა ამ ქალაქებში დიდი ყურადღება მიიქცია საზოგადოებისა და პრესისა. 1904 წ. იგი დაბრუნდა ტფილისში. ჩამოსვლისთანავე მიწვეულ იქნა მომღერალ დონსკოის საოპერო დასში ლობტარად სახაზინო თეატრში. დონსკოის ანტრეპრიაში შემდეგ ასევე მიიწვია სახაზინო თეატრში ანტრეპ. აღ. ეიხენვალდმა, 1907 წლამდე იგი ჩაება ტფილისის სცენაზე. მხოლოდ 1908—1910 წლებში იგი კვლავ მსახურობს რუსეთში ქ. ეკატერინებურგში, 1911 წლის სეზონში ვანო თითონ შეადგინა საამხანაგო საოპერო დასი და ჩვენ მას ვხედავთ ისევ ტფილისის ოპერაში მომუშავეს 1915 წლამდე. იგი ამ დროს უკვე საკმაო ცნობილი ლობტარი იყო. 1915 წ. სეზონის დასრულების შემდეგ ფალიაშვილი მთელი თავის დასის შემადგენლობით გაემგზავრა შორეულ ადმოსავლითს ქ. ვლადივოსტოკში. ორი წლის განმავლობაში მოიარა ციხიბრის შემდეგი ქალაქები; ხარბინი, ბლაგოვენსკი, ხაბაროვსკი, ჩიტა, ირკუტსკი, ომსკი და ტომსკი. 1917 წელს მათ ოქტომბრის რევოლუციამ უსწრო ირკუტსკში, დასი დაითხოვა და თვით პეტროგრადს, წავიდა, სადაც დაჰყო სახელმწიფო ოპერის ლობტარად ორი წელი. შემდეგ კი მას კვლავ მოუხდა ურალისავე გაემგზავრება, სადაც დაჩა საწველს. ამის შემდეგ კვლავ დაბრუნდა ტფილისში. ჩამოსვლისთანავე იგი მიწვეულ იქნა სახელმწიფოს აკადემიურ ოპერის მთავარ ლობტარად და სამხატვრო ნაწილის გამგეთ. ვანო ეხლაც მსახურობს საოპერო თეატრში. ამდენი წლების მოზაურობისა და მუშაობის შემდეგ იგი ისევე ახალგაზრდული გატაცებით და ენერგიით უძღვება საყვარელ საქმეს.

18 აპრილს, სახელმწიფო ოპერის დირექტია უმართავს თავის დამსახურებულს მოამაგეს ვანო ფალიაშვილს მისი სამუსიკო მოღვაწეობის 35 წლის იუბილეს.

კველ ქართულ ხელოვნებასა და მისი განვითარების გეგმა

ამას წინა დღეებში ძველ ქართულ ხელოვნობის მემკვიდრეების ნაშთი გამოვინა, რომელიც ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არსებულ ხელოვნებათა ისტორიის კაბინეტის მიერ იყო მოწყობილი საქართველოს მუზეუმის ახალ სახლში, მიდინარე აკადემიური წლის თვალსაზიროვნებით—პოპულარულ წამოწყებად უნდა ჩაითვალოს. სამწუხაროდ, ამ გამოვენამ ვერ ნახა ღირსეული დაფასება, იგი ინახულა საზოგადოების მეტად ვიწრო წრეში. იმავე სახლის საღებულო დარბაზში საქარ-

თელოს საისტორიო და საეტიკო-საზოგადოების მიერ გამართული იყო სამი საჯარო სხდომა, რომელიც უმთავრესად შეეწირა გამოვენაზე დაგროვებულ ნაშთებს; ეს სამი სხდომა დაიკავა ძველ ქართულ ხელოვნობის მემკვიდრეების ინიციატორის და მთავარ ხელმძღვანელის პროფესორ ჩუბინაშვილის მეტად შინაარსიანმა მხსენებებმა. ამ სხდომებმა, რომელთაც ხალხი ხალხისი ესწრებოდა, ხელი შეუწვეს უფრო ღრმა და მრავალმხრივ გაგებას ფართო საზოგადოების მიერ იმ მემკვიდრეულ გან-

ძისა, რომელიც მოცემული იყო გამოფენაზე. მეცნიერულ კვლევა-ძიების ტემის მიხედვით მეტ-წილ ექსპონატთა დაჯგუფება შეიძლება შემდეგნაირად: 1) საეკლესიო ხუროთმოძღვრება მცხეთის სვეტი—ცხოვლის დიდი საყდრის ტიპისა და 2) კახეთის ხუროთმოძღვრების ნაშთები. სხვა მასალებს ცოტათ თუ ბევრათ ემჩნეოდათ შემთხვევითი ხასიათი.

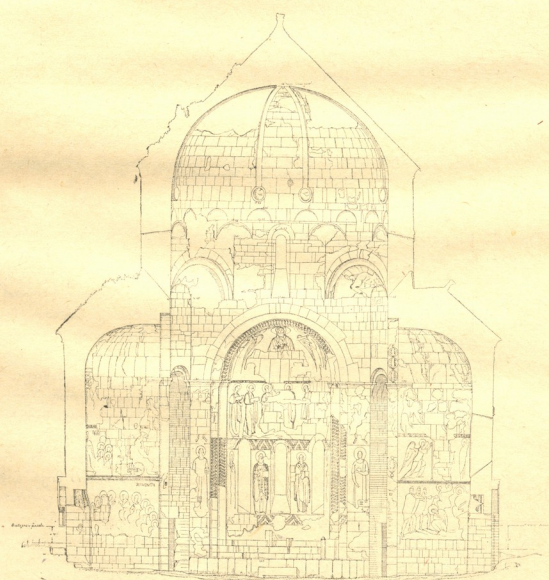
გამოფენილ საგნებთან შეფარდებული იყო ლექციებიც: 1) საერთო შესავალი ხასიათისა იყო—ქართულ ხელოვნების შესწავლის ამოცანები, 2) მცხეთის ჯვრის ტიპის ცენტრალურ—გუმბათიან საყდრების შესახებ და 3) კახეთის ხუროთმოძღვრების შესახებ.

იმავე მიზანს—გამოფენისადმი საზოგადოების ყურადღების მიქცევას—ისახავდა პროფესორ ჩუბინაშვილის დიდი ფელეტონი გაზ. „ზარია ვოსტოკა“-ს № 530 ში, სამწუხაროდ დიდის დაგვიანებით დაბეჭდილი (20/III—1924 წელს).

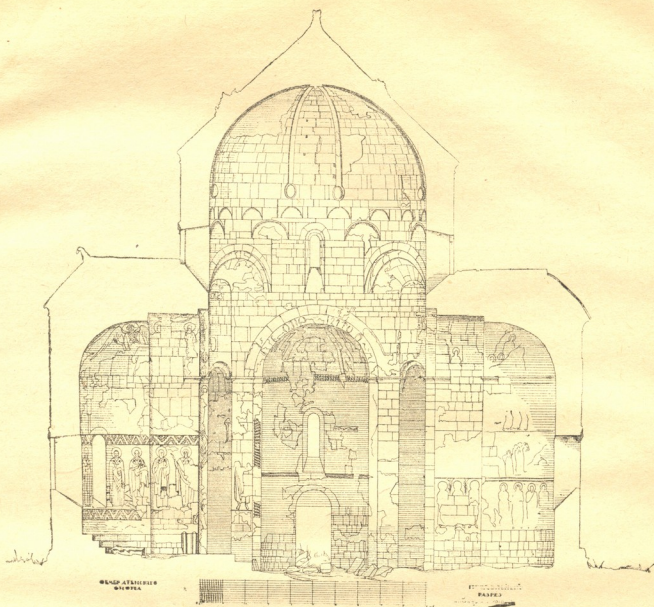
ამ ლექციებმა და ფელეტონმა გამოაშკარავეს ის ძირითადი გეგმა, რომლითაც ხელმძღვანელობდა გამოფენილ ნაშთთა შემკრები. ამ რიგად გამოფენას არ ჰქონია პრეტენზია საშუალო საუკუნეთა ქართულ ხუროთმოძღვრების ისტორიის მთლიან სურათის მოცემის; იგი რამდენიმედ მაჩვენებელი იყო იმ მუშაობის შედეგის, რომელსაც ეწეოდა ხელოვნებათა ისტორიის კაბინეტი და არქეოლოგიული ინსტიტუტი.

ნატურიდან გადაღებულ ნახაზთა და სურათთა უმეტესობა შესრულებული იყო სამოქალაქო ინჟინერ ნ. პ. სვეტიცხოვის მიერ. თითქმის ყველა მისგან შესრულებული ნაწარმოები შეადგენს სრულიად ახალ მასალას, ძველ ქართულ ხუროთმოძღვრების პირველ გამოყენებაზე არყოფილს, რომელიც მოწყობილი იყო 1920 წელში საქართველოს საისტორიო და საეტიკო-გრაფიო საზოგადოების მიერ. გამოიკლის შეადგენს მხოლოდ სამწვერის პატარა ეკლესია, ხელახლად უფრო დეტალურად გამორკვეული და გამოხატულიც.

სვეტიცხოვის ნაშუშევარს ვარდა არის ნახაზნი არქიტექტორის მ. გ. კალაშნიკოვის; ამ უკანასკნელის ნახაზთა შორის ყველაზე უფრო შესამჩნევ, არტიკულიად ნახაზ ნაწარმოებად უნდა ჩაითვალოს დაწერილებით და პირდაპირ თეთრად შესრულებული გაზომვა ატენის სიონისა, კავკასიის ისტორიულ—არქეოლოგიურ ინსტიტუტის დავალებით გაკეთებული. ამ გაზომვის პირველი შავი ნახაზი და ეჩნაძისანის საყდრის ნახაზის ფოტოგრაფიები გამოფენილი იყვნენ პირველ გამოფენაზე. სრულიად ახალი ნახაზები—კახეთის ძველ შუამთის სამ ეკლესიის გაზომვა—ერ-

ატენი. გარდღვარდმო განკვეთილი. (გაზომვა და ნახაზი კალაშნიკოვისა).

ატენი. ტაძრის განსწვრვებ განკვეთილი.
(გაბოშვა და ნახაზი კალაშნიკოვისა).

თი ბაზილიკა, ორი გუმბათიანი საყდარი, შესრულებული ხელოვნებათა ისტორიის კაბინეტის დაკვეთით.

ნახაზებსა და საეტიულო ნატურიდან ვადაღებულ ნახატებს გარდა გამოვენახე ფოტოგრაფიულ სურათთა მდიდარი სერიაც იყო. ამთ ნაწილს შეადგენდა ძველი ფოტოგრაფიები ერმაკოვის კრებულიდან, საერთოდ კი ამ ნაწილში მეტობდა სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფოტოგრაფიული ლაბორატორიის გამგის, მხატვარ დ. გ. კოხნეს კუთვნილი ახალი მასალები.

ზემოთ აღნიშნულ ექსპონატებს გარეშე, რომელთა ნაწილი საგანგებოდ შეკრებილია და ნაწილიც შევარდებულია გამოფენისათვის პროფესორ ჩუბინაშვილის მიერ გაწეულ შეცნიერულ მუშაობის გეგმისდაგვარად ქართულ ძველ ხუროთმოძღვრების დარგში, გამოფენის ამშვენებდა მთელი რიგი ნ. პ. სევეროვის აკვარელისა, უმეტესად მისივე ინიციატივით შესრულებული ნატურიდან—როგორც თვითველ ძველ ნაწილიდან, ისე მთლიან არქიტექტორულ ანსამბლიდანაც.

უპოვარეს ნაწილს შეადგენდნ ძველი ტფილისის კუთხეები (10 ნაწარმოები), რომელნიც ჩვეულებრივად წარმოადგენენ საერო შენობათა ჯგუფებს, ხანდახან რომელიმე საეკლესიო შენობის დართვით (პეტხაინის საყდარი ან მეტეხისა). უმეტესობა აკვარელი შეფერადებული

ნახატებია. მეტად გამარჯვებული სერიაა—ძველი ტფილისის საერთო სურათი მეტეხიდან სიონის ტაძრის მხარეს, ტფილისის მიდამოებიდან აღებულია: 1) მცხეთის კუთხეთა მოტივები (მცხეთის საერთო სურათი არაგვის აღმოსავლს ნაპირიდან; მცხეთის საერთო სურათი საკრებულო ტაძრით მეტეხის სამხრეთის მხრიდან; საკრებულო ჩრდილოეთ-დასავლეთის მხრიდან), 2) ზედაზნის მონასტრის შესავალი (სალყო კედლის ნაწილი კარი-ბეით—რამოდენიმედ მოსაწყენად ვაფერადებული, მაგრამ დეკორატიული მონტივი), 3) სასახლის საინტერესო აგებულების და მთიულ ბაზილიკის ნანგრევები.

განსაკუთრებულ ვიტრინაში მოცემული იყო ტფილისის სახანკარო აკადემიის მიერ გამოცემულ ალბომის ფურცლები, დილომის გლუხთა დარბაზისადმი მიძღვნილი სევეროვის ნახაზები და ჩუბინაშვილის ტექსტით. გამოფენაზე იყო აგრეთვე ამ დარბაზის გარეგანი პირის და შესავლის ორიგინალური ნახატები.

კახეთიდან მხატვარს გამოუტანია ალავერდის შენობათა საცხოვრებელ კუთხეების ნახატები; ალავერდის საკრებულოს შინაგანი კუთხე შინა კიბის დასაწყისით და ასიმეტრიული და შემთხვევითი ფორმის მქონე ფანჯრის ხერხელის თავზე საინტერესო დაკიდულ თალით; ნინო წმინდის ნანგრევის სატრაპეზო ნაწილის სურათი (აქ,

სხვათა შორის, გადმოცემულია ფერადღებიაან შობაქედ-
 ლება მხატვრობის ურავნერტებისა; ვერვდ წოდებულ
 ჯანდღობის სასახლის ნაგარეგები—აღბომის ნამეტებები
 აკვარელით გახალისებული და კალმით შემოხატული; ყვე-
 ლაზე უფრო საიხლო მოსილი და მხატვრული შესრუ-
 ლებული ნაწარმოები სვერკოვის მიერ მოცემული ამ გამო-
 ფენაზე ჩემის აზრით ვანაძიანის ყოვლად წმინდის შინა-
 განი სურათია (ნოყიერი, ფერადღებით ლამაზი აკვარელი
 ფენქრით მოხაზული).

დასავლეთ საქართველოდან იყო მხოლოდ აკვარელი,
 მარტივის საყდრის ჩრდილო ნაწილის (ნახატობის საერთო
 ფერადი შობაქედობა).

გადაღვივარ რა ცხლა გამოფენის ძირითად მასალა-
 ზე—ნახაზზე, უნდა ვთქვა, რომ უმთავრესი მათი ნა-
 წილი ეკუთვნის კახეთის ხუროთმოძღვრების ნაშთებს.
 მართალია, ჯერ შორსაა საყვ მეცნიერული აღწერა სა-
 ქართველოს ამ საინტერესო და თავისებურ კუთხის ყვე-
 ლა ძეგლებისა, მაგრამ ისიც, რაც ვაკეთებულა უკანასკ-
 ნელ წლებში, დიდი და მნიშვნელოვანი ნაბიჯია ამ მი-
 ნართულებით.

ვაზომილი ნაშთები ეკუთვნიან სხვა და სხვა ეპო-
 ჰებს და მრავალფეროვან არქიტექტორულ ტიპებს და
 მით ააშკარავენ საქართველის ამ კუთხის კულტურულ
 მემკვიდრეობის სიზღვირვს მხატვრულ შემოქმედების ამ
 დარგში. თანხაზე ძველ ტრადიციის კახეთის საზღვრე-
 ბი ამ მასალაში აღებულია დასავლეთით — არაგამდე და
 სამხრეთით — მტკვრამდე.

ითითების ყველა ნახაზებს გამოფენაზე დართული
 აქვს მითითება ამა თუ იმ ნაშთის წარმოშობის თარიღ-
 ზე, იგივე იყო ნაჩვენები საგანითო წერილშიაც, მიუხედა-
 ვათ ამისა უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა ამ თარიღებს
 კახეთისათვის აწესებს პროფესორი ჩუბინაშვილი და არაა
 მოცემული რაიმე პირდაპირი ისტორიული მითითებანი.
 ქვემოთ ყველგან, თუ სავანებოდ აღნიშნული არ იქნე-
 ბა, მე მომყავს პროფესორი ჩუბინაშვილის დათარიღება.

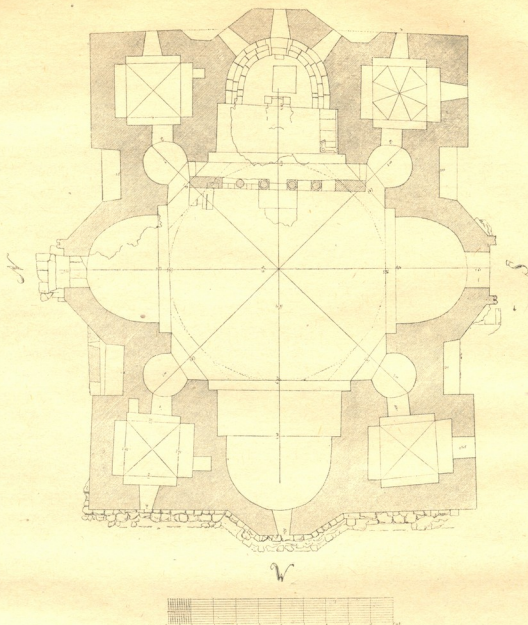
გამოფენაში ამ განყოფილებიდან ამ ნიმუშში მოცე-
 მულია რამოდენიმე ნიმუში, ბაზილიკებიდან აღებული:
 1) ზედანის მონასტრის საყდრის ნახაზები (მე-VIII საუ-
 კუნდის დასასრული) და 2) ნეკრესის მონასტრის დიდი ბა-
 ზილიკის საერთო გეგმა (მე-VIII საუკუნე). ორივე ეს შე-
 ნი ან არქიტექტორულ ტიპის საყდრების შედარებით
 თვალსაჩინო ნიმუშებად უნდა ჩაითვალოს. ორივე ძველი,
 პროფესორი ჩუბინაშვილის აზრით, თავის აღმოაჩენების
 დროის მიხედვით დახალისებული არიან და იძლევიან ერთ
 ძირითად სივს. ზედანისა და ვაიანისტა, როგორც ეს ნახა-
 ზებიდან ტიპის. ზედანის ბაზილიკის საშუალო ნაწილი
 ფართოთაა გაღებული მრავალ საშუალო განსვლით, გვერდ-
 ზე მყოფ სადგომებთან რომ ერთდებიან. ნეკრესის დიდი
 ბაზილიკა უფრო შერკულია; საყდრის მთავარი შესასვლ-
 ე მხოლოდ სხვა კართო უერთდება მის გარეშეში დასავლე-
 თით, სამხრეთით და ჩრდილოეთით შემოვლებულ კარი-
 ბუქს, რომლის გამგრძელებული ტრებიტ ვერ სწვდებალ-
 ნენ აღმოსავლეთის წინაპარის კედლებს, დანარჩენი ნაწილი
 საყდრისა ეკავა საკუროთხვევლს და სალიაკნოს, საიდანაც
 მისვლა-მოსვლა მხოლოდ საყდრთან შეიძლებოდა. დღეს
 წინვობის ჩრდილო ნაწილი ნანგრევებშია. იგი ნაჩვენებია
 ნახაზზე განსაკუთრებულის ხაზებით. გადაკეთების დროს
 ფუძე ჩაყარლი კარი-ბუქის სამხრეთის შესასვლი და კაფო-

ლოკონის სამხრეთის კარი ნაჩვენებია აგრეთვე ინსტიტუ-
 ხაზეთა.

გამოფენაზე წარმოდგენილ ბაზილიკებში, პროფე-
 სორ ჩუბინაშვილის აზრით, ყველაზე ძველია ნეკრესის
 მონასტრის პატარა ბაზილიკა, მე-IV საუკუნის უკანასკ-
 ნელ მიოთხედში აშენებული; ეს ძველი უჩვეულია თავის
 ფორმებით და საქართველოში დღემდე ცნობილ ძეგლებ-
 ში ერთად ერთია. ძველ შუამთის მონასტრის ბაზილიკა
 მიკვივნებელია მე V საუკუნის. ამ უკანასკნელს აქვს ჩრ-
 დიანი გარშემოვლა სამხრეთით, დასავლეთით და სამ-
 ლოეთით, რომელიც მოგვაკონებს ნეკრესისას, მაგრამ აქ
 იგი უშუალოდ მიდის აღმოსავლის წინაპარის კედლამდე
 და არც ერთი აღმოსავლის ფსიდილი არა აქვს. გამგრძე-
 ლეულ კედლებში კაფოლიკონს ორი საშუალო განსვლა
 აქვს. ზედანის მონასტრის ახლო (ძირს, მთის ქვეშ) სა-
 გურამოს წმინდა გიორგის ნანგრევებში მყოფი ბაზილიკა
 თავის გეგმაზე და შენობის ხასიათში მიერ რიც თავის
 ბურ ხაზებს იჩენს. ჩუბინაშვილი მე-VIII საუკუნეს აუთ-
 ნებს მას. ძველ ქართულ ხუროთმოძღვრების პირველ გამო-
 ფენაზე და ეხლანდელზე წარმოდგენილ გარდა კიდევ
 არსებობს მთელი რიგი კახეთის გამოჩენილი და დიდ
 ბაზილიკებისა, რომელთაც კვლევა-ძიება და გამოკვლევა
 ესპიკორობათ. რამოდენიმე ამათგანა წარმოგვიდგინა პრო-
 ფესორმა ჩუბინაშვილმა თავის მე-3 ლექციის დროს ფო-
 ტოგრაფიის დიაპოზიტებში, ზოგიც მოცემული იყო
 თვით გამოფენაზე ფოტოგრაფიებში და სურათებში (მაგ.,
 აყურა, შილდას სასაფლაოს საყდარი).

კახეთის გუმბათოვან საყდართა შორის ყველაზე
 გრანდიოზულია ა და ვერ დის ს ა კ რ ე ბ უ ლ ო, რომელ-
 მაც მოაღწია ჩვენ ბრომდე არა ერთი გადაკეთების და გა-
 ნახლების შემდეგ. იგი მთელ რიც ნახაზებით იყო წარმოდ-
 გენილი გამოფენაზე. შეუძლებელია არ გადავიხანოთ პროფ.
 ჩუბინაშვილს, რომელიც ალავერდის საკრებულოს ერთ
 რიგში აყენებს ქუთაისის ბაგრატის ტაძართან და მცხე-
 თის საპატრიარქო საკრებულოსთან, მაგრამ არ უნდა და-
 ვივიწყოთ აგრეთვე სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ძეგ-
 ლები (იშხანი, ხაზული, ოშკი და სხვ.), რომელთაც, აღ-
 ბათ, ახლომელი დამოკიდებულება აქვთ ქუთაისის საკრე-
 ბულოსთან. ლექციის მოსმენის და პროფ. ჩუბინაშვილის
 ფელეტონის წაკითხვის შემდეგაც დაუსაბუთებელი და
 ბუნდობლი რჩება მტკიცება, რომ ალავერდის საკრებუ-
 ლო თავის აღმოაჩენების დროით პირველია იმ მოგვიან-
 თა შორის, მის გვერდით რომ სდგანან—ქუთაისის ბაგ-
 რატის ტაძართან და მცხეთის საკრებულოსთან. ამ რი-
 ვად იგი აწინებულია მე-X საუკუნის დასასრულს*. ამ
 ძველის დათარიღების საკითხის გამოსარკვევად, ძველს,
 რომელსაც მსოფლიო მნიშვნელობა აქვს, მეტად საქირაა
 რაღანდაც შეიძლება ჩქარა მოიშალოს აღმოსავლეთის
 წინაპარის გადაეთერება, რათა წაკითხულ იქმნას იქ
 მყოფი წარწერა.

უფრო ადრინდელ გუმბათოვან საყდართა შორის
 განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს, ვაზოშვა ნინო-
 წმინდის ნანგრევებში მყოფი თავისებურ საკრებულოსი.
 ჩუბინაშვილი მე-VI საუკუნის მესამე მიოთხედს აუთ-
 ვნებს მას და მცხეთის ახლო მყოფ ჯვრის საყდრის წი-
 ნამორბედათ სთვლის მას. აღსანიშნავია აგრეთვე ძველი
 ნახაზის კვლავი (მე-VI საუკუნის შუა დროის), ტეტრა-
 კონების გჯგუფის. ამ არქიტექტორულ ტიპის თავისებუ-

ატენი. ტამარის გუმბა (გაზომვა და ნახატა კალაშნიკოვისა).

რი ვარიანტია, ინდივიდუალურ განსხვავებათა გარეშე, კისისხევის პატარა ეკლესია უფრო გვიან დაშენებულ გუმბათით (მიკუთვნებულია მე-VII—VIII საუკუნეს). მცხეთის ჯვარის დიდი საყდრის ტიპს ეკუთვნიან ორივე ძველ შუამთის გუმბათიანი ტაძრები; ერთი იმათაგანი წარმოადგენს პატარა გამეორებას, მეორე რამოდენიმედ ვარიანტს იძლევა—არა აქვს კუთხის ოთხკუთხედ ტოტებს შუა მყოფი კამერები, ორივე ეს შენობა აღმოცენდნენ, ალბათ, ჯვარის აშენების ახლო ხანში; ჩუბინაშვილი მათ აუთუენებს მე-VII საუკუნეს.

სრულიად განსაკუთრებულია თავის სიღამაზით და თავისებურობით ვანსაძიანის გუმბათიანი საყდარი, უდაოთ ერთი უღამაზესთაგანი და ორიგინალურად განზრახული ეკლესია კახეთისა. პირველ გამოფენაზე იგი, როგორც უკვე აღინიშნა, წარმოდგენილი იყო იმ ნახაზის ფოტოგრაფიით, რომელიც შეასრულა არქიტექტორმა კალაშნიკოვმა პეტერბურგის სახმატერო აკადემიისათვის, რის შემდეგ იგი განმეორებულ იქნა ხაზებში უკვე ტფილისში. სწორედ ეს უკანასკნელი ნაწარმოები იყო გამოფენაზე.

კახეთის შედარებით აღრინდელ გუმბათიან ეკლესიებს ეკუთვნის, ალბად, ნეკრესის მონასტრის ერთი საყდარი. ჩუბინაშვილი აკუთნებს მას მე-VIII—IX საუკუნეს (იქნება რამდენიმედ უფრო გვიან დროს ეკუთვნის).

გვიანი, მონღოლთა პერიოდის შემდეგი დროის ეკლესიები წარმოდგენილი იყო ჩიქვანის, ახუგოლის და გრემის საყდრებით. უკანასკნელის კედლებზე დატულია საფრესკო მხატვრობის შესამჩნევი ნაწილი. ნახატთა შორის შენახულა ლეონ კახთ მეფის კრიტორის პორტრეტი და საინტერესო ბერძნული წარწერა 1577 წლისა.

მეორე თემაზე გადასვლის წინ საჭიროა აღინიშნოს, რომ მცხეთის ახლო მყოფ ჯვარის საყდრის დაწერილებითი ნახაზი, კავკასიის ისტორიულ-არქეოლოგიურ ინსტიტუტის დახმარებით გამოკვლეული, გამოფენილი იყო ძველ ქართულ ხუროთმოძღვრების პირველ გამოფენაზე; ამ გამოფენაზე კი მხოლოდ სვეტროვის ნატურიდან დახატული სურათი იყო. სამაგიეროდ ამავე ტიპის მეორე გამოჩენილი ძეგლი, სახელდობრ ქართლის ატენის ტაძარი წარმოდგენილი იყო გვემით, ორი განკვეთის სურათით და ოთხი წინაპირით. ამ ძეგლის შევსებული გამოცემა ერთ მორიგ ამოცანას შეადგენს. მან ჯერ კიდევ ძველ ქართულ ხუროთმოძღვრების პირველ გამოფენაზე მიიპყრო ყურადღება (მაშინვე იყო მისდამი მიძღვნილი მოსხენებათა მთელი რიგი მოსკოვის არქეოლოგიურ საზოგადოების კავკასიის განყოფილებაში). მეორე, რომელიც ამ ტიპთან მხოლოდ ახლო მდგომად ჩაითვლება, პატარა სამწვერის გუმბათიანი საყდარი, უკანასკნელ

დროს კვლავ შესწავლული იყო და მისი ნახაზები ხელახლა შესრულებული სევეროვის მიერ. ამ ორიგინალურმა, ლამაზმა და შედარებით სასულე დაკულმა შენობამ, ალბათ, შთააგონა მასხედ მომუშავე მხატვარი. სამწვერის ნახაზები განსხვავებულის სილამაზით არიან აღბეჭდილი ამ გამოფენაზე წარმოდგენილ სევეროვის ყველა ნაწარმოებში.

წაშთების ამავე კატეგორიას ეკუთვნის აგრეთვე დასავლეთ საქართველოს ერთი უმესანინავესი ტაძარი, სახელდობრ მარტვილის მონასტერი. მის გვეგაზე სხვა და სხვა ნახაზებითაა ნაჩვენები — ძირითადი მასა შენობის, რომელიც გვეგით მეტად უახლოვდება ჯვარს, ატენს და ერთ-ერთ ძველ შუამთის საყდარს, თუმცა ზოგიერთ თავისებურ ვადახვევით. დაავლელი ხაზებით ნაჩვენებია უფრო გვიან გამოწერული ნაწილები ძველი ქვითკირისა. გარედან კი გამგრძობი წინაპარები მოქცეულია გვიან ვაკეთებულ (მე-XIX საუკუნის შუა დროს) ვერ გაერმოცკვაში, რომელიც სრულიად სცვლის შენობის ვარგანსავეს (ნაჩვენებია ძვირი ხაზებით). დასავლეთის მხრიდან შემოუნახავად ნაჩვენებია სამი სხვა და სხვა დროის მიშენება, მათ შორის შუა კარი ბუკ დასავლის შესავალთან ყველაზე ძველია.

აქ ჩამოთვლილ ქართლის საყდრებს ვარდა გამოფენილი იყო ორი სრული ვაზომვა, ძველ, მაგრამ დიდად ვადაკეთებულ ბაზილიკებისა — ტფილისის ანჩისხატისა და ურბნისის—გორის მახარაში. სამი სხვა ძველი წარმოდგენილი იყო მხოლოდ ნაწილობრივად შესრულებულ ვაზომვით. გორის უკანასკნელ დიდი მიწის ძვრის დროს ნახევრად დაქცეულის რუსის საკრებულოს დაწერილ ბითი შესწავლა და ვაზომვაც განზრახული იყო, მაგრამ მომხდარმა ამბებმა შეაჩერეს დაწყებული მუშაობა, რომელშიც მოგვცა მხოლოდ თითქმის გათავებული ნახაზი გვეგისა და გუმბათისა. ზოგი დეტალი, მართალია, აქაც

თხოვლობს კვლევა-ძიების დამთავრებას. დაგვრჩენია მხოლოდ ვისურვით, რომ ეს ძველი, რომელიც მეტად სამწუხარო და სამწი მდგომარეობაშია სანამ, ეს არაა დგვიანებული, საბოლოოდ ვაზომვი და გამოკვლეული იყოს. ტფილისის სიონის ტაძარი წარმოდგენილი იყო დამთავრებულ კონსტრუქციაში მოცემულ გვეგით. აგრეთვე მხოლოდ გვეგით ვაზომვად ტფილისის ჯვარის მამის საყდრის ვაზომვა, ამ უკვე დაძველებულ და დიდი ხნის წინად დახურულ ეკლესიის. მეტად სასურველია აგრეთვე ამ წაშთის წინაპრის და განაკეთის დამატებითი ნახაზების დამუშავება. იგი ეკუთვნის უფრო გვიან ვარდა წოდებულ საგუმბათო დარბაზთა ტიპს, რომლის გუმბათი დადგმულია არა შუა საყდრისაკენ ვატანილ ოთხ ბურჯზე, არამედ ფილიონებზე, შენობის ვაგრძელებულ კედლებთან რომ დაკავშირებულან.

წარმოდგენილი ნაჩატარე მიმოხილვა გვიჩვენებს თუ რა ძვირფასი მასალა შეგროვილი ვაგამოსწავინებლად. აღდგენილი ნახაზები საშუალებას აძლევენ იმითაც, ვინც არ ყოფილა გამოფენაზე დაინახონ ის გუმბათდგინება, რომლითაც შესწავლილია ნაშთები და ისტატურის ხელი. ნენება მათი აღსრულების. ორივე არქიტექტორი, რომელნიც ასრულებენ თავის ნახაზებს წმინდა ხაზების საშუალებით, უკანასკნელ წელთა განმავლობაში მისულან წმინდა ვაგვივის დიდ მიღწევამდე. თვითაუღლ მათვანს აქეს თავისი ინდივიდუალური სტილი და წარმოდგენილია ნაწარმოებით, რომლებიც უთუოდ უნდა ჩაითვალოს დიდ მეცნიერულ და ქვეით დაჭიმვის შედეგათ.

პროფესორ ჩუბინაშვილის მიერ გამოშუშავებული მასალათა შერჩევის გვემა აძლიერებს ცალკე მიღწევებს. ვისურვებთ, რომ ეს ძვირფასი მასალები რაც შეიძლება ჩქარა ვამოქვეყნდეს სათანადო პუბლიკაციებში.

დიმიტრი გორდევია.

ხ ე ვ ს უ რ ე თ ი

არა მგონია საქართველოში მოიძებნებოდეს რომელიმე ხეყვან ეგზობი საინტერესო და მასთან უტნობი, როგორც ხეყვანთათა.

მე დარწმუნებული ვარ, რომ მრავალს ჩვენთავანს არაღც თუ არ უმოზავებია ამ საოცნებო კუთხეში, არამედ წარმოდგენა კი არა აქვს, თუ ეინ არიან ხეყვანნი? ისინი კი სულ რაღაც 100-200 ვერსზე არიან დაშორებულნი ჩვენზე. ხეყვანთი მკვეთრად განირჩევა საქართველოს დანარჩენ კუთხეებისაგან, როგორც თავისი ადგილმდებარეობით, ისე ეკონომიურ ცხოვრების პირობებით.

ეს ჩვენი ტომის ნათესავი მთის არწიენი, დასახლებულინი თვისი თუ სხვისი ნებით კავკასიონის უმთავრეს ქედის ოროთ კალთებზე თერგისა და დაღესტნის ოლქის საზღვრად ირტყებოდნენ სიმაგრედ და დარაჯიდ მთელი ტფილისის გუბერნიისა.

გაკითხვის რა არწიენებურა ბუდეები ამ მიუღდგომელ კლდეების ფრიალოვებზე აქედან ისინი შიშის ზარსა სცემდენ საქართველოს მტრებს.

ხეყვანთა მამაცობა, გმირობა და ლომკაცობა მოხსენებულა ისტორიაში. მათი ქება-დიდება მთელ კავკასიაში ვაგარდნილი იყო.

საქპარისია ვაგვისენით რაინდული ლეაწილი შატღელე ხეყვანებისა, რომელთაც ერთი მუჟა ხალხით დაამხეს 1848 წელს დაღესტნის მთელითა ნათეთაბული დალა, შამილის ნაბიბის ახვერდი მამბულის წინამძღოლობის ქვეშ ყოფილა. მოწყვეტილ ცივილიზაციის და კულტურის ნახსენაც მათ მინაც შერჩენით საშუალო საუკუნეების რაინდული სული და აგრეთვე იმ დროის ტანისმაცმელი და საოპარი იარაღი, რომელნიც ჰქრებთან პირისაგან ჰქვეყნისა.

ხეყვანთში მოყოლა ორი მიმართულებით შეიძლება: პირველი მიმართულებით უნდა წახვიდეთ დღუშოზე, გაიაროთ სოფ. ყვეგილი, ეს სამშობლო ჩვენი უკედავი დანიელ ქონქაძისა, შემდეგ ყინვალის ხილთ შეჭვეთ ფშავეეთის არაგვის ხეობაში, ნაღაროსკარში აუაროთ ს. ჩარვაგალს, სამშობლის ჩვენი ვაგვის და მიადგეთ ორწყალს ე. ი. ორ არაგვის ვამოღინარეს ერთს ხეყვანთის ხეობიდან, მეორეს ფშავეთიდან.

ორწყალიდან თქვენ უკვე შესდგებით ხეყვანთის ტერიტორიაზე ხეყვანთის არაგვის მიმართულებით. აქედან იწყება პრაქეჟთა ხეყვანთი თვის ვაპოწენილ სოფლებით: ბარისაბოთი, დათვისთი, ლიქაქით, ჩირდილით

ხაზმატ-ლულით და შემდეგ სოფ. ლებაისკარით იწყება პირიქითა ხევისურეთი, რომლის უკანასკნელ პუნქტად გამოჩნული სოფ. შატლი ითვლება.

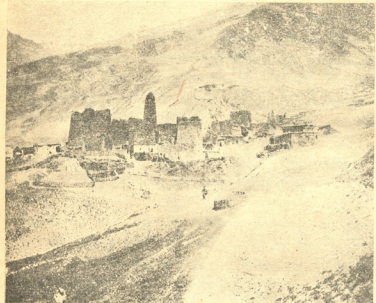
მეორე მიმართულება ხევისურეთში სამგზავროთ ითვლება ტფილისიდან ერწო-ახმეტა თიანეთზე. თიანეთიდან ჩაღის გზა მაღაროსკარში და ეს გზაც იმავე მარშრუტით მიმდინარეობს ბოლომდე როგორც პირველი.

ხასიათი გზისა იცვლება ორწყალიდან: გზა მისდევს არაგვის ხეობას. სწორი ადგილები აღარ გვხვდება: სულ აღმართი დაღმართი და ერთი მტკაველიანი ბილიკები და ბუჩქის ხიდეები, ვიწრო მოქანავენი, ამ ბილიკებით ხან ადინართ თითქმის ცაში, უფსკრულის თავზე, საიდანაც ძირს

უპირველეს ყოვლისა ხევისური შემოგვივლებთ მინის სივიწროეს, რომ მათ აქვე პატარა-პატარა ნაქრები მიწისა ისიც მიუდგომელ ადგილებში, სადაც დიდი ვივაგლახით და გამბედაობით ხნავენ, ნამდვილად რომ ვსთქვათ, სსიჩქინან მიწას წყვილ ხართ. ხშირად ეს შრომატყუპად ჩაუვლის ხოლმე, რადგან ნაადრეული ზამთრის გამო ქერი (აქ სულ ქერი მოჰყავთ, პური არ გვარობს) დროზე ვერა მწიფდება და იძულებული ხებიან საყვები ქერი ან პური იყიდონ ძაუგით (კაკავით).

შემდეგ შემოგვივლებენ საძოვარი მიწების სიმცირეზე, რის გამო საჭირო რიცხვს საქონლისას ვერ ინახავენ.

სოფლებ შუა მიჯნების უქონლობის გამო დაუსრულებელი შუილი და ჩხუდი აქეთ, რომელსაც ხშირად სს-

ს. მიოხი.

ლულის გამოხდა.

ძლიერ მოსხანს შავი ხასხავით შევიწროებული მაღალი ქედებით არაგვი, ხან ეშვება დაბლა მის ნაპირას სადაც იგი მიმდინარეობს ახლა შეშფოთებული ვაფთრებულ, კლდის აურზაურით და ხმაურით გზის გასაყვრად. ხან ერთ დიდის კოლოთებს ეჯახება და ხან მეორეს. და მიეთელი გზა სულ ამ გვარად და უფრო უარესადაც. როდესაც თქვენ გინდებთ ქვეითად მიწავალს კიბე კიბე აწინაირ ბილიკებზე ჯორის ან ცხენის კუდს მოეკიდით და ისე ახვიდ-ჩახვიდეთ ამ ბუნებრივ კიბეებზე. ან კიდევ ზურგზე წაშოეკიდით თვით ხევისურს, რომ მან აწინაირ ბილიკზე ზამთრობით უკვე მოყინულზე ვაგვიყვანოთ გზაზე.

თვით ხევისურებს აქვს გამოთქმული აწინაირი ხასიათის გზების შესახებ ლექსი მიძღვნილი ერისთავისადმი: ხევისურეთია ბატონო, ვერ ექამ ერისთავსა, გაგიწვირდებდა კისერი ვერ გასხლდა ქვეითობასა. მწახველი და განმცდელი ყველა ამ მოგზაურობის „სია-მეთა“ უსათუოდ წამოიძახებს გულუბრყვილოდ:

— ნეტავ ვინ ჩადგა ამით ცოდოში და ვინ ჩაასახლა ამ ჯოჯოხეთურ ადგილში ეს საცოდავი ხალხი. ან და ნეტავ ვინ მოისხანს მათ მაღლს და ვინ დაასახლებს მათ უფრო მისაღვამ, უფრო ნიყვირ ბუნების კალთებზე. რას წაწმინდადგენს მართლაც ერთის შეხედვით ხევისურთა დღევანდელი ყოფა ცხოვრება და რაში გამოიხატება მათი ქვივარამი ან მათი თხოვნა მუდარი ჩვენდამი?

ხლის ღერა მოსდევს. ხევისური შემოგვივლებთ მოსაზრებელ მცხოვრებ ქისტების ძარცვა გლეჯაზე და მოგთხოვთ იწინარსავე გაუმჯობესებულ იარაღს როგორც ქისტებსა აქეთ. შემოგვივლებთ გზების გაუმჯობესებაზე, რადგანაც ამ ეჟამალ მათი გზები ყველაზე ძლიერ აფერხებს მიმოსვლის საქმეს.

ეს გახსნათ ხევისურთა საჩივარისა და მუდარის ხმა. ეხლა გავსინჯოთ ჩვენის თვალსაზრისით რა ესაქვიროებათ კიდევ ამის გარდა ხევისურებს.

მთელ ხევისურეთში პირაქეთ და პირიქით, რომელიც 3000 კომლზე მეტს უდრის, არც ერთი სკოლა არა აქეთ და მათი სწავლის საქმე ვერ არის ჯეროვანათ დაყენებული, აქედან გამომდინარეობს ათასი ცრუმორწმუნოება, უეციკობანი და თითქმის ევლური მოპურობა აღამიანურ პიროვნებისადმი, უპირველეს ყოვლისა დედაციკისადმი (დიაცისადმი), როგორც თვითონ ეძახიან. „ბოს-ლოლა“-ანუ დედაციკის შშობიარობის დროს უსუფთაო არსებულ აღიარება და მისი სახლიდან ცივ ბოსელში გავლება ზამთრის შუა გულში — იი ერთი უსაშინელები ევლურობის ადითი დღესაც დაკანონებული ხევისურეთში.

საბარლო მანდილოსანი ცივ ბოსელში სამ ფეხა სკამზე დაუხმარებლად თვითონ შობავს განწირული ბავშვს, ახვევს ტყავში და 7 დღის განმავლობაში ნება ამ აქვს, როგორც უსუფთაოს, სახლში შესვლისა. კერძაღვ კი ბოსლის კარებიდან აწუდთან.

ან და მეორე მავალით ქალის პიროვნების დამცი-

*) ვაჟა-ფშაველა თავის ოჯახში. ჩოხით ეჭიბო მ. ო. ხანდუკელი.

რებისა: შუა-ველ ზანთარში ხშირად შეესწრებივარ ასეთ სცენას, რომ ბევრს მხარეთმოქ წამოწოლი ჩიბუხს აბოლბს ამ დროს კი ფეხშიშველ ხეესურის დედაკაცს დიდი ტომარა ზურგზე წამოგდებული საფუკევი მიაქვს წისქვილში.

ან და თანატოლსურ რწმენით წარმოშობილი ადათი სტუმრის პატივისაცემად: უცხო დედაკაცის მოწვევა და თუ ოჯახში ქალი არ არის მეზობლის ქალის დაძახება და მოწვევა. მართალია უწინ ისეთ მოწვევას „და ძმურ“ ხასიათს აძლევდნენ და მტკიცედაც იცავდნენ თურმე ქერბი ბუნების ადამიანები, მაგრამ დღეს კი ძლიერ საეჭვო ხდება ასეთი ადათის შედეგები...

მთელ ხეესურეთში არც ერთი საავადმყოფო არ არსებობს და სამკურნალო საქმე თავიანთ „აქიმბაშების“ ხელშია ჩაგდებული.

ხეესურები. სოფ. ბარისახო.

მთელი ხეესურეთი მესაქონლეობას მისდევს და ხეესურული ერობი მთელ კავკასიაში პირველ ხარისხიდან ერობოდ ითვლება, მაგრამ ერობის ხდისა და ხმაირების საქმეც პრიმიტიულ წესით სწარმოებებს და აქაც მეურნეობის გაუმჯობესებულ იარაღებსა და მანქანებს ჯერ არ შეუწინააღმდეგებია. მთელ ხეესურეთში, თუმცა გამეფებულია სამედიცინოებისადმი ზიჯი და გულის წყრობა, მაგრამ სამავიგროდ თავიანთი ხევის ბერ-დეკანოზებს და აკლებ არ უწყობენ ხელს ასეთ უეცობასა და ცრუმორწმუნეობას და აფერხებენ ყოველივე კულტურისა და ხალხის გათვითცნობიერების წინმსვლელობას. აღარას ვიტყვით სხვა ამავეარივე უკულტურო ადათების შესახებ, როგორც მაგალითად „სისხლის აღება“, რომლის ძალითაც დაზარალებულ ოჯახს დამზარალბეული შვილითი შვილამდე ყოველწლივ უკლავს აუარებელ საკლავებს და ვერ ამოდის დაზარალბეულის ვალიდან, თუნდაც დამზარალბელს სრულიად შემთხვევითი შემოკვდომოდა დაზარალბეული ოჯახის რომელიმე წინაპართან.

მაგრამ იმ გაუვალ სიბნელე ცრუმორწმუნეობათა შორის არის დადებითი მხარეებიც ამ მთის არწიეთა ყოველცხოვრებაში. გიმრობა, ვაქაკობა, თანგანწირვა თვის მოძმისა და ქვეყნისადმი, ფილოსოფიური სიღარბისილე და სიღინჯე აუჩქარებლობა—ი ქვაკუთხედი ამ დადებითი მხარისა.

თქვენ უნდა ნახოთ დიდი ხეესურთა ზემო აღნიშნულ ერთი (იდა მტკავლიან ბილიკებზე...

თქვენ უნდა იხილოთ თვალწარმტკა „ფარიკაობა“ ხეესურთა, ანუ როგორც ისინი ეძახიან „ქეწნაობა“-ს ჯგუფობრივ და წველი წყვილად მთლად რკინის ჩაქქან აბჯარში ჩახსმულთი. თქვენ უნდა იხილოთ იარაღის მოხდენილი „აჰიმირება“ (ამოწვევა) ქარქაშიდან, ხნალ და ხნალ მისეღლის დროს.

თქვენ უნდა უტკიროთ ამ მხრის არწიეთა პატარა ბარტყების შვილდისრობას, საგმირო დროს ტარებას ღრეობას, მეერ ისეთ უდაბნოში, როგორც ხეესურეთია, რომ დარწმუნდეთ ის ლომ-კაცი ადამიანები ჩამორჩენილი დღეს კულტურის ყველა დარგს და მოწყვეტილი ამა ქვეყანას, მინც სულით უდრეგნი და გაუტეტხელი დარჩენილან როგორც კირში ისე ლხინში.

აკი ლხინშიც იციან თავიანთ „ვაქაკობაზე“ ბუბუნე (სიმღერა) ტკბილ ფანდურზე:

ამბობენ ხეესურთი შვილები.
 მახვებ*) ვაქაკიეთა:
 წითლებ ყვითლები დროშები.
 საძელეს**) დავაყრიეთა
 იმიი ნასრევე***) ისრებე
 იმათავ შევასრეეთა****)

დავით პავლიაშვილი.

*) მოხვედები
 **) მთის სახელი
 ***) ნასრევე
 ****) ვესროლეთ.

მ ა შ ა ს.

მე მთა მიყვარს, მთის მწვერვალი,
 მთის ნაფხერბზე ხტომა მარდი,
 ყვეილთ ნოხებს ეცვრის თვლი
 აქ არ მეფოხს სევდა-დარდი.

მე მთა მიყვარს, მთის გიჟ არწივს
 მთის ნიაგი მავარჯიშებს,
 მე გაეწნე ზეც-ზევს გულცივს,
 კლდის ციკაბზე ნახტომ ჯიხევს.

განიაღზე მთის ნისლებში,
 მთის გვრგვინვაში დაეიბადე,
 გადავშაღე რუხ ქსელეღში
 პოეზიის ქრული ბადე.

და აქ, ვაჟე, შენ ჩაფხუტ-ქელს
 მთის მწვერვალი კვლავ იხურავს:

შენ კვლავ ნამავ გადამხმარე ქუჩს,
 მთაც სიციხელით შენ კვლავ გწურავს.

კლდის სანგალში ზიხარ აბჯრით,
 ჩასაფრებულ ფირალივით
 მთაზედ მოყრილ ქარებს ჯავრით
 გზანთით თოფით მტირალივით.—

მე აქ ოზლად არა გვრწნობ თავს,
 შენ ღიდ არჩილს ავეკარი,
 მე ვდარაჯობ იმ ძვირფას მთას,
 საღ დარეკე ჯაღო ზარი.—

და პა, ვაჟე მომაქვს დეკა
 და გვირგვინათ ნაფხერის ღვი
 მთა გიციოცხლოს სულის დეკა
 ლექსი ცეცხლად დაგვეღია.—

ი. კარელი.

„მხიარული ფინიში“.

ილია ერენბურგი.

ოცდა ექვს ნოემბერს ცხოვრება შეცრაღ შედგა და გამეფდა უსაზღვრო ჯადოქრობა. ჯერ კიდევ წინა დღით საღამოს „ოსკავი“, დიონჯ—შემოყრილი, დიდის ასოებით მხიარულად ანიშნებდა ყველას: „ნუ გეშინიანთ! წითლები უუგედებელი არიანთ!“, მაგრამ მიუხედავთ ამისა ფედკა პლატოემა, გამიჯიდა პლაკატი და გასინჯა რა თვალბით,—კარგად დაკვიდე თუ არა, მოიტაცა მავიდიდან ერთი შეგვრა პაპიროსები და რაც იქ იყო ფანქრები და გასწია საღვურისაკენ—იქნებ ღვთით გამიტანოსო! იმ დღისასვე დარაჯმა ოგნატიჩმა, წაიკითხა რა პლატოეის შემოქმედების ნაწარმოები, ჩუმაღ ჩაიკინა, ვითომ და შესაფერი სიფრთხილევ მოიხმარა, მაგრამ მაინც ვერ მოითმინა და „ოსკავის“ პირდაპირ მყოფ თუთუნის სავაქროს პატრონს გრუშკოს ქალს ერთად ერთი სულ პატარა სიტყვა წაუჭურხულა—„რეკომი“, რომლისაგან

გრუშკო კრუხივით აცახცახდა, მწუხარებით ჩაიხუტა გულში პაპიროსის ყუთი, სიჭკარით ჩაიწყო მკერდსა და ღლფს შუა ნიკოლოზის ფულეები და ფანჯრებს ხის ფარების მონარჯებდა დაუწყო.

ერთის შეხედვით ყველაფერი რიგზე იყო: ოცდა ექვს რიცხვია, დღეები არავის აურევია, კაფეში „შიკ“ ბიჭი ისევე ჰგვის დიდ ზალებს, გახვითი გამოვიდა, თუმცა უშეტესად განცხადებებით იყო სასეც. სოფლის მეურნეთა დარიგებაც იყო დართული, თუ როგორ უნდა დაიცვა კომბოსტო ქიებისაგან, თუმცა ეს სრულიად სეზონს არ შეეფერებოდა. და ეს გასაგებიცაა—არა თუ რედაქტორი, თვით გამომკთეველაც კარგა ხანია რაც ყვინთავდენ ცენზორის ფილ ვაგონში, ნელ-ნელა, მაგრამ ნამდვილად კი იპარებოდნენ, —ქიები კი მწუხარებაში მყოფმა უმცროსმა მეტრანაჟამე გამოძებნა, რადგან ყოველივე ეკლისს ერთიდებოდა—რეკომის შესახებ უკვე იცოდა და ამასთან არსაით გაქცევას არ აპირებდა.

წაიკითხავდა რა თავიდან ბოლომდე გაზეტს, ხალხი შეჩერდებოდა ქუჩაში, თითქოს კომენტარიების მოლოდინში, მაგრამ ერთი წუთის შემდეგ, უკვე დაუფიქრებლად, ყველა მშურებოდა საღვურისაკენ, სადაც უკვე ქალაქის ყველა პატესსემე პირთა ჯერ უნახავი კრებული დარაზმულიყო—რეალურის ინსპექტორი ბუგროვი, მამა ანტონი, ლეთისმეტყველი, იზვიათ ქუთის პატრონი, სპეკულიანტი გირშეველი, ამერიკაში უთუოდ მინისტრი იქნებოდა, ეურნალისტი მომო, დღითა დაწურთნილი ბოლშევიკების გენერალიგის გამოძებნაში, ორიოდ სისხლის სამართლის მაძიებელი, მაკურები, გილზის ქარხნის პატრონი ბრიუხინი—ეს იყო დიდი თხები, პატესსადები, და ამათ კი უკან მიჰყვებოდა ათასთავიანი ჯოგი, ჩასუქებული ქალები, წმინდანებებით გაშხარბი ინტელიგენტები, ოფიცრები სრულიად არა საომარ ბოზენები, ბიჭები, ერთი სიტყვით, ბრბო, პირველების უღირსი.

ყველა, თითქო მთის აღმართს, აწვებოდა ხალხით სასეც მატარებელს, მალე ყველა ისევ უკან მოგორავდა, რის შემდეგ ხელახლა ეჩრებოდენ—და ასე მთელი დღე,

რადგან ვაგონები ადგილიდან არ იძვროდნენ: ორთქლ-
მივლი თავისთვის წაყვანა „ოსევის“ უფროსს, რომელ-
მაც კლასიან მატარებლში წაბრძანებულიყო მიმალულ-
ლიანდაგიდან. ბევრი ფეხით წავიდა, ფელოზობდნენ თოვლ-
ში და უკან, ქალაქისკენ იხედებოდნენ, სადაც მაინც ხომ
დარჩა სახლები, თეატრის წინ ფანარაკ სდგას, მაგრამ
როგორც კი გასახედებოდა ერთი სიტყვა—„რეკვიმი“
—ისევ განაგრძობდნენ თოვლის გორებში ყვირთაობას.

ქალაქში გამწვანებულიყო „ტელეშეები“ და რა
გინდათ რომ ზედ არ იყო!... შტაბიდან გადგრილი კამო-
ლი გამოიბრუნა, რისთვის კი არაივინ იცოდა, მიათ-
რევენდენ ცარიელ ყუთებს, ჩიტის გალიებს, „ვიფესკებს“.
ზოგი ბედნიერი, მიაჩნებდა რა ვინტოციანი ჩინოსანის
დასტა ჰოკედიტკებს, ჩინებულად ახერხებდა ვაგონში შესე-
ლას, ზოგჯერ გალიებითაც კი, მაგრამ როდესაც საღა-
მის პირს როგორც აყო ვაიდა პირველი მატარებელი,
ყველა ხედავდა, როგორ დარჩა დედას სადგურის პაქანზე
პატარა ბიჭი, მის ყვირილზე ვაგონიდან იწყებდა დედა
და მხოლოდ ჰაერს ლა იჭერდა ხელებით. მაგრამ ვინ
დათანხმდებოდა თუნდაც ერთის წუთით მატარებლის შე-
ჩერებას, როდესაც იქ, მოსაღამურებულ ქალაქში, რომელ-
საც არ ეჩქარებოდა თავის ნაწევრ სანთლებს მზეგას
ცეცხლების დანთება, უკვე იჩეკებოდა საშინელი „რეკვი-
მი“? წავიდა მატარებელი, პატარა ბიჭი გადაქელა ბრბომ,
რის შემდეგ მეორე მატარებელი დაუწყეს შეტევა.

დღე მაინც უფრო დაჰამწვინებოდა იყო, სახლები
სიანდნენ, ბევრ სავაჭროს ვერ გადაეწყვიტა ევაჭრნა თუ
არა, თითქმის თვალებს იმშუშნისო, თუ სიციცხლეს არა,
მის გარეულს თევფრის მაინც ინახავდა. რეკვიმზე ლაპა-
რაკობდნენ, მაგრამ მას მაინც ეერ გრძნობდნენ. მაგრამ
როდესაც დაბნეულა, სახლები სადაც შთაინთქენ, ვეტ-
რინებიდან გაქაა ფეხსაცმელები, საათები, ძეხებიც, ყო-
ველივე, რაც მომავალენილა იყო იმისა, რომ ეს დასას-
რული კი არა, ოცდა ექვსი ნოემბერია, როდესაც ყოვე-
ლივე ჩაუბრა ნისლია, წამოვიდა ღიღი-ღიღი, სველი
თოვლი—მაშინ ცხადთ დანახეს ერთად ერთი—რეკვიმი.

წითლებზე, რომელნიც ჩრდილოეთიდან მოდიოდნენ
(იქნება მუტლის გამომფატრავი ჩინებლია?) არაივინ არ
ფიქრობდა, ისინი მოდიან ნიაღვრებით, ყველაფერს წა-
ლეკენ, მათთან რა გავივა, შეიძლება სტურთა კიდეც და
წესებრება მოაქეთ, კეთილები არიან, შეგვიწყალებენ.
შორეული საქმეა, არც ღირს ამხე ფიქრი. მაგრამ აქვე,
მდინარის გაბედა, მუშათა უბანში აღმოცენებულ რეკვი-
მი ახლოა და საშინელია თავისი შემთხვევითი ხსიათით:
ყველას ერგება ლოტორების ბილთის ამბობდა. ვინ ხის
შეგ? უკნინა მაგრამ უსათოთი ყველაფერის ციკონდ მსა-
ჯულები, მათ ბევრი რამ აქეთ აღნიშნული უბის წიგნში.
ბუნებრივებით ბითუჰად მივაჭრე ტემის იჭვი ჰქონდა
თავის ნოქრის ალქისის, ისე თუ ასეა და მამწვინდობით,
რად იყავი ისე სულელი, მისი ცხვირის წინ რამ უწყალობე
იმდენი ფული თეთრებს და მას კი ჯამავირი არ მოუმა-
ტე. აერევიტე, ეურნალისტია, მჯღაბნული,—ფიქრობდა
დაამხედვე საზოგადოების ინსპექტორი ლაზარევი, რომელ-
ლიც დარჩა კოლის ფეხსმეობის გამო,—მან იცის, რომ
მე ყახახებს ორი ბოლშევიკი ხელში ჩაეუგდე, ყველაზე
ადრე მე მომაკითხავს. ფიქრობდა და, არ ესმოდა რა
კოლის ყვირილი,—ტირობდა და ცრემლით უკანა კიბეს-
თან მიყვლებულ ქურქს ასეყვლებდა.

მდინარის იქით ლურსმნის ქარხნის ქისკართან ალა-
გებელი ვართა თხიხ ვეამი: ეს ისეგნა გზა და გზა ცო-
ტათი ვართამაშეს, წითლების მისვლა არავის ვაჭხარ-
დესო. ვართაშეი ადამიანზე სდუმდენ, სდუმდენ ვერყო,
მაღალი სახლები, მდგმურები, რომელთაც ეკავათ ოთა-
ნის კუთხები, ზოგს მხოლოდ საწოლებია,—უსინალო
სახლებია,—არის შიგ ვინზე, თუ ცოცხელია—ვერ ვაარჩე,
ადამიანები მ:ყუნდენ, ოლოდ ხელამდე ვააბანო და გი-
ნდა წყვდიდათ იქეთ, ხვალ, ხვალ კი—რეკვიმი! რა არის
ეს „რეკვიმი“, ვინ იქნება შიგ, მე მდინარის იქეთაც არ
იციოდნენ, მაგრამ ამა გუყვებოდა სიტყვას სინათლე კი იმე-
ორებდნენ. იქნება, არავითარი რეკვიმიც არ ყოფილა,
მაგრამ იგი მაინც უნდა იქნეს, ამ სველ სისხლთ შველ-
ები თოვლივით უნდა აღმოცენდეს, ქარხნის ქისკართან,
რათა ხალხმა საპასუხო ხმა გასცეს სამახსოვროდ ატებით
სროლას და ხე:ლ მათათრის არჩულე ადვილზე სულ
სხვა ხალხის ათეულები. რალც მომავლინებოდა, არა
კეთილად სდებდა მდინარის იქეთა „სლოზილია“ და ის-
მოდა უკან დახეულების სასწარფო სროლა.

ღამე ახლოვდებოდა. ქალაქიც დაქუდა, მიტოვე-
ბული ყველა იმთავად, ვინც ვაჭრობდა, კამათობდა, ვა-
ლიტურსათვის დარხოდა კაქუში „შოკ“, კითხვობდა,
მზიარულობდა, სწურდა, მართავდა ლექციებს „რუსეთის
ალიბორატის შესახებ“ და ყოველდღიურ ვარამთ სიციც-
ხლეს ჰჭებოდა ამ მოსაწყენ ქუჩებს. შორს, მატარებულ-
ებზე მოყოლილ ბრბოს სასოწარკვეთილებას ვერ იტანდა
და ღმუჯად სადაღური, და მის ხმაში მკეთფორ ისმოდა
უკვე საშინელი ხრილი დარჩენილთა, ვასრესილთა და
დაიფიყებულთა.

„ოსევის“ უანჯრები მოითხილ თვალბევით გამო-
იყურებოდნენ. იატაკზე ჩამოჩოჩებულყოი რუქს. მხოლოდ
ორი დაწესებულება ცოცხლობდა და არ იქნა—კონტრ-
მხებრავთა, რომელიც მოთავსებული იყო სასტურთო გვე-
ნიცია“—ში და ღამის კაბარე, ოფიცრების, არტისტების
და სპეკულანტების საყვარელი ადგილი, რომლის კარე-
ბზე მხატვრის დანებატა მარკოხა ვარდით და იყო წარ-
წერა: „მატარული სარადავა მზიარული ფინიში“.

ღამის მუშაობით დაღლილ კონტრ მხებრავთა სია-
მაყს, როტმისტრს ალექსანდრე სტეუანეს ძე როსალე
ღღეს შუადღის შემდეგ ვადღვიდა და მხოლოდ ხუთ საათ-
ზე ტელეფონით გამოეხმაურა „ენეციას“.

ტელეფონთან მივიდა კორნეი მთილი და უნუგე-
შო რამ ვადმოსკა: ევეკუცია დავამთავრეთ და, თუმც
უშუალო საშიშროება არ სჩანს, მაგრამ ქალაქში პანიკაა.
ისე სჩანს, რომ ხვალ ვადღვივართ. სწორი ცნობებია მი-
ღებულთა, რომ „სლოზილიაში“ შესდგა ადგილობრივი რეკ-
ვიმი. საქართა წასვლამდე მისი ოღეკადიცია. ყოველივე
ამის მოსმენის შემდეგ როსალევემა გაიხშორა და გაის-
წორა თავზე თმა, რომლის მოვლა და სპეტაკი შუა ხახი
განთქქული იყო მთელ პოლქში, რის შემდეგ, როგორც
ყოველივის, გასწორა კუეე „შიკ“—ისაკენ. იქ არაივინ იყო,
მხოლოდ ლაქიამ რალაც საშინლად ვადანება როსლავ-
ლეთის ბრწყინვალე პოვონებს, თუმცა მას როგორც საუ-
ფეთესო სტუმრის იცნობდა. „რატიმ არაა დღეს მუსიკა?“
ლაქია მთლათ დაიბნა და ძლიეს წაილულღულა: „რო-
გორ იქნება, თქვენი აღნაგებულება!“ რეკვიმი!—როტ-
მისტრმა მზიარულად ვადღვიდა: „რას მიჰპირათ! მთელ
სკივის ავიღებთ!“ და უბრძანა მოვრამთა ფინჯანი შოკო-

ლადი. «მაგრამ მის სულში მზიარულება აღარ იყო—მის სხეულს უკან დახევია, ისევე სამშობლოში ჩნები, დარჩენილთა ავი ვადმობნევა, უკან კიდევ ტყეებს მოვაყოლებენ, ახალი შერჩება—ერთი კვირით, ერთი თვით, და მერმე დასასრული, რა კარგია იგი ბძიოლის დროს უმტკივნეულო, შეუღანძვლილი. არავითარ მისკოვის რქმენა როსალავეს არ ჰქონდა და იმში ჩაება ვაგუბძორ კაცუნეზის, უტრადიკო, უდროშო, უდუნო მახინჯების წინააღმდეგ აუტანელ სიძულვილის გამო. მაგრამ ასე არასოდეს შეუწყუხებია იგი უბნობლას, როგორც დღეს: არა მარტო რუსულ ქაჯის სტოვებდა იგი, არამედ კიდევ ერთ სახლს სასასიკზე და იქ ეზოში, შეღებულ იატაკებიან ოთახებში, მოქოვილ ხელსახოციებით და ძველებურ სავარძლებით—სტოვებდა ბელახია ნიკოლოზის ასულ ბობრიავეს, არა, სიმარტოლ სჯობს, უბრალოდ—ტალიას, ერთად ერთ ხანმოკლე, შემეწყვადებელ სიხარულს ექვის წლის იმებში, სისხლში, სისხლისგან ისეთ მიწყენვანში, რომ შეუძლებელი არა დამიბევა, რომ იმ ეხლაც მზადა ვეკუცუციის მაგიერ აქვე იატაკზე მაგიდის ქვეშ გაწვეს და დაამტკნაროს—მხოლოდ ლქია ვერ გაიგებს, ვაგიტედა. მალე როსალავეყი სრულიად მოიშალა, უნდოდა ტალიასთან წასვლა, მაგრამ ვადაწყვიტო, რადგან სიმართლეს ვერ დაეუშვალა, მხოლოდ ვაგაწყვალბე, ისევე სჯობია ხელ წასვლის წინ მივალ, ეხლა სჯობს ვაგამგრად.—დახვერვის დროამც მოატანა.

ნიკოლავეის ქუჩაზე ვავლის დროს როსალავეცმა ყვავილები მიაღიზის ფანჯარაში დაინახა შუშაზე მიყრდნობილი მიაღიზის პატრონი ქალი და გულმოდინეთი დაბახუნა. ვალეუს, მაგრამ ახალი ყვავილები არ იყო, მხოლოდ ნახევრად დამკვნიარი ხრინანტემები იყო. სასტიკი კლიოთი უბრძანა მან ეხლავე წაღოთ ყვავილები სასასიკზე. არავინ არა მყავს, ყველანი წინისსავან გაიქცენენ, წუწუნებდა ქალი, მაგრამ რვეოლევის დანახაზე საღიდავ გაქრა, და იმავე წუთში ვანდა ბიჭი და წაიღო უხარმზხარი თაიფული; იმგვითა ვამელოლები, აქა იქ ქუჩაზე რომ ვარბოდენ, შიშში შეყურებულ ვარკველიებურ თეთარ ყვავილებს, როსალავეციეც შეყურებდა მათ—თითქმის კუმბოზე მისატრალი თაიფულია, არყოფილ, დასაწყისშივე ჩაკულ სიყვარულის წესის აგება. რაოდენი სიხარული შეიძლება ყოფილიყ ამ თეთარ ოთახებში სასასიკზე: ბიკულას ზურგს უკან მოპარული კონცა, წერილები, მერმე ჩქარი მატარებელი მიპაროლებს მათ ვურ-უფისასკენ და ვერ არჩევ ტალბები თუ ტალია კნესის... ომერთო ჩემო, და ყველა ამის მაგიერ—დამკვნიარი თაიფული, «შევიდობით», და ვაქცევა, ცხენის ტორის ყოველი დარტყმა იახის: «საუყუროდ!»...

სედილი მოკული მიდიოდა როსალავეცი და, როდესაც ბოლოს მიმოიხედა და ვაერკვია, თუ სად იყო,—ხელში შერჩა პატარა ბიჭი, ყურებთან ურია, პაპაროსების დახამიდეული. სიძულვილი ყელს მოაწვა; იმ ამ ტალახიან, თმა ზუქუქა, ყურებ დაცქვიტულ, ჩიტ-ცხვირა და საძაგლად ენა ვამოდებულბებისგან დიწყყო ყველოფერი, ამით წყალობით აღარა არც რუსეთი, არც სიხარული, არც ტალია. და ვაუქნია რა მუშტი, ვადისიროლა ბიჭი თოვლში, ვაუტეხა მას ცხვირი და ვაისისხლიანა ხელთათმანი. «შეხედეთ? იწყება», თავისთვის წაიბუტბუტბა კოხიხში მდგომელი სტუდენტმა და ჩქარი ნახივით ვასწავა. ბიჭი ყვიროდა, ხტოდა და იტყვირებდა, მოხიზარო-

ბით ვაისროლა ხელთათმანი: «ქვემბრომები! ისიკარიტები!» როსალავეცი მშვიდად, ვარკვეულად ვაემართა დახვერვისასკენ.

«ვენეციის» ვაბინმურებულ ნომრებში სიცილიერე და სრული ვაგვარანება სუვევდა. როგორც ვაგარაკი მარიაობისთვეში,—ვაივიქრა როსალავეცმა. ვუანენ პაპაროსის ნაწყვები, ვაზეთები, «საკმების» პაპკები, რადაც ცული ლუჩიკო ფურცლები, ვატეხილი საწერი მანკა. როტ-მისტრმა შეხიება მე-23 ნომერში, სადაც წინედ უფროსის კაბინეტი იყო. კედლთან ხის სკამზე დაინახა ხელიასანი, თითქმის ჩაიძინებული, ვანგაროლ თვისი, მტარლის ფერი შალერი და ვენერლის პორტრეტი ვადა მორწყულიყო სისხლით. «ეს არაფერი,—აუხსნა კორნეტმა მილოვმა; ლურსნის ქარხინდადა, ფურცლები ვუკოფეთ. მთავარი—რეკონია.» «საძაგლანია,—წაბილბუბდა როტ-მისტრმა,—წაბილწეს მთელი ქვეყანა, და ვაგადა მუზობელ ნომერში, სადაც პორტუჯიკი ვოლფენინი კოპაქარტევის თანამშრომლის სურკინის დაიკთხის აწარმოებდა: «მიპასუხე, შე მამა-ძალილო, იყავი თუ არა გუშინ კრებაზე?—«არა, ბატონო პორტუჯიკო, ახანინან პირდაპირ შინ ვავსწი.» «თქვედ შინჯეთ ვაგავს თოვის საწმენდო»,—დაუძახა ვაღიზინებულმა როსალავეცმა, და ვაისში მილოვი, რომ მისგან მიეღო ცნობები რეკონიის ბინადრობის შესახებ. «იმედ ნაღებდადა,—ვაგოტედა კორნეტა,—კავშირი აღარა ვაგაქვს. თქვედ როდის მიხვალთ?»—«ხელო დილით»—«მე კი შტაბით დღეს. თუ რაიმე ვაგივე თორმეტამდის, ვაგავებინებთ.»—კარგი, მხოლოდ სახლში არა, დღეს არ დაივინებ, «ფინიშიში დამირიკეთ.» და აღარ დაუდოდა სანამ ნაყვავილე კურიციის «გაუშვებდნენ ვასავალში», როსალავეცი ვაგადა და სიციცხლის ერთ კერისსავან სამარტბებურ ქალაქის ქუჩებში ვაგვართა მგორეკელებს, სახლდობარ «მზიარულ კაბარში ფინიში».

კავეს პატრონს, ბერქენს ლივოდალუბის, უნდოდა მიეხერა თავისი დაწესებულება, რეკონიის შიშში, მასთან დენკინის ფულბენიდანაც ის არავინ ვაგაილოდა. მაგრამ ხუმარა აესულის თხივანება და ზედ დართულ საკმაოდ მიმიე ნაგანის შიშმა დასძლია, და ვაჩაიდა მზიარულბა. ბევრ რაბის მომსწერი იყო «მზიარული ფინიში», მას უნახავს, ვვარდიელმა როგორ დაავარა კუმურესტიკი კოროლკოვი საექმო აქცენტისათვის, კორნილოვლებმა და ხუნანებელმა რადის შესახებ ვაბაიი როგორ ვადაქციეს ეხლმართულ ბრძოლად, მზევარავმა შტალგარტმა როგორ უყო ლივადეციე ადვოკატ სერგეიკოს, როდესაც მასში ბოლშევიკური სული იგრძნო,—ტყვილა კი არა დასმხგრეული ყველა სარკები, ქერი დაცხროლული—მაგრამ მზევლის საღამო ვერ არ ყოფილა, ეს საღამო კი არ იყო, არამედ ქალაქის, მინარის ვალმა მხარის სადღურის, რეკონის წინ ვადოქარობა.

მივიდეთ თავზე ხელდაუტლები, ნახევრად შეშლები, ველოფერის უარის მყოფენი, რათა ჩემამდე შრომის ბევრიან საბჭოთა კატორღამდე, სიკვდილის წინ უკანასკნელად წაიქვიფონ, ისე რომ ცამ დაიქვიფონ, სროლით, მფუსკიკების სახეში ნასროლ ბოთლებით, ქარზე ვადასროლოდ ვეკლასათვის უფარვის საფულებით.

კიდევ მდგომ ვაგიდას უხსნენ: ოპერეტის მსახიობი ქალი ხელში ვაგაღვრით. ისინი ჩაის დიდ ქიბებთან სავებენ—ყველა პატარა კიბები დაამტკნარა ესაულმა და თან სწყვეტდა ომის ზურგში მყოფ ვამეკლებს—ბენედიქ-

ტ რ ო შ ა ს უ ს უ მ შ უ ი

ტროცკი ზღვის პირად.

ტროცკი ისვენებს.

ტინს, და ზელმი დროგამოშვებით ისტერიულად წამოიძახებდა: „დაიკარგა ყელსაბაში ლომბარდში, თქვენი სიყვარულის გამო დაიკარგა, აი რა უნდა გითხარათ!“ კავალერი სულელურ და თან ტრაგიკულ სახით, ილიმეზობიდა და ეუბნებოდა: „მე კი ხვალ დამხვრეტენ“. უკან ხმაურობდნენ ოფიცრები, ვალუტჩიკი ტიგელი, ქსლავის თეატრის ინჟენიუ ვერსევა თავის მოტრეფილებებით და სხვები, რომელთაც როსლავლევი ვერ იცნობდა.

როტმისტრი დაჯდა კუთხეში, მოითხოვა პორტუგინი და სარკეში დაუწყო მზერა მბტუნავ ფეჯურებს: თამაზობდნენ, ურტყამდნენ ჭიანურის დამკვერულს, კოცინდნენ ერთმანეთს. ტიგელი ოთხ ფეხებით დაძრობოდა ვერსევას ფეხებში. რაც უფრო ჩქარა სვამდა როსლავლევი, მით უფრო სიჩქარით ხტოდნენ ფეჯურები, სახეები უყვე აღარა სჩანდა, მხოლოდ ფეხები-ღა იყო, და სადღაც ზეშოთ თმა მოსჩანდა, შლიაბის თავი და ვაჟკაცურად გადაგრეხილი ფაფახი. მემუსიკეები რალაცა გამოთუქმულად სვედიანს, გრანობის ამშულეს უკრავდნენ. „მშვიდობით სამუდამოდ, მშვიდობით, მშვიდობით!“ მეორე ბოთლის შემდეგ, როსლავლევი სულ მოიშალა, მიიძე სიმეორავლე ფეხებს ვერ უჩერებდა, თავს კი უმძიმებდა, სადღაც შიგით სქლად აწვებოდა. ხელოსანი არ სცილდებოდა თვალთავან — მეც აი ისევე ნომრებში, ჩეკისტი გაუთამამებს ჩახმახს, ჩაგბარდები ჯანდაბას, ფუთ, მაგრამ უშთავრესი ისაა, რომ ყოველღევ ეს სიძაგლობაა, წაბედლული მბალერი, სიმყარლე, რარაობა!“

მესამე ბოთლის დროს მიუახლოვდა როსლავლევის ორდინარევი და ვადასცა მას კორნეტ მილოვის წერილი: „გწერ სადგურიდან. მხოლოდ ესლა გავფე კურიკინის დაკითხვიდან, რომ რეკომის თავმჯდომარეს ათანასე ჭქვიან, გვარი არ იცის, ალბათ სახელიც გამოგონილია, საშუალო ტანისაა, თავზე თმა გაყოფილი აქვს, ცოტა ელამია, ჭვედა ტუჩის ძირში დიდი ნიშანი აქვს. შესაძლებელია, რომ ის ამ საღამოს „ფინიში“ იქნება. გწუხებარ, რომ არ შემიძლია ღარჩენა. ვიწურებ გამარჯვებას.“

როსლავლევი წერილი წაიკითხა — ელამი, ნიშანი, რანიარი მზავსება!“ — გაუარა მას უეცრად თავში, მაგრამ აზრი არ დაუმთავრებია, — ფიქრები მოუსვენრად უტრიალებდნენ თავში, ვერც კი დაიქერ, ხარბად დაიწყო ჭიქებით სმა, და მხოლოდ თვლით ანიშნებდა ლაქიას, „კიდევ!“ მემუსიკეები კი უკვე რალაცა მხიარულს უკრავდნენ, თითქოს აღიზიანდნენ მას, როტმისტრს ჯავრი მოსდიოდა — ესენი რას დაგიდევენ, სულ გასასრესია წყეულბო!“ ვილაც მღეროდა „ჭველა კუჭისების მოწინება და ცეცხლია ახალგაზრდა სუმის ვუსარიო“, — „კიდევ მეცინიან, — რის კუჭისებზე? სად არიან ისინი? რვეკომი! ნიშანი! სიძაგლობა!“ უეცრად გაიხედა სარკისაკენ და დაინახა სწორედ ის ათანასე. ის სიძაგელი აშკარა ელამად მოსჩანდა და მასთან თავიკი არ შეუწუხებია, რომ ნიშანი დემალა.

მეღვრად, მაგარი ნაბიჯით მიუახლოვდა როტმისტრი მემზობელ-მაგდამს, სადაც მღეროდნენ კუჭისახე და სთქვა: „ბატონო ოფიცრებო, აქ ამ მომენტში იმყოფება რვეკომის თავმჯდომარე. მე მაქვს მისი ნიშნები, რომლითაც ავდივალ გამოვიცნობ მას. კეთილ იხებეთ არავინ გაუშვით გართ.“ მხიარულად, რველვერების ტრიალით გაემუშურნ ოფიცრები კარებისაკენ, მემუსიკეებმა ვერც კი მოასწრეს — „ტანგოს“ გათავება და კუთხეებში მიმბლუნენ, რალაც ბოროტება იგრანეს, აიშალენ. „მოდიანი!“ — „ენი?“ — „რვეკომი!“ — „სტყუი, ეს — მზევარაე-ბია!“ — „მზევარაეები რვეკომს ეტებან“. როსლავლევი კი უედილად მაგიდებს, ნელა დაბეჯითებით უჭერიდებოდა ყველას სახეში და წინ ჩრდა შავ ლულას. „ეს შენა ხარ!“ უძახოდა ზელმი კავალერს: „ესაა, ეს, ჩემი რა ბრალია!“ „ის“ ილიმეზობიდა და ვერ იცილებდა დიმილს, გახარებული იჯდა. ტიგელი აპირებდა ლოუსტრაზე შეძრობას. ყვიროდნენ, დარბოდნენ, ლოკულობდნენ, იხვეწებოდნენ, როსლავლევი კი სულ წინ მიიწვედა, ულმოებელი, იგი მბავალთა შორის ერთს დაემუქდა. და როდელც მან შემოიარა ყველა კუთხეები და ათანასე ვერ აბოვნა, ყველა ახალმა შიშმა შეიპყრო — აქ რვეკომი იმბლება, ელდავე თავს წამოყოფს, დავეიერს, ცოცხალს არ გავგიშვებ... დაღღლილი როსლავლევი გასავალისაკენ გაემუშრა,

მაგრამ სარკიან კარებიდან ზიზღით და ცივად გადმოხედა მას ნიწმინდა სახემ. „ეხლა კი ვერსად წახვალ!“ და როტმისტრმა გაისროლა; ჩამოკვივდნენ სარკის ნამტვრევები, ზღუმი ისტერიულად ყვიროდა. პორუზიკი კრილოვი, რომელმაც მთელი საღამოს განმავლობაში მხოლოდ ერთი ბოთლი კონიაკი დალია, მიხვდა, რომ აქ საქმე ცუდათაა, და ალერსიანად უთხრა: „თქვენ დაილაღეთ, ნება მომეცით მე გავსინჯო დამწურნიო“. როტმისტრმა უსიტყვოდ გაუწმინდა მას მილოვის წერილი, მანაც უსიტყვოდ წაიკითხა იგი და, წაითხვის შემდეგ, უტბად გადახედა როსლოვ-

ლევს — გაყოფილი თმა, ელამი, ნიწმინა — უთუთო ტანისამოსი ვამოუტყვლია საზოზლარ ჩეკისტს!.. კიდევ გაისმა სროლა, მაგრამ არა სარკისკენ. ძირს დაეშვა როტმისტრი როსლაველი, ფეხით წამოიგდო ბოთლებიან მაგიდას და ერთი საშინლად შეტბა იატაკზეც.
„ბატონებო, დროა გზას გაუდგეთ!“ — დაიყვირა კრილოვმა და ფეხი ჰკრა როსლაველის თავს. მაგრამ მაღლიდან, კიბეზე თუიერებისაკენ მოგორავდა ბერძენი კაფეს პატრონი: „გვიანდა! ალჟა შემორტყმული ვართ, ქალაქში რეკომია!“

ი. ერენბურგი.

სანდრო ეული (ს. ქურიძე)

ღარიბი გლეხის შვილი გურიიდან. ბავშვობიდანვე ეთხოვება მშობლიურ კერას. 13 წლის ის ეზიარა დაქორავებულ შრომას, პირველათ ჩაქვში, შემდეგ ბათომში, ფოთში და ბოლოს ბაქოში. ბაქოში ის პირველათ ვახუთის დამტარებელია, შემდეგ მუშაობს შოლარის წყალსადენზე, ბალახანის ელექტრო სადგურის მუშათ და რკინის გზის დარაჯათ. ამ უკანასკნელ თანამდებობიდან მას ითხოვს რკინის გზის ფინდარმერია, როგორც საეკუო პიროვნებას. რევოლუციონერ მუშაობას იწყებს სკოლიდან 1905 წ. ის იღებს აქტიურ მონაწილეობას მოწაუკეთა გაფიცვაში, რისთვისაც მას სამოქალაქო სასწავლებლის მაშინდელი ინსპექტორი მუსნიციი სასტიკათ სჯის.

1910 წლიდან ის მუშაობს ბაქოში, 1913 წ. მას იქებენ ახ. ფ. მხარაძესთან და სხვებთან ერთათ. 1917 წ. მუშაობს ქ. ტუილისში. 1920 წ. მას მენშევიკური მთავრობა იჭერს და ავზავის ქუთაისის ციხეში, აქედან კი ბათომის ციხეში, სადაც მას უსწრებს საქართველოს გასაპოეობა. მიუხედავთ მიმე პირობებისა ის მინც ახერხებს საშვალო ცოდნის შექენას. ლექსების წერა დაიწყო 12 წლისამ. პირველი ლექსი დაიბეჭდა „ეშაქის მათრახ“ში 1908 წ. მის შემდეგ ის განუწყვეტლოე მუშაობს ლიტერატურულ ასპარეზზე. ლექსების გარდა სწერს მოთხრობებს და პიესებს. გამოკრეფული აქვს ორი წიგნი: „რევოლუციის საყვირი“ და „ქარხნის ტრიუმფი“, მხადდება მესამე წიგნი ქართულათ, ითარგმნება მისი საუკეთესო ლექსები რუსულ ენაზე.

სანდრო ეული.

ჩათახის ქარხანა*).

(ნაწყვტი პოემიდან: ახალგაზრდა საქართველოს)

ღღეს საქართველო
 იზეიმებს
 ჩათახის შობას
 და ტუილის
 ანდობს
 პირველობას,
 რომ ატეხოს ლენით,
 ტუილისი თმენით
 ვერ გაუძლებს
 შორეულ დღეებს
 და აასრულებს

შესაფერათ
 მინდობილებას.
 წინდამით ქალაქს
 აქვს მზადება
 ნდობა, ხალისი.
 სულის მაისის
 განმტყეცება
 მან სენო დროულათ.
 რწმენას ფარულათ
 არ იფინებს,
 ცეცხლათ რომ იწვის,
 როს სული ილტვის
 და იმინებს

*) იხ. „დროშა“ № 5.

„ძლიერით ამ ქვეყნის“.
 დღის დილისთვის
 აქვთ ბრძანება
 ყველა ზოფერებს:
 ავტომობილებს
 მოედანზე
 თავისუფლების
 მითარმევთ მგზავრებს
 ჩათახისკენ“.
 იქ მათ მოალხენს
 შრომის შვილი
 ბენო რკინელი.
 დღეს დედა ქალაქს
 გული უტეკს
 ახალი ეამის:
 თუჯის და რკინის
 ნეტარებით,
 ტრობა-სიამით.
 არ გაეს ძველ ტფილისს
 ძველ დროებს,
 ორბელიანის,
 როს შეთქმულები
 სახლს არბევდნენ
 ბაგებუქოვის
 აჯანყებულებს,
 რომ უძლოდა
 ეანდარ ყაზარა
 და სიღნაღელი
 მიკიტანი,
 სისხლი რომ ღვარა.
 ახალ ტფილისის

მეთაური
 არის ხმაური
 მილიონების,
 აღრიან დილით,
 რომ აღვიძებს
 ტკბილის ზმორებით.
 თავისუფლების
 მოედანი
 ელის ბელადებს
 მიხას, ფილიპეს
 მალაქიას
 სერგოს და კოტეს
 ბულეს, მამიას
 მიშას, შალვას
 და კიდევ სხვებს,
 რომ მიავებებს
 მათ სამგზავრო
 ავტომობილებს;
 ერთს, ორს
 ათს და ოცს.
 ჩათახი ელის
 ძვირფას სტუმრებს
 და თავის შობას
 მათ ახარებს
 და ანეტარებს
 შრომის შვილებს
 შრომის ზემით.
 საქართველოსაც
 ეს იმედი
 ჰქონდა დიდი ხნით.

სანდრო ეული.

„ველური“ და „ლეკის კალი“

კაპრის კუნძულიდან მოსკოვს გემი ნეპოლისკენ.
 ქრელი ხალხი, წვრილმანი ხალხი ფუსფუსებს ბაქანზე.
 შახიანი კაპიტანი ცეცხლოვანი თვალებით მისჩერებდა ერთ რუსის გოგონას.
 მზეზედ დამბაწულ გოგონასაც როგორა ჰშენის თვალებათ ორი საბჭოური ყორნისა!
 სამხრეთის უკურნებელ ეშხით იწვის მისი თამამი ბუნება.

ქვეშევრდომს ცივი რუსეთისას უფრო შეჭერის დედოფლობა მგზნებარე სამხრეთისა.
 მას ყველა უძახდა ცივანის დედოფალს.
 ერთმა კი დაარქვა—ლეკის ქალი.

და ის ერთი დგას განზე. მარტოკა. თავის თავთან.
 მისი აზრი სწყვეტაყს ქვეყნის ბორკილებს და გადასტყორცნის სამყაროს უძირბაში.
 შვანგრებს მსოფლიო საიდუმლოებათა რკინის კარებს, რომ იხილოს იქ სხვა კარი ფოლადისა—უფრო დიდი, გაუტყნაღი...
 ზღვის ძირიდან აღმოზდარი განგაში თავის სიმღერათ ტყვენება. გიჟურ და ლამაზ სიმღერათ, რომლითაც შეიჭრება დიად ქმნათა ნათესაობაში.

დედამიწაზე ყველაფერი მხოლოდ ერთი დაკვეცებაა ადამიანს კი მეტისთვისაც არა სკალია.

ლეკის ქალი ველარ იტანს მარტოობას, მიდის მასთან.

- გეყოფა ველური მარტოობა!
- ლეკის ქალი! შენ აკი გამიწყვიტო!
- გაგიწყვიტო, მაგრამ ველარ მოვითმინე, მაინც მოველი.
- შენ გიყვარს ცეცხლი, რომელაც გწავას.
- შენ ველური ხარ! დაუკეშავი ნადირი ხარ! როცა მოგიჩვენებს კაცი—კარგი იქნები.
- მაშინ შეგძულდები.
- არც ეხლა მიყვარხარ.
- მაინც კარგი ხარ ლეკის ქალი, მაგ სიტყვის შემდეგაც!
- მე არ დამაიწყებდა წარსული ღამე!
- მე მეგვარება წარსული ღამე!
- რათა? შენ კმაყოფილი უნდა იყვი!
- გამარჯვების ხელში ჩამბლუჯი—შენ დამამარცხე.
- შენ შეურაცხყოფა მომაყენე! შენ ველური ხარ ნამდვილი!

— მე გაგაღმერთე ისე როგორც არავინ.
— კარგია შენმა მზემ, უცხო ქალის გულში ჩაყოფება მოულოდნელათ!

— დღემამწაზე ვინცა ცხოვრობს, ყველა ჩემთვის ნათესავია. ის ჩემთვის უცხო აღარ არის, ვისაც მივსწავლები.

— ველურო, ველურო! აღიარე მაინცა შენი დანაშაული!

— დანაშაუვია ჩემი სიშმაგე, შენი სილამაზე! დანაშაუვია მარტობა, ღამე, ზღვა! დანაშაუვია კლდე, რომლიდანაც ჩამომიყვანე! დანაშაუვია კაპრის ქუნძული, იტალია, მთელი სივრცელი!

— რათ მოსწყდით შენ ქვეყანას?

— რომ შევხვდეთ ლეკის ქალს კარპის კუნძულზე.

— პირველით ვხედავ შენისთანა ლალ ადამიანს.

— მამ ქვეყანა ღარიბი ყოფილა?

— მე არ ვიციანო ქვეყანას კარგათ.

— ჩქარა დაგავიწყდება ყველაფერი ეს, ჩემო ლეკის ქალი!

— შეიძლება არასოდეს.

— ვენეციამდე წამომეყ მეგრე კი თავისუფალი იქნები.

— მე ეხლააც თავისუფალი ვარ.

— მამ გამშორდი!

— წამოდი მოსკოვში!

— მე მივყარს რუსეთი რევოლუციური, თავისუფალი. ისე კი ახლოს არ გაგეკარები.

— მამ რათა შევატყუებ ვენეციაში? რა გინდა ჩემგან?

— სანმარკოს კოშკზე ავიდეთ ერთად. გონდოლაში ჩავსვდეთ ერთად. მტრედებს ვაჭამოთ ფეტვი ერთად...

— მეგრე?

— ეგ არის ჩემი წუთიერი ნატერა. მე ვიყავი ვენეციაში მარტოცა. სისულელეა ვენეციაში მარტობა. წავიდეთ, ავანაზლაური ეს დაკარგული სილამაზე!

— არ ვიცი. შეიძლება წამოგყვ. შეიძლება არა.

— მიგრევი სიგიჟეს და სილამაზეს! მოგებული იქნები ცხოვრებაში.

— თუ ვენეციამდის მუდამ შენთან ვიყავი. იქნებ უარესიც დამეპართოს.

— ნუ თუ იტალიიდან ისე დაბრუნდები, კოხტა გოგონა, რომ ერთი კვირა მოგონება არ წაიღო შენ ტოლებში!

— მე ვნახე კოლიზეუმი, სანპეტრო, აპოლინი და ნიობეა. მე ვნახე პიხას კოშკი და პომპეია...

— ეგ შეზოკილი სილამაზე, რომელსაც იხილავ ყოველთვის. მაგრამ შენისთანა ლეკის ქალს სჭირდება ზღაპარი, ზღაპარი განუმეორებელი. რა მივაქვს იტალიიდან?

— ...წუხანდელი თავებობა ველურისა!

— ეგრე კოტა?

— როგორც პირველი ტვირთი — ვეცე მემძიმებია.

— კოდოა ორი ახალგაზრდა ადამიანის ერთად დგომა ასე ამაოდ.

— მამ რა შეგვიძლია!

— როგორ თუ რა შეგვიძლია!

აქ ველური შმაგათ დასწავდა ლეკის ქალს ხელში და ტყვედ ქმნილი ვატიკა გემის ბოლოზე. მიმოავლო უძღები თვალი კიდიდან კიდე და შემოსძახა მქუხარე სიმღერა.

ეს იყო გიჟური, ღამაზი, უცნობი სიღერა საყუთარი სიმღერა.

ეს იყო ქუბილი ლომისა უდაბნოში.

ეს იყო ვალეიქება ზღვისა.

ეს იყო სადავე აწყვეტილი თარეში ზვიდი ადამიანისა, რომელიც მალლიდან გადასცქერია მარადისობის წუთობით კვეხს და არაგის არ ეპოვება მთელ სამყაროში მარტოთ მდგომი.

ხალხი, ანგარიშიში ჩაუდგებელი ხალხი ხარბათ მისჩერებია ველურსა და ლეკის ქალს.

რალცა იგრანის ღამაზი და ძლიერი.

გათავდა სიმღერა.

და ნიშნად თავის მიწაზე დგომისა ველური დასწავდა ლეკის ქალს მკლავში.

ქალმა იცილა და აღმუთებით გამოტრიალდა.

— ლეკის ქალი! ნუ თუ ვენეციაში აღარ წაველათ!

ერთად გონდოლაში! ერთად კოშკში სანმარკოსი...

ლეკის ქალი ყურს არ უგდებს.

ხალხი გაცოფებულია.

წუთისოველში არაფერი მომხდარა ვასაკვირი.

ველური მობრუნდა უკან დაარჩენილ ზღვისაკენ და შემოსძახა ისევ თავის სიძღერს.

კაპიტანმა ველარ აიტანა.

მიდის ველურთან და იწყებს დელუმი.

— თანახმა ვარ მხოლოდ იმ პირობით თუ ამაღამ ერთად ვიქნებით. დილაზე კი — დუელი.

იქ, ზღვის ნაპირად, მეზღაურების ყავახანაში დიდებულთა იქიფეს კაპიტანმა და ველურმა.

იქიფიფეს.

დამომბილდენ.

დელუცი დაავიწყდათ.

შუალამისას ეს ეს ორი ახლად მძალე ვაფიცულნი განსწორდნენ ერთმანეთს, შეიძლება სამარადისოდ.

ველური ჩაჯდა პომპეისაკენ მიმავალ უქანსკელ მატარებელში.

მანამ დაიძინებდა ერთხელ კიდევ გადაავლო თვალი სამყაროს ბედ-იღბალს:

ყველაფერი წესზეა: მნათობთა სიბოლი. ანთება და ჩაქრობა. შობა და სიკვდილი.

იგი სამყაროს წვეკლა განცებისაკენ დაყენებულია. რა მოკლეა გზა, სადამდისაც მიაღწევს მატარებელი!

ნეტეც ლეკის ქალი რალასა ფიქრობს!

ნუ თუ ვენეციას ველარ ნახავენ ერთად?

ბოროლად ნაფარის ვლექტრო სადგურისა ისევე სწრაუად რომ მუშაობდეს, როგორც ფიქრები ველურისა, მავინ ქვეყანას მსუც აღარ დასჭირდებოდა.

რა პატარაა დღემამწა, რომლის გაცნობასაც ვერ ელირსება ადამიანი.

რა პატარაა!

ლეკის ქალმა როგორ გაატარა ღამე — ეს სიღუმელოებაა, მისივე.

მეორე დღეს დილთა კი თავის სამ აზხანათან ერთად გამეზავრა ვეზუვისაკენ.

ფუნჯულიორის ნანტმა ვაგონმა შემწინვლთა ააქუთარი იგინი ცეცხლის მქუხინავ მთის წვერზე.

ლეკის ქალმა ერთი თვალის გადავლებით შთანქვა მთელი სილამაზე გარემოსი.

მაგრამ არა!

ყველაზე მიზიდავი თვით ხახაა ვეზუვისა. იქ უნდა ჩაახედოს, იქ, ქვესკნელის სიღრმის, საიდანაც მოისმის განგაში დედამიწის ვულში დარკოვლ ამბოხებისა.

ლეკის ქალი ჩააშტერდა ძირს, ეძებს ამოკანას იღუმალობის და რასა მხედვალ!

ძირს, ხახაში, უფსკრულის ნაპირად, რომლის იქითაც აღიარა სჩანს რა—გვია ველურის ქელი.

ველურის ქელი!

ვეზუვის ხრამში!

ნუ თუ ქვესკნელი ჩაღებვით უპასუხა ლეკის ქალს თავის წყენახე!

ის მართლა ველური ყოფილა, ვიცი!

რა საშინელია! რა გონარეული სილამაზეა ქვესკნელში ჩაღებუვა ახალგაზრდა კაცის, რომლის ქინიანი კოცნაც იუკადრისა ჩემასთანა ვიქნება...

აქ უნებლიეთ წაბრტყმანდა ლეკის ქალი, მაგრამ ტოლები ჩქარა მიეშველენ და გადაიჩა ხიფათს.

მაგრამ იმნაირი ქული შეიძლება სხვასაც ჰქონდეს. რაღა უტკველია ველურისა იქნება.

და მიჰყავთ ახსანაგებს ლეკის ქალი ამ იქვით ნუგემ ნაკეში.

პოპეის მხარეს დაეშვენ.

ახალი გზით სიარული სჯობიან:

ცოტა მეტ რამეს შეიძენს კაცი.

რადღნი საათია მოდიან თავდამართებ.

მულგებამდის იფლობიან ზაფხულის მზით გახერბულ სილაში.

აგერ ჩამოუარეს ვეზუვის ფერფლზე გაშენებულ პირველ კენახებს.

ლეკის ქალს მეტი აღარ შეუძლიან.

სხვა დროს ყველაზე ყოჩაღი—ყველაში აღერ დაილა ეხლა.

ვეზუვის ქვესკნელში დაწიალობს იმისი სული. ძირს კი მხოლოდ ლანდათ ეჩვენება თავისი თავი.

ვეზუვის ვულკანზე ყოფნის ადათი იმათაც უნდა გაიხარონ.

უნდა ეკემონ იქაურ ცენახეულობის საგანგებო ნიმუში „ლაკრიმა კრისტი“.

დაქანტულები შედიან ერთ მევენახესთან და... თითქმის მიწამ გული ვადიოა მოულოდნელათო.

კუთხეზე ზის ველური და გულმოდგინეთ შეეკცევა „ლაკრიმა კრისტის“ მეორე პითლს.

ყველას სიხარულის აღმა ვადაცკრა,

ლეკის ქალი თითქმის გაზრა და მერე იფეთქა როგორც ვულკანმა.

— ველური! შენ ცოცხალი ხარ! მე კი ვეზუვის ქვესკნელში მეგონე.

— და გეწყინა, რომ ცოცხალი ვარ! ჩემი სიკვდილი უფრო ლამაზთ გეჩვენა ვულკანის გზებზე ვინა? ეხლა კი...

— მაშ რა შენი ქული არ არის?

— ჩემია..

— რათ ჩაავდე იმ ხრამში?

— უნებურათ დამრჩა. იმისი ჯავრი აღარა მქონდა. მე თვითონ ძლივას ვადღური სიკვდილს.

— როგორ? განა მართლა გელოდა ხიფათი?

— უფსკრულის პირით ბეწვზე ვეკიდე.

— მითხარი რაათ?

— შემიბოდებ?

— განა შემიძლია არ შეგიბოდებ?

— ოჰ, ლეკის ქალი! რათ დანდე ვიცი რაშით უქან!

და თუ არ იშლი, მაშ მომცე უფსკრულის პირამდის! ნუღარა ზომამ მიწის ზურგს სიფრთხილის ნაბიჯით!

— მითხარ, რა გელოდა ვეზუვის ხახაში?

ველურმა გაუწოდა კობტა ხელისოდენა შავ სიპის ქვეა.

— აი ეს ქვა მიწლიდა. ზევიდან მოვკარი თვალი. გამიკვირდა, რა უნდოდა ვეზუვის ფერფლში ამოდენა ქვას. იგი იშვით რაღაცათ მომეჩვენა. მომიწინა მისი ამოტანა, ვულკანის სიღრმეში ნაპირი ქვა შეუძლია მთელი სიკოცხლის მიგზავრით ეტაროს შენისთანა ვიქნა და იქნებ მეშეკვიდრებოდათაც გადასცეს საშვილოშვილოდ.

რა არის „ბრიტან მუზეუმის“ ბრილიანტი ამ ქვასთან შედარებით. იმ ბრილიანტისთვის მე ვულკანში არ ჩავალ. ეს ქვა კი რაღაც საგანძურათ მეჩვენა შენთვის.

— შენ უცნაურ ვარსკვლავზე ხარ დაბადებულნი.

— პირველივე ჩემი ნახტომი გამამედიო იყო. მივეუხლოვი ქვას. დაგბლუჯე. წამოვიწიე ზევით, მაგრამ ფეხქვეშ უეცრად ნიდაღი შეცვლია. სილა სულ ქვევითა და ქვევით მიწვეს. ვეღარაფერს მოვექუდი. მივეცურე ხახა დაღებულ უფსკრულში. საშინელი გუფუნი ქვესკნელისა თავბრუს მახეცხს. იქიდან აღმომდარი ბოლი სულს მიხუთავს.

„უკვე ვგრძნობ, რომ უნდა მშთანქვის დედამიწამ თავის სიღრმეში. სიამაყე კი ვანიცადე ელევის სისწრაფით, რომ სამარეთ ვულკანი მეცხება და ყვეთვლების მაგიერ ჩემ საფლავიდან ოდესმე ეცხები იქმინავს.“

— ნიდაღი უფრო ძირს მიიწვეს. ზეკაცურის სიმძიმით ჩავებლაუქე მიწის სიღრმეს. დაოთხილი ლომივით მოვიწიე მაღლა მულგებამდის და იდაყვებამდის ჩაფლილი რბილ სილაში.

„როგორც იქნა ვსძლიე წერას. ამოვედი. გადავურჩი. ეს ქვა კი ხელში დაბლუჯული მინც შემრჩა. მაინც შემრჩა.“

— როდის მივდივართ ვენცეციაში?

— ხვალე.

— მოსკოვში წამოხვალ?

— თუ ყველაზე ძლიერი შენ გამოდები ჩემთვის, რატომაც არა?

— ეს ქვა ხომ ჩემია?

— შენია, სანამ სხვა სილამაზე არ დარჩილავს მავის მოპოვებას.

— მე მიპატიებია შენი ხალისული ქცევა, თუ შემდეგში ალაგავ თავს.

— როცა ლეკის ქალი აღარ იქნება ძუ ვეხვად, რომელიც სიხარულის შესტრუვის ხელი ვეხვის ვიგურ ფაფარს, მაშინ მეც წესიერი იქნებო.

— შენ სწორე იღებ მიზანში ჩემ სისუსტეს...

— შენ სილამაზეს ქარიშხლოვანს, ცეცხლიანს, ვულკანიურს.

— ჩვენ დიდ ხანს არ გევიწრია ერთად ყოფნა.

— რაც ვიყავით, ისიც მოგებაა მედის კაპითთან.

— მაშ ხვალ ვენცეციაშიცენ..

— ... ერთად გონილოვანი! ერთად სანმარკოს კოვტეტი.

— შენ უღაბნიდან მოვარდნილი ურავანი ხარ! მე ვენდობი შენ დამღუპულ ქროლვას!

— ოჰ, ლეკის ქალი! ნეტავ როდის მომავიწილები უკანასკნელად ჩემ სიციცხლეთში!

— მე კი გულზე მიიხუტებ ამ ქვას, ზურგშიაც გვესვრი, როცა დაიშახურებ. და მოგვებდება კიდევ, თუ სამარეში არა ხარ სადმე.

სიღამოა ვენეციაში.

კეკლუც შავ გონილოლაში სხედან ორნი:

ველური და ლეკის ქალი.

გამოცდილი მენავე ფეხზე დგომით უსვამს ცალ ნიჩაბს. თავისებურია და უქნაური მისი შეძახილი არხიდან არხში მოსახვევად.

— ხომ შესრულდა შენი ნატერა? ხომ ვართ გონდოლამი ერთად?

— ჰეი, გონდოლიერა! შეაჩერე სანმარკოს მოედანზე! ნიკი შეჩერდა, ორთავე გადმოვიდენ.

— ეხლა კოჭუხე ავიდეთ!

— რასაკვირველია! მაშ ვენეციაში რისთვისა ვართ? ცოტა ხნის შემდეგ ორთავე გადასჩერები. ნ სანმარკოს კოშკიდან ვეწყვიცი ზღვასა და ხმელეთს.

— ესეც შენი სანმარკოს კოშკი!

— ჩვეც სულ მარტონი ვართ.

— თავისუფალიც.

— ქვეყანას ზევიდან დავცქერობი.

— არ გეშინია ლეკის ქალი?

— რად უნდა მეშინოდეს! თუნდ კოშკიდან გადაზავდე ვით სტენკა რახინმა ირანელი სატრფო.

— უნდა გვახსოვდეს ეს ადგილი ჩვენი წუთისოფელში.

აქ შმაგი ნადირივით დასტაცა ხელი თვალებზე ანთებულ ლეკის ქალს, შეათამაშა ჰაერში და შემდეგ მის ბრინჯაოდ ნათალ მკლავს დასწვდა მშვიერი ლომის კბილები.

— მხეცო! ველური! ბარემ დამგლიჯე უღაბნიში მოთარეშე ნადირივით.

მაგრამ ველურს არ ესმის.

იგი ლოთურათ გასძახის თავის გიჟურ სიმღერას.

ძირს სანმარკოს მოედანზე ხალხმა გამალა სულია და კოშკის წვერს მისჩერებია.

ველური სქეპებს და უტყვის საერიშო ჰანგებით ვენეციის სისწყნარით მიძინებულ სივრცეს.

ფოლადის ზარივით გაისმის იმისი ხმა მაღლიდან, ყველგან. და ლეკის ქალიც გაისისხლიანებული მკლავით გიჟურათ გადაეხვია ფულკანივით გახელებულ ველურს.

— წავიდეო! ჩვენ აქ არ გვედგომინება!

— შენ გეშინია მეტი სივრცის! მეტი სიღამაზის!

— მე ფეხ ქვეშ მტკლება ნიადაგი, როგორც შენ — ვეზუვის უფსკრულში.

— წავიდეო! მე გადავარჩენ!

ჩამოვიდენ.

რა ფეხი გამოადგეს კოშკიდან, ხალხმა იცნო ივინი და ტამის ცემით შეეგება.

ყველა სახარბიელო ნეტარებით მისჩერებოდა ამ ორ ქორიან ახალგაზრდას.

ივინი გრძობდენ თავიანთ გამარჯვებას. შეუყვარდათ ხალხიც ამ წუთიერ სიკეთისათვის და ყველას თვალებით გაცილებულნი მოედანზე სანმარკოს მოედანს.

— — —

— რაც შენ შეგებდი, მე აღარ ვგრძნობ მიწას ჩემ ფეხ ქვეშ.

— რაც შენ შეგებელი, მე მომემატა სუნთქვა და მკვლავებსაც განივრთა ვშლო.

— რა გინდა ჩემგან? რათ დამატყვევე?

— მე ეხლავე გავანებებ თავს.

— არა! მოსკოვში წაბო!

— ეს პატარა ქვეყანა იქ უფრო პატარათ მომეყენება.

— შენ ტყუილათ მიძახი ლეკის ქალს.

— მაშ რისთვის დავგლოჯე შენი ბრინჯაოს მკლავი,

— მაშ წაბო მოსკოვში!

— წამოვალ, თუ არ გეშინია მომავალისა.

— მე მზათა ვარ ცეცხლისა და ქაბიშხალისთვის.

— წუთზე ხანგრძლივი სიამოვნება რალა უნდა მომანიჭო, შე უგონობის კლდიდან ვადმოფერნილო არწივო!

— როცა მოგებურდე, მე მაქვს ერთი ფინური დანა.

წვიდეთ ტყეში შუადამისას და იქ გამიპე მკერი.

— მაგას ვერ ჩავიდენ.

— მე თვითონ ვიზახე.

— შენი ბედისწერა არა გავს სხვისას.

— შენ დამნახვე რალაც ახალი.

— მე ცაში ფრენასავით მენიტრტესება უკანასკნელი წუთი შენთან ყოფნისა.

— აჰა, წაილე შენი ქვა, და ეგ წუთი ეხლავ იქნება.

— არა! ეგ ქვა შენია, სანამ ზურგში არ მისერი.

— მაშ წაბო მოსკოვში!

— მოვიდვიარ! წაბო!

— — —

შუალამეა.

ვენისაიენ მიმავალი ჩქარი მატარებელი უყვე მზათ არის.

მგზავრებმა ჩამოირიგეს ადგილები.

ლეკის ქალს ლოდინში მიეძინა.

ორი ხელი თავ ქვეშ დაელო და შიშველი ბრინჯაოს მკლავები აქეთ-იქით ვადმოყვარა.

ერთი მათგანზე აშკარათ მოსჩანდა უქნაური ჭრილობა, მაგრამ თუ მხენა არ რცხვენია თავის სინათლის, ლეკის ქალს რათ უნდა რცხენოდეს თავის მკვლავების.

ველურიც იქავე ტრიალებს.

ნეტავ როდის უფრო ძლიერი იყო მისი ღელვა! ევზუვის უფსკრულში ყოფნისას თუ ესტა, მიძინებულ ლეკის ქალთან?

ასეთი ძლიერი მკლავი, ასეთი გრძნეული და ლამაზი მკლავი ჯერ არ უხილავს არსად.

ეს მკლავი ეხვევა მას. აღრჩობს, ათრობს, იმონებს. ეს მკლავი ეწვევა ანდამტვით სხვა მზარეს, სხვა ცხოვრებაში.

ეს მკლავი ნატროლობს მის მკლავთა ჩაბოჭვას, როგორც ნორჩი მუხის ტოტი მეროე ტოტში.

რა არის ამ წუთისოფელში ყველაზე მკარბიელი, ყველაზე წარბტავი?

ორა წუთიც კიდევ და მატარებელიც დაიძვრება.

ველური დაიხზარა ლეკის ქალთან.

ის გაომებული ლოზი იყო ამ წუთში.

ის გრძობდა თავის სისხლში, რომ ყველაფერი შეუძლიან ჩაიდინოს.

მატარებელი შეირყა.
ველური შეარყია რაღაც ვულკანიურმა ქრატულმა.
ნახად გაუსვა ხელი ბრინჯაოს მკლავზე აწითლებულ
ქრილობას და გამოეშურა სასწრაფოდ.

ლეკის ქალის ამხანაგმა თვალი შეავლო ველურს.

— სად მიდიხართ ველურო?

— შორს!

— სად მიდიხართ ველურო? მატარებელი დაიძრა!

— მრავალი ხალხი, მრავალი ქვეყანა მიწოდებს თავის
ვისკენ მე მივიდვარ იქ, რაც უფრო ძლიერია ამ მკლავებზე.

— სად მიდიხარ ველურო?

— მე მინახავს მხოლოდ ერთი ვულკანი, მაგრამ კიდევ არის ეტნა ტენერის, სარატა! მე არ მიბნანენია ნილოსის წყალში და არ მომიკრავს თვალი უდაბნოში მონავარდო ლომისთვის. მე სადაც აჯანყებაში მომელის გმირული მონაწილეობა.

— ლეკის ქალი არ გენანება?

— რომ გაილიძოს მესროლოს ქვა! მესროლოს ქვა დაჭრილი ხელით!

— ველურო!

— ჩემო ლეკის ქალო გზა დამილოცე! იქნება შეგხედეთ დედა მიწის მეორე მხარეს...

ლევ. მეტრეველი.

ოჯი სასახლეებს.

ქუჩას ერთიან ნაბიჯებს ახლოს,
ხმა ნაპირებს მოხვეს,
მოისმის ახლოს: „მშვიდობა ქოხებს—
ომი სასახლეებს“.

დაკარგეს ფასი: ძველმა სიტყვებმა—
მათ ვისაც შეფისთვის გული უტემადა,
და ღირსწულად ვისაც მიყვება
რესტორანებში დიდი მუცელი.

შენ დანით სიტყვა თუ ამოაგე,
ისეთი კაცის ძარღვებთან დანით,
რომელსაც შემდეგ ჩეხო-სლოვაკი
გაუხდა მონად გულით მადანით.

ხმა ამოიღეს ხომ ზარბაზნებმაც,
აფორიაქდა იქამდე სხენი,
არავის ახსოვს დღეს დარბაზობა—

bien, gut, ასე ეს კარგი ქენი.
დაეცა ისევ ნაბიჯი ქუჩას,
როგორც მოსკოვში ისე ნევაზე,
სასახლე ბრაზით ხან თვალებს ხუჭავს,
ხან ფიქრებია ატირებაზე.

II

მათ გამოხედვაც არ უხარიათ,
რადგან მათ თვალებს დარდი აღუნებს,
ამიერიდან ქელს არ უხრიან —
ბატონებს.

წარღვნის ზეირთივით იმართებიან,
მუშათა რიგი მილიონები,
გადასავლელი თუმცა მთებია
არა გვაქვს ძველი მოსაგონები,
ესლა გაბედე და თქვი უარი,
გაიპარსები შენ როგორც თევზი
და დღეს ბანკებში საქმე თუ არი—
ხეილიდან წახვალ ემიგრანტებში.

დღეს თუ ბოხაში
გეხვარ ნაპოლეონს,
ხვალ იქნება ბოხაში
და აი საბოლოო.

III

გაშლილ მინდრებში სადაც ხის კანებს
მშიერი ქამს და თანაც კანკალებს,
მხარეში სადაც იყო დარდები,
მწერლის ტირილი და ხანდრეევი
სადაც თითოულ ღენერალს,— თავში—

გაუძახოდა „ომს ვაშა, ვაშა“
 და სევერიაგა იგორ იქამდე
 ომის საქებრად ლუდს ბოთლით სვამდა;
 იქ ნაბიჯები გამოჩნდნენ ახლოს
 და რისხვის ხმები იყო ზოგ-ზოგად,
 ავანიავით უნდა სასახლე,
 „ავანიავით“ იყო ღოზუნგად.
 გადაიფრინა საზღვარი ტაშით,
 ეფეთებოდა გზა ბარიერად—
 და დამწყვედიული როგორც უჯრაში,
 ასე იზრდება—ახალი ერა.

IV

ძველ ქვეყანაზე უარესია,
 უკანასკნელი ძალით შეტევა,
 ბარიკადების იქით მხარეზე,
 უფრო ძნელია თავგამეტება.
 აქ უკანასკნელ ფენამდე გაწყდა,
 უცებ მისტიკის უსაზღვრო განცდა,
 და ნავთსადგურში მშვიდათ თუ იცდით
 ისიც ფეთქდება ალბად ფაშისტით.
 უცებ მოვიდნენ ღენერლები
 და ძალიან ბევრი პოგრომის ხალხი,
 გახსნეს თავიანთი პირი—რევოლუცერები
 დაიწყეს ყვირილი ყალბი.
 დაიწყო მუსაიფი თავისი ჯერით,
 დაიწყო ლაპარაკი მოკლე და იარაღით,
 პროტესტს აცხადებს მშვიერი
 —გააჩერეთ.
 პროტესტს აცხადებს დევნილი
 —მითრახით.

V

ო შეიძლება ბევრი რამ ითქვას,
 რაც დაუქერებს პერანგებს გლაზებს—
 ხუთი წლის წინად პიტერში თითქოს
 ეკატერინეს ატლასი ნახეს.
 ვინც ასეთ ფიქრებს გამოეკიდა,
 აბრეშუმებზე ყველა დალონდა,
 ბატრაკი მოვა ამერიკიდან
 და ის გაცვეთავს ვინტოგკის კონდახს.
 — მე თქვენ დამისვრით უნაზეს ბატისტს
 და ვაიცინებს აქ ტომი—ატკინს.
 თუ ვაიცინება გსურთ დაიჩემოთ —
 მაშ წინ გასწიეთ ერთხმად ბიჭებო!
 და როგორც მივლენ ქალაქ ლიონში
 მოციქულები ახალი ქვეყნის
 მათ შეაწუხებთ სუნი ვანილის
 რაც ნიშანია ბანკირთან შეყრის.

VI

ახალი ქვეყნის ფიქრი გვამბოხებს,
 და ჩვენ გულის თქმას ხელს ვერვინ ახლებს:
 ძველი პროგრამა: „მშვიდობა ქოხებს,
 და სიკვდილამდე ომი სასახლებს“.

3. ნეშმანოვი.

რუსული პრეზსა.

1. ილია ერენბურგი.

თავის პირველი სასწაულის მოიგონით—პუშკინით—რუსული პროზა უკვე ევროპის დახვეწილ სტილთა სიმფონიაში შედის. დიდ-ტანინი ინგლისურ „საოჯახო რომანში“ ბატონობის დროს საკვირველი პუშკინის ტაქტიკისებური ლაბიარობა, მისი დასრულებული მოკვირბილი ისტორიის გენია. რუსული ენა მასში დიდძალს ისეთის ძალით და მოჭარბებულ დღილით თითქმის ყველა თავისი ხმების ერთად მოსქენა სურს. „ბელკინის მოთხრობები“ და „პიკის ქალი“—არაღიპატივით სასვე ტანავრის ქურქლებია. პუშკინის პროზამ მოხიზლა პროსპერ მერიმე, რომელიც თავის ხიველებს სენანურ კოშკებშით აგებდა, რომ მისი ავტობობა და აღმანიზობა არსად გამოჩენილყო. ესთეთრობა მომენტმა აქ სიყვარულით ჩაიკრა ატეხილ პარმონის პირველი საღამური გალის კათოლიკურ სკესისთან და მგრძნობელობასთან. პუშკინმა მისცა რუსულ პროზას სტილის კონტრეტული, უანდერბა მის ის შესაძლებლობა, რომელიც მთელი საუკუნის დიდ მიზნებებს ცვლით სათავედ. ვოგოლის სიცილი, ბოლოს გოიას ყლიტთა ჩაქედლი, ტურგენევის სილამაზე, დოსტოევსკის წიღება (надрыв)—იმალება პუშკინის გენიაში. გერმანის სახე „ჩემი სინდისის ტროლი“ ვედრება „შეშერთი, ნუ მომასწრებ სიცივეს“, თავმჯდომარის სადღევარძელო („ქვიფი ფეიანობის დროს“)—ეს დისპარმონიული ხმები—დოსტოევსკის სინდისის გენისი არაგული, ჯერ ინტეგ უხეი მზით განათებელი ანფერეკა.

დღმა მე-XIX საუკუნემ უმძაფრესი ინტელექტუალური დიფერენციაცია გამოიწვია. დიკარგა ძველი ელმონისტური სინტეზი, საშუალო საუკუნეთა რელიგიის მონისტური ტერორიც სასიკდილოდ დასჭრა საფარაგეთის რეკოლიუციამ. გაჩაღდა აზრის, სილამაზის, სოციალურ და ყოველგვარ ბრძოლის ლაბორატორიების განსაკუთრებული და გაათვრებული მუშაობა. მაგრამ საერთო კავშირის გარეშე ხანგრძლივი ყუთა შეუძლებელია: დრო და დრო კაკობრიბა სწირავს თავის რჩეულებს სინტეზისათვის. იგი ცდლობს მათში შეადგინოს საუკუნეში განხეული წუხილი მთლიანობის. მას უნდა გამეფებულ გათიშვის ქაოსში ვისიმე ძლიერმა ქუთამ და სინდისმა გამოისყიდოს საერთო ცოდვა სიკალიერისა. ასეთი დიდი სინტეზისათვის წამების მიმღები არიან—ფლობერი, ტრუტეკვი, დოსტოევსკი, ილია ქვჭვამუ.

დოსტოევსკი—ახალი რუსეთის ინტელექტუალური და ეტრური სინტეზია. იგი ბაზაა, რომელზეც მოქცეულია რუსეთის თავისებური და განუმოვრებელი ისტორიის ტკივილები. ევროპული რომანის ტრანეტი—ბალზაი, ფლობერი, ზოლა—მე-XIX საუკუნის სოციალურ ყოვლის არქიტექტორებია, რომელთაც მარამართლის გრანდიოზული „კაცეკ კომედის“ შერობები აავგეს. ისინი ეძიებდნენ თავის დროის აღმანიანს გარემოს, წვრილმან ვენებებს და მემკვიდრეობის კანონის ზოლებს. დოსტოევსკი, ალბად, უკანასკნელი გენიაა, რომელიც შექმარივით თავის გრანდიოზულ სულს ჰყოფს გამამფრებულ პიროვნებათა რიგად და მათ პირტეტრებში ტიციანის მედიტების ძალით გვაძლევს ხან ჩადაცევს (ივანე კარამაზოვს), ხან განდაევალს (ზოსიმას). იგი რუსეთის რეკოლიუციის წინასწარმეტყველებდა აღიარებული, მაგრამ ივანე კარამაზოვი თითის თითზე არ დაკარავს ქვეყნად ციხე მუშების დასაყრბობისათვის, რადგან მის არ სწამს პარმონია, თუ ერთა ბავშვიც კი სტრისის სადმე—და ასეთ პარმონიაში შესასველნი ბიეთს და დროს მოწივრებით უკანედ უზიარებს ღმერთს.

ქრისტეს მოჩვენებამ სამუდამოდ გაბზარა დოსტოევსკის სული და შოგ დასადგურა აღმანიანს ბუნების დაქვეება და გავორება.

თანამედროვე კაცობობამ აპოკალიპსის დღებში ნახა. ალბად, არც ბაბილონის რყევებს ჰქონდა ჩვენი დღეების დაუდგრომელი პათოსი და ჯერ კიდევ დაუცვლი პოეტენეია. დიდმა გარეგულმა ვადალმა რუსეთს, დისმსგრა ესეთიკების კანონსაჯია, დიდმა ქვედითმა რიგებით დაასამარა მისტიურ-ანარქისტული, დეკადენტური „მე“-ს გაუთავებელი და მტკივნეული ანალიზი.

„И наконец увидишь ты,

Что через твой перилаз Вострга творческago чаша, Что все уж не мое, а наше И миром утвердился связь.

(1912 წ.)

ბლოკი მიელოდა, რომ რეკოლიუცია გარდაქმნიდა აღმანიანს. იგი პირობო სულის ფერისცვალების წინ გრძობდა თავს. ბლოკი მწვერვალადის აყვა საშინელ და მალო დღეების აღმართს. და იქ სკეითურ მაგრამ პარმონით სასვე ყიფინით დაითრა სული. „თორმეტი“ კიდევ იმითია საკვირველი, რომ მოვლენათა ცეცხლში დაბადებულნი. ბლოკი არ ყოფილა რეკოლიუციის „თანამგზავნი“, როგორც პილბიაკი და ერენბურგი. მასში რეკოლიუცია ყოველთვის იყო და მაღალ ყვაილად აღმოცენდა იგი „თორმეტის“ ქარში.

სულ სხვა ბუნებისა ილია ერენბურგის შემოქმედება. მისი ციხერობი და მწერლობის გზა ნაწყვეტბისაგან შესდგება. ევროპის კაუებში მუდმივი მოხეტიალე, უნივერსალურ ბოგების წყერი, ერენბურგი თავის პროტოტოპს ჰპოვებდა წინად ფრანსუა ვიონში, რომლის „პატია-და დიდი ანდრეი“—ცინიკურ პაშელტის მინიორაგებია. ერენბურგი სპობს ტრივიალურ თარგმნების ტრადიციას და „წყუელ პოეტების“ მომღვენო ბოეტების ინტემურ სახეს გვაძლევს თავის „საფრანგეთის პოეტებში“. რეკოლიუციამ შეაწყვეტინა მის რითმიული სიტყვა და აზიარა პროზას.

თუ ბლოკი განსახიერებდა ალიოზა კარამაზოვის და ჰკიცხის რუსეთის იწია, ერენბურგი გაამეორკანებულ ივანე კარამაზოვია, ფევეტორის ფილოსოფოსია, ახალი ვაუზს სპინოზა. მისთვის სულ ერთია რომელი ქვეყნის ქარია მის ვარშეში. მიწა მას არც კი უხახავს. მიწა მისთვის კუთვს ბეტონის იატაკია. მას არ სცხია ან რუსეთის ლიტერატურის დიადი იდეალიზმის. ერენბურგიც განსხვავდა რეკოლიუცია, მაგრამ მისი ვანცელი ნიეტის სინტეზისათვის, იგი არ ელის რეკოლიუციის ცეცხლისგან სულიერ გარდაქმნას, იგი ხარბადა მოწყურებელი ახალი ქვეყნის შხოლად ნიეთიერა პლანის ნახვის, მისი ჯერ უწვეული „კომიუნტის“ ყნახსა ეჭყარება. ერენბურგი თავის მიწას არსად არ ეყუდნის. რუსეთი, მისი რეკოლიუცია, მისი სუნქჰისის სხე მას დიდათ ანტერუსებს, აღეულებს კიდევ; მაგრამ თითქმის „უსხილს“. რასაკვირებელია, ერენბურგი არა ჩვენი დროის სინტეზისთვის რჩეული, თანამედრობობა, ალბად, ჯერ კიდევ შორსა საამისო არჩევანისაგან. ჩვენ ჯერ კიდევ მეტად დაღვლეული ვართ ყინაბლდებობათა ამბობებში. მაგრამ ერენბურგი უსათყოლო ერთი მიჯნაა იმ პარმონის გზისა, რომლის მოჩვენებულ ბოლოში ჩვენი დაწყვეტილი დღეები ნახავდ მიუღლოქლი სინტეზის დიდ მორიკ ილბობას.

ალი არსენიშვილი.

ლ ა ტ ა ვ რ ა

ტრაგედია 5 მოქმედებად *

მოქმედება მეოთხე.

იგივე სცენა, რაც მეორესა და მესამეში იყო.

I.

Inkubus და **ყაფლან**.

Inkubus. მისმინე, ყაფლან!
 გამოცდილი კაცი ბრძანდები.
 ომში ნაჭები და სუფრაზე გულგადაშლილი!
 დაგეწყებია მეგობრობა! აღარ მკადრულობ!
ყაფლან. რად ბრძანებ მაგას?
Inkubus. ვარწმუნებ, რომ გული შემტკივა!
 ო, რა დროებას ვატარებდით!
 გული შემტკივა, ვფიცავ სინდისს!
 მე ეს ქვეყანა ისე მიყვარს, როგორც სამშობლო!
 ლატფრასათვის მე მზად ვიყავ... განწერილიყავ...
 მაგრამ დამარცხდნენ... ჩვენც დამარცხდით...
ყაფლან. დამარცხებულად ჩვენს თავს არა ვვარძნობ!

Inkubus. ნუ თუ მართლა?
 აი, მაგიტომ მუდამ გაქვები!
 გული არ უნდა გაიტეხო!
 ყურში უსურჩულებს
 იქნება რამის იმედია?
ყაფლან. ჰე, ჰა!
Inkubus. მაინც? მაინც?
 როდის იქნება რომ იმ სარდალს... მთავარმართველს...
ყაფლან. თუ შენ, ძმობილო, მაგრე იყვირებ...
 არაფერს გეტყვი...

Inkubus. შშობლის საფლავებს გეუიციებ...
 რას დამეველებთ - არ აუასოულო?
 ჩემზე სანდოს სხვას რომეცხა ნახავ?..
ყაფლან. მზადება გვაქვს... აქით მოდექ...
 არავის უთხრა ჯერჯერობით... ყურში უსურჩულებს.
Inkubus. მართლა თუ?
ყაფლან. მაშ! ვარწმუნებ? მე მაქვს მოთვან მონდობილება!
Inkubus. დედის სულს ვფიცავ, მიხარაინ!
ყაფლან. ქულზე კაცია გამოსული...
Inkubus. მაშ შეთქმულობა...
ყაფლან. სუ! ვილაც მოდის... გადის
Inkubus. არ გამოვინებთ!

II

Inkubus და **გურამ**

Inkubus. დილა მშვიდობის!.. როგორ ბრძანდებით?
 მაგრამ კითხვაც ხომ ზედმეტი არის...
 უკუღმართ დროში ვილა კარგად!
 რა მოგვივიდა, რა მოგვივიდა!
გურამ. ვიცო შეტკივა ჩვენთვის შენც გული!
Inkubus. ნეტა რაღად ვარ ცოცხალი ქვეყნად.
 ვფიცავ ჩემს გამჩენს, თქვენს თავსა ვფიცავ,
 ამ ჭლარისას არ დავიკრებენდი, —
 იმათ გვამებზე ვითამაშებდი!
 ნეტა კი მალე ამ აზიელ სარდალის განდევნას
 შევისწორობოდე! — ღმერთო მისმინე!
 მისმინე, ღმერთო, რა გულითაც ვთხოვ! —

ხელს გაუყრის.
 აქეთ მობრძანებით... მუსრს საიღმლოდ...
 ყაფლანი ხალხში ცრუ ხმას ავრცელებს:
 ვითომც თქვენ სამმა ხალხი გაჰყიდეთ...
 „შეთქმულობასაც არ მიენდითო!“
 ბევრი უჯარებს ვფიცავ თქვენ თავს... თქვენს მზევა ევი-
 ცავ!
გურამ. აქ დავიბარებ!
Inkubus. ფრთხილად!
 მე მიმიჩინეთ და დავიქერ დანაშაულში...
 III

იგინივე და **ყაფლან**.

ყაფლან. დარბაზში ვთხოვენ...
გურამ. ყაფლან გაფრთხილი! გადის
ყაფლან. რახედ მემედურის?
Inkubus. მაგას აგისნითო!.. უნდა მერწმუნო!
 იცი, რა მითხრა?
 ამ ყაფლანს რაღა დემართა, ვიციებს აჰყავო!
ყაფლან. როგორ თუ ვიციებს!
Inkubus. კიდევ რა მითხრა... არა ვჯერა?
 „დეე შეაკლან თავებიო!“ თან ჩაიციხა:
 „შეამბოხენი გასწყდებიან, დავმშვიდდებითო!“
 რე გუბუნები: ეს ქვეყანა გაყიდულია!
 სარდალმა ვახშად მიიწვია იმ დღეს გურამი.
 ის იქ ტყვედ არის, ეგ ვახშად დადის...
 ბეჭერი განვებ მოაკვლევინეს...
 ჩვენ ამ სამის მისს ქიშპობამ ხომ მთლად ამოგავაგო!
 გურამი დიდი ჭკვიანია!
 იცი, რას ამბობ?
 ყურში უსურჩულებს
 როგორც ცხვრის ფარას გავიტყუებენ
 და იქ მოვკლავენ, რომ ვერც დამარხონ!
 თავს რად იხიკავთ?
 ოჯახი არ გყავს?
 მეთარეები ხომ ჰყდავ, რომ ხალხს ლალატობენ...
 ყველას ურჩიე... გუბუნები... ეხლა შენ იცი!

IV.

იგინივე, **გურამ**, **შეთქმულთა მოთავენი**, **გამდელი** და **ქალები**.

გურამ. მთავარსარდალობას მე ვიკისრებ...
 ერთის პირობით:
 ვიცოცხლებთ ერთად! ვაფწყებთ ერთად!
 ჩვენი მიზანი?
შეთქმულები. მოქმედება!
გურამ. ჩვენი ნიშანი?
შეთქმულები. აილიო.
გურამ. ფიცო?
შეთქმულები. ლატვარა!
ყაფლან. გულერ ფიცს დასდებთ, მეც მომისმინეთ!
 თქვენ ხელს ვერჩით,
 რომ მტარვლის ხელი ჩვენ სულს გვიხუთავს,
 რომ ხალხსა ჰყდავთ მონად ჩავარდნილს
 აწიოკებულს, და ნამუსს ახლდს;

* იხილეთ დროშა № 9—11.

მაგრამ ერთის მხრით ჩვენ თავებს ვწირავთ
 და მეორენი ფარულ გვეყიდან.
 მტერთან იჭერენ ძმობას და კავშირს...
 როგორც ცხვრის ფარას გავეტყუებენ...
 გურამ! რად იყავ სარდალიან ეახშმად?...
 შენ გინდა ხალხი მიიყვანო სასაკლავოზე...
 აღარ გენდობით!..

ხმები:

- მოსყიდულია!
- ყაფლანისაგან არ მოველოდით!
- მაშ ჩვენი გვემაც გაცემულია!
- დაჩუბდი!
- მოგკლავთ!
- ჯაშუში არის!

ყაფლან. ჯერ მათქმევინეთ. ამის მოწმე მყავს...
Inkubus. დამასახელებს! უნდა დავასწრო!
 მეც მომისმინეთ!

აი, ეგ კაცი ყველას ასე ჰრევს!..
 ავრცელებს ჭორებს თქვენს წინააღმდეგ...
 იცოდეთ თუ არ დაუსმენია,
 დაგასმენთ კიდევ!

ეგ ამბოხების წინააღმდეგია!

ყაფლან. შენ, თვით ამბოხიდი! შენ.. შენ...

Inkubus. განა არა სჩანს ვინც ხალხს ჰლაღატობს?
 გურამს ცილს სწამებ...
 როგორც ცხვრის ფარას გავერეკავებო...

ხალხს გულს უტეხავ...
 მტერია ჩვენი თავისუფლების!

ყაფლან. ობ! უგუნურო საბრალო თავო!
Inkubus. ნულარ დაინდობთ, თორემ დაგოჰპავთ!

ვინ არის ჩვენში უფრო ერთგული?
შეთქმულები. — მოჰკალ!

— ასჩეხეთ!
 — არც შეწყალება, არც სიბრალული!

Inkubus. ყაფლანს პირველად ჩასცემს მახვილს. სარკმლიდან გადა-
 ადებენ. გარდ იხშის ძახილ:

ხმები: რატი! რატი! რატი!

Inkubus. გამოჰქციეათ! ნუ თუ მართლა გამოჰქციეათ!
 უნდა ეხლავე მოეღოთ ბოლო!
 უნდა ეცნობოს მითავარმართებელს! გადის.

V.

იგინივე **Inkubus**-ის გარდა, შემდეგ **რატი**.

გურამ. რატი დაბრუნდა?

როგორ შევებედავ!

ან როგორ ჰბედავს აქ დაბრუნებას?

რატი ძმის მკვლელი! რატი მტერი თავისუფლების...

რა ჰასუს გასცემთ? მე მსთელით მოვალედ?

მე... მე... ჰასუსი!.. მე უნდა გავცე...

რატი. შემობრბის. ნუ შემობხედავთ! ნუ შემობხედავთ!

შებლზე მაცხია თქვენი სისხლი... სისხლი ძმებისა!

ხალხი! მოდით და სათითაოდ ჩამოკოლოთ ქვებით!

ფეხი დამადგით! მე წვახდინე ხალხის საქმე...

მე დაგაბოღეთ!

შური იძიეთ თქვენი ძმების... თქვენი ცოლშვილის...

ოს, ძმია გურამ!

გურამ. ნუ თუ შენ ძმა ხარ?

რატი. დედის ნახსლელი, ბოროტი და მახინჯი შვილი!
 მსურდა გვირგვინი, რაც კი ერთხელ თქვენ დადგიმათ.
 მე ხალხის სურვილს ავუძმედარი—ნულარ დამინდობთ!
 ოხ, საკუთარის კბილებით ხოცეს რად არ დავიგოჯე?
 ღირსად არ მთვლიან, რომ ჩემ სისხლში ხელი გასვარონ!
 შენანებულე მიმიღოთ და მტერთან მამბრძოლეთ!

გამდელი. შე უბედურო! უბედურის ამავეი გვითხარ!

რატი. ო დედი! დედი!

ის ციხეში ზის იმის ტანჯვას ვერ წარმოიდგენთ.

მას აწამებენ...

ველარ გაუფულ...

მივევარი მტარავლა...

მსურდა დამეხრჩო...

საკირესკენ როცა მივეყავლით,

ორი დარაჯი ერთმანეთსა შემოვაწყვიტე...

უნდა გაგგოთ...

აწამებენ!..

შუხლს მოიყრის

გამდელი დედა! შენ შემინდი!

გამდელი. შერიგდით შვილო! საქმე მოითხოვე!

შეთქმულები. შეეუნდით რატის...

— ჩვენც გესურს შერიგდეთ!

— ერთად ვიბრძოლოთ!

— ხალხის გულსთვისი...

გურამ. პირს სობრუნებს. მიდის რატისთან, ხელს გაუწვდის და
 ააწყნებს.

ვემორჩილები ხალხს სურვილს...

მე შემინდი!

ჩვენმა ძმამაც დეე შეგინდოს!

რატი. ვადაზვევა ო, ჩემო გურამ!

ჩქარა დავიხსნათ! ჩქარა დავიხსნათ!

VI

იგინივე. **მითავარმართებელი** კარებთან. **ჯარისკაცები** და
Inkubus. უტბად შემოდინან.

მითავარმართ. ევლარ დაისნით!

ნიშნის მიმკემნი აღარა გვაეთ. სოქვან: აილიო!

ხართ შეპყრობილნი!

გამდელი ხანჯალს ჩასცემს.

შენ სამუდამოდ თავისუფალი!

წადი საიდან, აღირავინ დაბრუნებულა!

უბიდან დროშის გამოიღებს და აფორალგბს

გამდელი. თავისუფლების დროშა ფრიალებს!

შეთქმულები, თურის ძიება!

Inkubus. უტბად გონს მოდის. ხალხს იშვილებს და ახილ სარდ-
 ლის გავს ჩასცემს.

ჰა, შე მტარავალი!

სისხლი ვაწყუროდა, სისხლში სცურობ. ზედ შესადება.

გაჰყე შენც ყაფლანს! ვინც დავგასმინა!

გაუმარჯოს თავისუფლებას.

გამდელი. წინ გაიძღვებათ ეს ბაირალი!

მრავალ ბრძოლაში გადაშლიდა, რომ ჩვენთვის ემცრო

თავისუფლების დაბრუნება... ხალხის აღდგენა!

ქალთა ლაშქარი დიციავს ამას?

ხმლებს მაღლა ასწვენენ.

ყველანი. აილიო ლატარა!

ფარდა.

მოქმედება მეხუთე.

ოთახი ენგინარის ციხეში.

I.

ენგინარ. მისი დედა. ლატავრა. კარისკაცი და მხვევლინი.
აქა-იქ სიკვდილის ლანი ჩნდება.

ენგინარ. წამოვდება. ლატავრას შეხედავს გამობრუნდება.
მისმა ღუმელმა მე დამალა!

ახ, დედაჩემო,

დედა. არ მოველოდი!—გულქვაო ქალო!
იგია ერთი, რომელს ყველა ქალი შეჰხარის!
იგია ერთი...—

ლატავრა. ჩემი მტარვალი!

დედა. რომელს უყვარხარ...

ლატავრა. შეურაცხო ჩემი დიდება!

დედა. მეფეთა-მეფე!

ლატავრა. სისხლის მსმელი!

მავან დააღო ჩემს რჩეულ ხალხს მონის ბორკილი.

ენგინარ. კარის კაცო!

ყოველ კარებთან მცველი დადგეს!

ვილცას ცხედვად შავი მანტიო!

აქ და იქ... ყველგან! დარაჯები გააძლიერეთ!

მეგონა ამ ურჩს, ვით სხვა ასულს დავიმონებდი!

ლატავრა. რწმენას დაქპარავ...
ენგინარ. ო, რა ვიზოუნო!

ლატავრა. თავისუფლება!

ენგინარ. რატომ არ შესმის: თავისუფლება. რა არის
ჩემთვის...

დედა. ქალს უნდა შიში!

ენგინარ. ვგონებ სახლშიც არ ექნება ჩემს სისასტიკეს!

ლატავრა. რა გინდათ ჩემგან?

ვიდრემდის უნდა სული მიტანჯოთ!?

ჰკონებთ, მოსარჩლე აღარ მყავდეს!

ენგინარ. მოსარჩლე მე ვარ!

დედა. უნდა, გიყვარდეს!..

უწინ რაც იყავ, ვინც გიყვარდა,—ის დაივიწყე!

ლატავრა. ო, არაოდეს!

არაფრად მიღირს თქვენი ტახტი, თქვენი გვირგვინი!

ენგინარ. და რომ მაგ გულით ღმობიერდ გადმოხედვადდე!

ლატავრა. მე არაფერ მძულს!..

შენს ხალხშიც არის ჩემი სახე, დაშორობიხარ!

ენგინარ. მხოლოდ შენ მესობიხარ...

ლატავრა. უნდა გარდიქმნი...

ენგინარ. არ შესმის შენი ღამარაკი...

ლატავრა. სულის სარკეში ჩაიხედე, სისხლს დაინახავ!

ენგინარ. ბრახზორული მეტს ვერ ავიტან!

დაჰყე ჩემს ნებას!

ლატავრა. ჩემი ნება უფრო მძლე არის!

ენგინარ. შენმა გმირებმა ვილაღატეს, ვერ შეგიფერეს,

იმათ რომ გულით ჰყვარებოდი, შენ დავიცავდინე!

ლატავრა. იქნებ იმათაც სრულყოფიანის ვერ მიახწიეს!

ენგინარ. ჰეი! ჩააცვით ტანსაცმელი უბრალო მხვევლის!

კვლავ მიაკარით ამ სვეტს... სტანჯეთ! აქვე ჩემს თვალწინ!
დაე იტანჯოს! ჩემთან ერთად?

გაბოროტებული,

ქვეყნის მპყრობელმა ვერ დავიკაო ჩემი მისი გული!

რა გუფუნია? ეს რა ხმა ისმის?

განა ვერ ახწევს თქვენს ყურამდის?

თითქოს იწვდიან ჩემგან ძვლის ხელებს...

თითქოს ჩემს გვირგვინს ეტურქობიან!

ჩახსრჩეთ სისხლიო!..

I მხვევალი. მებრალება!

II მხვევალი. შემეცადო!

III მხვევალი. მანაც თამამად იმზირება!

ენგინარ. ის ლანი მახრობს! სინიღისია თუ ჩემი წერა?!

განა ვერ მხედავთ?

თეთრი ცილები! შავი არის, როგორც ყორანი!

დედა მხვევლებს ანიშნებს. ლატავრას ეკლის გვირგვინს ადგამენ.

I მხვევალი. ლატავრას ნეტად შემეძლოს შენს მაგიერ...

არ ხარ ჩვეული შენ ამ სასჯელს...

ლატავრა. ვინ ხარ ასულო!

I მხვევალი. შენის ქვეყნიდან მოტაცებული!

მხვევალი. უარეს ტანჯვას გავიმზადებენ!

ლატავრა. სპეტაკი სულის სიამაყეს შევიწარჩუნებ!

ენგინარ. თითქოს თვღმზიდან გრკვევაო.

რაო, ევიზოო? რას დამყურებ ჩაფიქრებული?

თუ კი იცოდა, რომ ჩემს მიზანს ვერ მივახწევდი...

რად არ მირჩიეთ?

ოხ, ის Inkubus!

მისი ამხავი მან მიმღირო რომ ტყვედ შემეპყრო...

დღეს ტყვე თვით მე ვარ!

ირყევა ჩემი იმედი და

შუბლს მტკენს გვირგვინიც!

მიზანს ვერ მივწვდე? უნდა მივწვდე! უნდა ასრულდეს...

სიბრაზე მახრობს! თავს მოვისპობ! ყველაფერს მოვსპობ!

ლატავრასცენ ნაწელო ამოღებულ გვექანება, მაგრამ ისევ ერთ
ადგოლს შეჩერდება. შეღონებული ტახტზე ადმთება, თვითონ ახვე-

ნებს და აბრუნებს.

რაო, რა მოხდა?

ვერ გამოვიდა, ჩემს თავს ესტანჯავ, თუ ამ ურჩ გოგოს?

ეკლის გვირგვინი! ქანჩი! სისხლი... და ცხელი რკინა!

არა! მოიცათ! ახ მოიცათ!

მიყვარს და მსტანჯავს? ან რად უნდა მიყვარდეს იგი?

მე ხომ მას ვძულვარ და მტერია!

ვეზირო! რატომ არაფერს მიჩრჩევ?

ვეზირს ვაჰავს. უკან მისდევდი და მხველები.

II.

ლატავრა და ერთი მხვევალი.

მხვევალი. ნეტა შეშეძლის ტანჯვა რითმე შეგიმსუბუქო!

ლატავრა. იუჟერ დაო!

მხვევალი. ლატავრა!

მხვევლებს გვაქვს წესად:

მორაგებოთ ბატონს უნდა ეწვევიოთ ღამე.

ასეთი ჯერი დღეს მე შემხვდა...

... მხედვე ამ დანას?

აღერსის ღროს...

ლატავრა. არა! არა!

მხვევალი. და გავიქცეთ.

ჩემს მიჯნურს უკვე დაგვალე ორი მერანი.

ლატავრა. თუნდაც რომ მოჰკლა ენგინარი, სხვაე ჰყავ სარ-

ვლით!

მე ჩემმა ხალხმა უნდა დაიმხნას!

III.

ივინივე. დედა და მხვევლები მაშხლებით.

დედა. რად მიტანჯავ?

არ იცი დედას რაოვად უყვარს?

სიწუჟე.

პირი შეგვიკარა?

განა შენ იგი არ გპირდება ბედნიერებას?

პასუხს ელის.

მე დედაკაცი, შენ, ასულმა სულთი მომლოცე!

შენი შემოსვლით მოსვენება მოგვისპე ყველას!

მას ერთხელ მაინც გაულღიმე, რომ მით დამშვიდდეს.

სიტყვებ.

აგრემც ვე გული მართლა ლოდათ გარდაგექცევა!

დაგწავებ მავ ტუჩებს, დამცინავდ რომ იღიმები!

მუდართ.

იბრუნე გული! ჩემს შვილს თავს ნუ მოაკლევინებ!

—ლამის ამ ქალმა სიამაყე ჩემი მოსტეხოს!—

მუხლს მოუყრის.

შვილს ნუ მითანჯავ!

ტყუილად მაინც მოაჩვენე, ვითომც ის გიყვარს,

ვითომც შენ იმას ჰპირჩილდები! რომ ამ სიცრუით

მცირე ხანს ჰპოვოს მოსვენება! გეუმღარები!

ლატავრა. სიცრუით ჰპოვოს?

დედა. დედის გულისთვის.

... განა არ სთვლი ადამიანად?

განუსაზღვრელად მას უყვარხარ!

ლატავრა. უნდა გარდქმენის და ჩემს სახეს თვის ხალხშიც

ჰპოვებს!

დღეს კი უცხოა!

დედა. არ არსებობს ქალისთვის უცხო!

ლატავრა. იქ, სადაც მე ვარ, ჩემს მტერს დასდევს სიკვ-

დილის ლანდი!

დედა. ვინ ხარ ასული?

ლატავრა. ლატავრა!

IV.

იგიწივე, ენგიჩარი და ვეზირი.

ენგიჩარი. ლატავრა.

არ ეყარება ჩემს თვალს ძილი! სულს მოსვენება!

ჩემს თვალწინ ცხადათ აიშარათა ვილაძ ძლიერი!

მრავალი თავი.. მრავალი ენა.

ვეზირი. ხალხი დღეავს!

ენგიჩარი. ჩემი ხალხი?

ვინ მოხიბლა?

რად იძახიან:

ძირს!..

რად მომიყვანეთ ეს ასული?

თავისუფლების სენმა ჩემი ხალხიც შეიპყრო

თითქოს მე თვითვე წაუქიდე ცეცხლი ჩემს მინდვრებს!

მომიხმე ჩემი უხუცესი! რჩევა მჭირდება!

ვეზირი. ის ხომ შენ თვითონ დასჯეცივინ!

ენგიჩარი. დავასჯეცივინ?

დავასჯეცივინ? — ჩემი ბრძენი?

ვეზირი. შენ თვით ჯალათთან გაჰზაენე და...

ენგიჩარი. როდის?

ვეზირი. როდესაც რატი!..

ენგიჩარი. მერე? თქვენ რატომ არ შემეჩერეთ?

სინაწულით.

ო, ეს ლატავრა... მახოციენებს ჩემს ერთგულ მონებს!

მეც ბოლოს მიღებს!

ლატავრას უმზერს.

მისი თავლები როგორ ისრად გულს მესობიან!

თითქოს მე მედგას ეკლის გვირგვინი!

მდიდთ, მოჰხადეთ!... ბოროტლები ნუ აძევს ხელებს!

დაუბრუნდეს იგი თავის ხალხს!

ახ! მომამოვრეთ! მომამოვრეთ!

მას შემაჯახეს, ვისთან ბრძოლა მე აღარ ძალმიძს!

დედა. ნეტა აქამდის მოგვეუქიქა!

ენგიჩარი. ახ! მომამოვრეთ!

ზეიშს ეძლევა?

უხარია?

მე უნდა დავჩრე დამარცხებული?

დამარცხებული?

შეუტლუმელი ქვეყნად ჩემთვის არა იყო რა!

და ნუ თუ ეხლა?...!

მოიცათ...

ო, საბოლოო! ო, თავო ჩემო!

დედა. წამო, განშორდი!

V.

იგიწივე და Inkubus შემოიჭრება.

Inkubus. მე ვარ!

ენგიჩარი. ინკუბუს!

რად არ იკითხვ: მსურდი თუ არა?

Inkubus. ჰეე, ხე!

განა როდესმე ვისმეს ვკითხვა: ესურფარ თუ არა?

მე რომ ვე გვეი შეშეპაროს, თვით დავლუპულვარ!

ენგიჩარი. სუნი გდის ცული! მოსტერი მოკლედ და გამეცალე!

Inkubus. ცული სუნი იქიდან მოდის...

ჰხედავ, რა ზიზილი გვეყურებენ

ჩვენ თუ ვართ ერთად, ვეფოვობ დიდებთი!

ენგიჩარი. მსულხარ!

Inkubus. ბე—უარესად!

ენგიჩარი. რა გინდა ჩემვან?

Inkubus. განაღდება ჩემი პირობის!

ქალღს უჩვენებს.

ენგიჩარი. პირობას მე ვწერ, მას მევე ვარღვევ!

ხელის შემშლელი არავინ არის!

რა პირობაზე ლაპარაკობს ძლიერთან სუსტი?

შენც ჩემი ხარ და თვით ვე პირობაქ!..

Inkubus. ოქრო!

შენ მკვლად გიწყევია, ჯრღლოთ მოვიტხოვ!

ენგიჩარი. რისთვის?

Inkubus. სამს ძმას კავშირი დავარღვევივინ!

ენგიჩარი. შემდეგ?

Inkubus. მათ დასამოხობად რეაქცია ავაგლვარე!

ენგიჩარი. კიდევ?

Inkubus. იმათ ბანაკში ვავრცელებდი პროვოკაციას.

ენგიჩარი. და ბოლოს... ჩემთვის?..

Inkubus. ხელში ჩაგივლე ვინც შენ გინდოდა!

ენგიჩარი. ვინც მე მინდოდა?

ვინც მე დღეს მტანჯავს! ვინც მე მომიხსო...

შენ შემაჯახე ჩემს ბედისწერას...

ქალღს ჰხევა.

სიბრძნის წიგნში მოძებნეთ ჯილდო!

რას იმსახურებს:

ძმათა გამოთობა, ფლიდი ჯაშუში და კაცის მკვლელობა!

Inkubus დიახ, ვე ჩემი ღირსება არის!

ენგიჩარი. რას იმსახურებს?

ვეზირი. საკირეს!

ენგიჩარი. დასწყვიტ!

Inkubus. გასთხრი სამარეს?..

მე ვიხარებ!

თვით შენი თავი მოგტყუებია!

მე ვიარსებებ სხვაგან სხვა სახით.

აბა, ისმინე!

აგმხედრება ჯარი და ხალხი!

შენ ხარ მარტოკა შენის გვირგვინით

და ბებრუქანა კარის კაცებით!

მე გიმავრებდი ტახტსა და სკიპტრას

დღეს კი?...—

პოხას იცვლის.

მოდის ლაშქარი!..

და შენ უჩემოდ წადი, ებრძოლე!

ენგიაჩარ. ჩემს თავს რა ხდება?

მცირე ხანს ბნელდება. გაიარებს სიკვდილი. სიბნელეში გამოწვდი-

ლია მრავალ ათასის ხელი. ინკუბუსი ჩნდება ოქროს სამოსელში.

VI.

ივინივე კარისკაცი. მიხრობელი. შემდეგ მეომარი.

კარისკაცი. მიხრობელი არის!

მიხრობელი. აგვიჯანყდნენ!..

ენგიაჩარ. ვინ?

მიხრობელი. ლატავრას ხალხი!

ენგიაჩარ. ჩემი ჯარი!

მიხრობელი. ორად გაიყო და ნაწილი იმთ მიემხრო!

ენგიაჩარ. სიკვდილი მიმზერს...

მეომარი. შემობრბის.

ყველა გზები მტერის ხელში არის!

ვერათერს ვაწყობთ, თუმც მხნედ ვიბრძვით!

ენგიაჩარ. წადი ვეზირო! შენი იქ მოკვდი! ვეზირი გადის

განა თუ ამას არ მოეულოდი?

მაშ რატომ ჩემს მტერს მზად არ დაეუხედი?

ო, ეს ასული!

რად შევიბრძოლე ხალხის მიზანს მე მომაკვდავი?

მახვილს იღებს.

აწ ეს მახვილი ეძძიმება მევის მარჯვენას!

ვინ შეღობება?

წინ ვინ მიდგას?

სიკვდილის ლანდი! შეჭიკვლებს

ოხ, ნეტა ამ ქალს არ შეეყროდი!..

დედა. გული ცუდს მიგრძნობს!

დასდე ზაფი. ანთავისუფლე!

ენგიაჩარ. უარყო ჩემი მღიერება, ჩემი გვირგვინი?

არ შეიძლება! დღემდე გული შიშს არ იცნობდა?

დედა. ანთავისუფლე!

ენგიაჩარ. ჩემი მარჯვენა!... ჩემი სახელი!...

Inkubus. ხა, ხა, ხა!

ენგიაჩარ. შენ? ვინ ხარ? რა ხარ?

Inkubus. ოქროს რაინდი! ყველა მსულს და ყველა მჭირ-

დება!

მე ხალხს ვებრძოლებ, სანამ თვით მე შემებრძოლებ...

ენგიაჩარ. შენ არ ყოფილხარ ჩემი ზრახვა? ჩემი სურვილი?

Inkubus. დღეს მე ვიძიებ!

ენგიაჩარს აუტუხება ლანდი სიკვდილისა.

ენგიაჩარ. იქნებ ჩემი ქვეშევრდომებიც

შენ ამიჯანყე...

Inkubus. ორპირია ჩემი მახვილი!

ენგიაჩარ. ვი თუ ერთხელ შენ თვით მოგბედეს!

Inkubus. ვარ ცვალებადი! წადი თამადა! გაღიან.

VII.

ლატავრა. დედა. მხეველები. შემდეგ Inkubus.

I მხევალი, ლატავრას მეც თან წამიყვას! მზის ქვეყანაში!

დედა. ლატავრას მუხლს უდრეკს.

შენ შეგიძლიან შეაჩერო გარედ სისხლის ღერა!

ერთი მყავს შეილი!

ლატავრა. ხალხი გადასწყვეტს!

დედა. შემინდე ქალო, რაც კი დღემდე ტანჯვა მოგიძ-

ლვეს!

ლატავრა. ხალხი განსჯის...

მხეველები. სარკველში იურებთან.

— მოიმწყვდიეს!

— ფარი გაუტყდა...

— მცველს გამოჰკლიჯა მეორე ფარი!

— უკან მოსდევინ!

დედა. ახ!

მე შეიღს მიკლავენ და შენ კი ჰხარობ?

არ გაჯახარებ!

სანჯლით გაეჭანება და იმ დროს, როცა უნდა ჩასცეს, მშვეალი ლატა-

ვრა წინ აფურცება, ავრთუე ხანჯლით ხელში. ორივეს ერთმანეთის

ხანჯალი მოხვდებათ, მშვეალი ლატავრას წინ კვდება.

დედა. შეიღს სიციცხლე...

შენ მას უყვარდი!

ტახტის წინ კვდება. გარედ ომის ხმაურობა. შემობრბის ინკუბუს.

ხელში სასწოროთ და ოქროს პარკით ოქროს ტანთსაცმელში. ტახტ-

ზე ადის.

Inkubus. მეუფე დემო! ანთავისუფლეთ!

ხმები: აიდიო ლატავრა.

Inkubus. შესწყვიტონ ბრძოლა! ხალხს აუწყეთ ჩემი სურ-

ვილი:

ოქროს რაინდი ანთავისუფლებს!

მე და ლატავრას კიდევ გენახათ თქვენთან, თქვენს ახლოს,

შებრძობლებულებს ოქროების სამეფოებლოში.

ენლა ვასრულებთ ერთ ეპოქას! დაუსვით ფარდა?

დასასრული

სანდრო შანშიაშვილი.

მეჩანდავე გ. სესიაშვილი

მეჩანდავე გ. სესიაშვილის ლენინის ძეგლის პროექტი, რომელსაც კ. აღმასკომის საკონკურსო პრემია მიიღო.

ახალგაზრდა მეჩანდავე გიორგი სესიაშვილმა პირველად თავისი დაწვრილი ხელით შექმნილი „მეჩანდავე“ შექმნა. შემდეგ იგი შემთხვევით გაიცნო ჩვენმა მეჩანდავემ ი. ნიკოლაძემ, რომელმაც როგორც დაკვირვებულმა ხელოვანმა, მასში შეინიშნა ბუნებრივი ნიჭი. სამეტადინოდ მიიწვია თა ვის ატელეფონი და ამყვინდა ორი წელი. სამხატვრო აკადემიის დაარსების შემდეგ გადაიყვანა აკადემიაში, სადაც ამ ეამადაც მეჩანდავემ.

მისი უტყუარი ნიჭის დამადასტურებელია ახლად შესრულებული **ლენინის ძეგლის პროექტი**, რომელშიც ქალ. აღმასკომის საკონკურსო პრემია მიიღო. ძეგლის პროექტი თავის აღნაგობით წარმოადგენს ობიექტურ და კვარცხლბეკს და ხერხთომილურ კონსტრუქციასა. ზემო ნაწილზე აღმართულია პიტალო კლდე, ქაოტიურ ხასიათის, ამ ძღვეულ ქაოსის გარღვეულ გეოლოგიან ამოხდულია ვულკანური სიძლიერით და ტიტანიური ბრუნვულმდრითი შიშველი ფიგურა — ლენინის. იგი მტკიცე ნებისყოფით იზიზრება განუსაზღვრულ სივრცისაკენ. აქ ნათლად მოცემულია მთლიანი ბუნება დიდი პიროვნების. ლენინის უკან აღმართულია მთლიანი ტანით ქალის ფიგურა საყვრით ხელში, რომელიც უძახის მიველ სამყაროს, ნათელი გამოხატულება დიდი ტრიუმფის მისწრაფებისა; ძეგლის ქვემო ნაწილზე, კვარცხლბეკთან ასახვლია ძლიერი გგუფი, ბობოქარ ტლდასავით მოვარდნილ მშრომელ მუშათა მასის, რომელიც შეერთებულია ძალით. თავდაწირვითი გახლდებით, ღია გულმდრით და დაკეპილის ცენზებია, ამ მძღელ ძახილის ხმაზე მისწრაფიან წინ; მათ შორის მოსაჩანან, მოხტნიც, ქალბეცი ბავშვებით ხელში. ახალგაზრდა ქალიც, რომელსაც თავისი სატრფო ვაჟი ხელის მოხვევით თავისთან ირევს და მიჰყავს საერთო მიზნისაკენ. ყველას სახებე აღბეჭდილია მტკიცე სურვილი, უტეხი ნებისყოფა და მისწრაფება გამარჯვებისაკენ.

აღონის.

სახალხო პოპოზიტიური ნ. სულხანიშვილი.

ნიკო სულხანიშვილი.

ქართულმა გულგრილობამ, ქართულმა დაუდევრობამ როგორც ეს მიღებული და ჩვეული ამბავი იყო წარსულში, ამ ოთხი წლის წინადაც, მშრომელ ხალხს უდროოდ მოსტაცა თავისი გულის მესაიდუმლე სახალხო კომპოზიტორი ნიკოლოზ სულხანიშვილი.

ნიკოლოზ სულხანიშვილმა საქართველოში პირველმა მოახდინა დიდი რვეოლიუცია სახალხო მუსიკაში.

მან პირველმა დაუწერა მუშა კლასის „სარეოლიუციო მარში“ 1906 წელს როცა პარტიული ამხანავი პეტრე მონტინი, განზიდებული დილევატად პეტროგრადის კომუნისტა ყრილობაზე, ვერაგულად მოკლეს ბაქოში ბნელმა ძალებმა 1906 წ. 6 დეკემბერს. ეს მარში შესრულებულ იყო ამხ. მონტინის ნეშტის გამოსვენების დროს ტფილისში.

ამ წლიდან იწყება სულხანიშვილის დენეაც წყეულ შავაზმელ ნიკოლოზის რევიმის ავენტების მიერ. სულხანიშვილს ოთხივენი სამახტურიდან, გალობის მსწავლებლობიდან, და იგიც კარის კარ დაწიალებს სოულად და აგროვეს ხალხურ კილოებს, რომელსაც სარწულად უდებს თავის საყვარელ ოაგრა „პატარა კახი“-ს და სახალხო სიმღერებს.

ყველა ამ ხალხურ სიმღერებს იგი ამქვინებს 1913 წელს სულმნათ მსახიობ ღალი მესხიშვილის იუბილეზე და ისეთ დიდ შთაბეჭდილებას სტოვებს, რომ ერთხად

ალიარბებენ მას სახალხო მუსიკის კომპოზიტორად, მისი „ვუთონური“, „მესტირიული“, „სამშობლო ხეყსურისა“ „მამუ გამარჯვება ტუბილო სიოცხლ“, „ლოცვა“, „მო- ზუალო“ და სხვ. ყველა ეს სიმღერები შედგერება ხალ- ხის გულოდ ამოკრეფილი.

მეგრამ, როგორც ზეფი თ მოვიხსენიეთ, ამ დიად ნიუს პარტიანი არ უნდებდა, არაინ მხარს არ უმავრებს, პირიქით ინტრიგების ქსელში ახვევენ. და 1919 წელს დეკემბრის 3-ში უპატრონოდ, სადღაც რკინის გზის სა-

ავადყოფის ერთ ერთ კუნჭულში ფილტვების ანთებით სული ხდება.

იმედია დღევანდელი ხელისუფლება მიაქცევს ყურადღებას ამ ნამდვილი სახალხო კომპოზიტორის ნაწერებს, რომელიც დაკულია ამ ეჟად საქ. საისტ.—საერთოგრაფიო საზოგადოებაში და გამოსცემს მთელ მის თხზულებათ და მონოგრაფიას, რომელიც საუკეთესო ძეგლი იქნება ვარდაცვალებულ კომპოზიტორის სახელის უკედევდასაყოფად.

ქ რ მ ნ ი კ ა

— სახალხო სახლმა თავის დამსახურებულ მსახიობს ნ. გოკირიძეს საზეიო საღამო გაუმართა 6 აპრილს. წარმოადგინეს ოუბლიარის მონაწილეობით „ხანუმა“ 2 მქ. და „ტინი სოვეტნიკის სიხმარი“ შემდეგ იუბილიარს მიულოცეს. მილო მუშებისაგან საშუქები. წარმოდგენას დიდძალი ხალხი დაესწრა. წარმოდგენის შემდეგ აზნანგებმა გაუმართეს ბანკეტი.

— კვირას, 6 აპრილს, რუსთაველის თეატრში გაიმართა გრანდიოზული საღამო-კონცერტი საუკეთესო მსახიობთა მონაწილეობით. საღამოს მთელი შემოსავალი მოხმარდება გერმანიის მოსწავლე ქართველ სტუდენტობას.

— სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საღამო დანიშნული 5 აპრილისთვის ვერ შესდგა, და იგი გადატანილი 3 მაისისთვის.

— 18 აპრილს სახელმწიფო ოპერის თეატრში სა- მუსიკო დარგში 35 წლის მოღვაწეობის გამო ოუბილეს უმართავნ საიპერო ლოტბარს ვანო ფალიაშვილს.

— დეტი თარხნიშვილის კონცერტი, რომელიც დანიშნული იყო 6 აპრილისთვის გადატანილია 16 აპრილისთვის. გაიმართება სახელმწიფო კონსერვატორიის დარბაზში. მონაწილეობას მიიღებენ ქმანი კავსაძეები და მომღერალი ლოთოქიფანიძე.

— ახალგაზრდა მომღერალი ე. ქაშაქაშვილი მიემგზავრება იტალიაში. მან თავისი გამოსათხოვარი კონცერტი გამართა 7 აპრილს კონსერვატორიის დარბაზში.

— ხუთშაბათს, 3 აპრილს რუსთაველის თეატრში წარმოდგინეს პირველად გრიგოლ რობაქიძის ახალი პიესა „მოდსტეტი“. წარმოდგენას დიდძალი საზოგადოება დაესწრა. დადგმა მეტად ორიგინალურა. საინტერესო დეკორაციები მხატვრების: ი. გამრეკელის და ე. ზედენეიხის. თვალის მომპრელია კოსტიუმები ფერადებით. პიესა უჩვეულო ანსამბლთ იქნა მსახიობთაგან წარმოდგენილი. ასევე პიესა გაიმეორეს აგრედევ 8, 10 და 13 აპრილს. დადგმა ეკუთვნის ე. მარჯანიშვილის და აღ. ახმეტელს.

— კომპოზიტორმა ე. ფოცხვერაშვილმა დასწერა ახალი ორიგინალური ოპერა „სინათლე“.

— ქართ. მხატვართა საზოგადოებამ გადასწყვიტა მოაწყოს მაისის შუა რიცხვებში სურათების გამოფენა. იგი წინასწარ მუშაობას უკვე შეუდგა.

— ხელოვნების მთავარ კომიტეტმა აღძრა შუამდგომლობა სახ. კომსაბჭოს წინაშე, ახალგაზრდა მხატვრის ირ. თოიძის საზღვარგარედ გავზავნის შესახებ. ამ მხატვრის ახალი ნაწარმოები „ქალის პორტრეტი“ ამ დღებ-

ში შეიძინა საქართველოს ეროვნულ გალერეის დირექციამ.

— ავქლის მუშათა თეატრს აღმასკომის დადგინებით დარეკვა ნიკო გოკირიძის სახელობის თეატრი, მისი 30 წლის სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავად.

— 15 აპრილს გაიმართება საღამო კონცერტი ქართულ კლუბში საეიფო დარგის მომუშავეთა კავშირის ნიეთ. ღონისძიებათა გასაძლიერებლათ საინტერესო პროგრამით.

— სრულ. საქ. ხელოვანთა კულტ-კავშირში მოხდა მთავარ კომიტეტის ახალი არჩევნები. კომიტეტის შემადგენლობა: ე. მაყაშვილი (თავმჯდომარე), კოტე მარჯანიშვილი, დ. არაყიშვილი, ია კარგარეთლი, ა. ე. ფალავა, ტ. ტაბიძე, ე. კოტეტიშვილი, პ. იაშვილი, ი. გრიშაშვილი, ს. აბაშვილი, ე. სიღამონ ერისთავი, შ. მამალაძე, ე. რუხაძე, პრეზიდიუმში არჩეულნი არიან: ე. მაყაშვილი, — თავმჯ. მისი მოადგილე ტ. ტაბიძე, —თავმჯდომარის აზნანგვი, ე. სიღამონ—გრისთავი და ე. ფალავა.

— ამ დღებში მოხდა ქართველ მხატვართა საზოგადოების წლიური საზოგადო კრება. კრებას დაესწრენ ტფილისში ყოფიე ყველა ქართველი მხატვარი. მოხდა გამგეობის ახალი არჩევნები, არჩეულნი არიან გამგეობის თავმჯდომარე: ე. კოტეტიშვილი, თავმჯდომარის აზნანგად ვლ. სიღამონ-ერისთავი, მდივანი დ. ტოფაძე, მოლაურედ ვიორგი სესიაშვილი, გამგეობის წევრი, დ. წერეთელი, სარევიზო კომისიაში მიტო შევარდნაძე და შ. არეშიძე.

— საქართველოს პროდუქტულტში დაიწყო ლექციების კიხევა ხელოვნების ყველა დარგებიდან. მუშებისათვის ლექციები უფასოა.

— დეგოს მუშათა ადგილკომის კულტგანყოფილებამ დაადგინა გახსნას მუშებისათვის დრამატული და სამხატვრო კლუბები.

— საქ. სახ. კომისართა საბჭომ აღმოსავლეთის შრომელთა უნივერსიტეტის გახთვის „ილირის დროის ქვეშ“ საჭიროებისათვის ყოველთვიურად გადასცა 10 ჩრგონ.

— მუშათა ცენტრალური კლუბის გამგეობამ დაადგინა 15 მაისს გახსნას თავის საზაფხულო თეატრი ბაღში, სადაც მოწყობილია საზაფხულო სცენა. გაიმართება ქართული წარმოდგენები და კონცერტები.

— დასალეთ საქართველოდან დაბრუნდა რეისიორი პერესტიანი და კინო-მრეწველობის მსახიობნი, რომლებმაც ადგილობრივ გადაიღეს ნინოშვილის „ჩენი ქვეყნის რაინდი“ და ე. წერეთელის „პირველი ნაბიჯი“.

— სახელ. კინო მრეწველობა დაასრულა სურათის „არსენა ყაჩაღის“ გადაღება და ამ დღეებში უზენეეს კინო-თეატრებში.

— საქ. მ.ხ. კომისარია საბჭომ წინადადებით მიმართა განაოლებს კომისარიატს რომ მისთან არსებული სახელ. კინო-მრეწველობა შეუთინხმდეს საფრანგეთში არსებულ ქართველ ხელოვანთა ჯავშრის, საფრანგეთში ქართულ კინო-ფილმების გადაზღვრის შესახებ.

— ოპერები მუშათა თეატრებში. ყოველ სამშაბათობით მუშათა თეატრებში მისაღობდესა და ცენტრალურ მუშათა კლუბში, იმართება საოპერო წარმოდგენები მუშათა თვის, ხალხულწიფო საოპერო მომღერალთა მონაწილეობით. ხალხი აუარებელი ესწრება. ფსებები მეტად ხელმისაწვდომია.

ბიზლიობრაფია.

„მნათობი“ № 1 უყველთვიური სამხატვრო სალიტერატურო ჟურნალი საქ. პოლიტ-განათლებლის მთავარ-მართ. გამოქვ. ლ. ქართველშვილის რედაქტობით.

ჟურნალი, როგორც რედაქციის წინასიტყვაობად ჩანს, მიზნად ისახავს შემოკრების თავის გარშემო ქართული ლიტერატურულ ძალეებ და გამოიყენოს ადრთვე მარქსისტული და მეცნიერული ძალეები. თუ რედაქციამ ეს დაბრუნა შესარულა და იარა ამ გზით სი ჟურნალი დიდ საქმეს გააკეთებს ქართულ კულტურისათვის. ამის საწინააღიო ჟურნალის პირველი ნომერია.

ჟურნალის პირველი განყოფილება დღენა შენგვლასი რომინი „სანაპარლო“-ით („უბერი“-თ) იხსება. რომინი მიუცემულია Malleria მთელ თავისი საზინელებით და გადასწენება. ჩვენ თავს ვიკავებთ ჯერ-ჯერობით დაფასებისაგან და ჟურნალის შემდეგ ნომერებში რომინის გაგრძელებას მივუძღვით.

შემდეგ მივება ი. ბონელი ლექსი, რომელიც პოეტის იმედობით მოწოდება ბრძოლისაგან.

აქვე სერგებინასის ლექსი „კომუნა“. ლიტერატურული განყოფილება იხილება ტარასივ-როდინივის ფანტასტიური ამბით „შოკოლადი“-თ.

ლიტერატურულ განყოფილების შემდეგ მარქსიზმის თეორიისა და პრაქტიკის განყოფილება. წერილები ლენინზე ქართულ ლიტერატურაში ლენინის შესახებ განსაკუთრებით გამოირჩევიან.

ფ მახარაძე აღნუსხავს იმ მიხეზებს, რომელთა წყალობით ლენინი შეიქნა ეთაჰალური მნიშვნელობის მოგანათა ხელმძღვანელი.

ბ. ტარაოშვილის სატარა წერილს ლიტერატურის დალი ახის. ის ათანმებს მარქსიზმის კონკრეტის პიროვნების როლის შესახებ ისტორიაში და ლენინის კულტს.

დაბოლოს კ. ორაგველიძის „ლენინი და ბრესტი“ საგავთო წერილია და ილესტრაცია იმისა, თუ როგორ შედგენს ლენინი მოელენათათვის დროზე ანგარიში გაეჩია და პოლიტიკალი სტრატეგით დიდ მანეჟრად მოუხდინა. ამ საკითხზე ჩვენ ჟურნალში იყო ბრესტის ხავის მოწვევის არისთვის წერილი. აქვე ვაძრობ-მგვანას წერილი „პოლშევიცები და იაკობინობი“-თ.

კ. ორაგველიძის „წერილები პოლიტიკური ეკონომიადან“ ვინაგვებურ წარმოებით პოლიტიკურ ეკონომიის განმარტებისა და მისი მთიოდლოცური საფუძვლებების მიხისათვის. ეს ცდა პრობლემის დაყენების, სადაც ბევრი დამუთ-ავრებელი აზრია. ავტორს წერილის დასასწავლი ვითი მარქსი მოხდის. ის სწრეს: „პოლიტიკური ეკონომია, როგორც მეცნიერების საგანი, არ შეიძლება გარკვეულათ ჩაითვალოს“. ჩვენ გვგონია, და ამაში ავტორიც დაგვეთანმება, რომ პოლიტიკური ეკონომია მეცნიერების საგანი კი არა არამედ თეიონ მეცნიერებაა.

მისე ვინაგვებობის ვტული წერილი „პლბერტ ანშინტონის რედაქტობის თეორია“ შესახებ ვაკვანძის იმ უდიდეს რევილიციის ერთხანს, რომელიც ანშინტონის მოახდინა და მთელი ძველი ფიზიკა ყოთხა და დაყენა. ავტორი ცდილობს პოპულიარული გადმოცემით მეცნიერებისა და ფორმულების საიდუმლოებათ მიყენებულ აზიარის, და ვფიქრობთ, რომ ავტორმა ეს შესძლო იმდენად, რამდენად შესაძლებელია პოპულიარობით მეცნიერების ინტერესები არ დასიანდეს.

ფ. ბარანოშვილის წერილი „კიანასიზმის მრავალი საგითოდ და კვრთოდ საქართველო“-ში არის საერთო ცნობები მსოფლიო ტანათორის მრავლის შესახებ და დაწერილებით აღნიშნულია საქართველოს ტერიტორიის ის ვითრებები, სადაც ტანანობის ჩანაწარულები და ნიშნებია: წერილი „ამიწყოფი“ და „კონსტანტინე ცნობები, მას მხროლედ ეკონომიური მიდგომა და გაუქმება აკლია, ის ორაგველიძის წერილი „განაღვარებობის“ შესახებ ოპტი-

მისტურად აშუქებს საკითხს და ამ შთაბეჭდილებას რედაქციის შენიშვნებზე ადლოცებს. ცნობების სახეს ადგლი არ აქვს. ჟურნალს უფრო მოუხდობა, რომ საკითხი მარტო ფიზიოლოგის თვალსაზრისით არ გაუშუქებულყო. სიცოცხლის პრობლემა, რომელსაც ბევრი მოახლოების სულიერი შვიდობა დაურღვევია, მიქრობდ არის განახლებარბების საკითხთან დაკავშირებულ. სიცოცხლის ინსტრუქტორის სიციფლის ინსტრუქტორ შეცვლა, დაწინაურებ განმობრება საკუოდან, აი ის საკითხები, რომლებიც იმ წარმვე წამოიღებება, თუ განახლებარბების საკითხს მარტო ფიზიოლოგის თვალსაზრისით არ მიუღვებთ. ასე გაწილი თემის დროს ილ. მეჩარიკეს ჯგერს ვერ აუთხვევთ.

უცხოეთის განყოფილებაში მოთავსებულა ნ. კიკნაძის წერილი „მუშათა პარტიის“ მთავრობის შესახებ იჩესლის.

პუბლიცისტიკისა და კრიტიკის განყოფილებაში მოთავსებულა ლარის რინენსერის „კომალეების ჩრდილი“-თ და სადისკუსია წესით ი. გვედგაშვილის წერილი პოპულიარული ხელმძღვანის პრობლემის შესახებ. წრების ბოლი ფერცულედი დამთბილი აქვს მდიდარი ბიბლიოგრაფიისა და უცხოეთის ქობინის.

ზოგიერთი წერილის ტიტლს შესწორება და რედაქციის მხრენეული ხელი აკლია. მაგალითისათვის: „ეკონომიამ იმ დასკანდენ მიგია“, „სახოხადობმა ზმთანას დახმარა“ — ეს ერთ ფერცულეზე ხდება. წერილ ლანახადა გამოცემული, შეიცავს 160 გვერდს და ღირს 1 ზ 40 კ.

6. წ—ძე.

6. ქოიავა. პარადოქსები ფსებების ჩამოყალიბებაში.

ამონაბეჭდი ჟურ. „ჩვენი მეცნიერება“ № 6-7-დან.

ჩვენ გულსაკვილოთ უნდა აღვნიშნოთ, რომ საქართველოში არ გამოხდეს ჟურნალი, რომელშიცა სპეციალურად ეკონომიური საკითხები შექმდებოდეს. ასეთი ორგანოს საჭიროებას ცველა გრძობს, ვინაიდან სინამდვილეში წამოიკრა ეკონომიკის მრავალე პრაქტიკული და აპრეიუვე თეორიული საკითხი, რომელიც გაუქმებას მოითხოვს.

სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასისტენტი ნ. ქოიავა ერთ მეტად სანტერესო ფსებების ჩამოყალიბების თეორიულ საკითხს ეხება. ეკონომიური კანონია: ერთობა და იმვე ბაზარზე ერთი ფსები სებობს ერთსა და იმვე საჭიროებზე ერთსა და იმვე დროს. შეიძლება, რასაკვირველია, არ არსებობდეს ფსებების აბსოლუტურად ერთობადაეგობა. შეიძლება გადახვევა, განამაყლისი, მაგრამ ეს სპეციოთი კანონი ვერ დაარღვევს. ავტორის აზრით იმის და რველოცის დროს, ცუდვალეობთან სახელმწიფოებში ადგილი ჰქონდა ისეთი ეკონომიური მოვლენა, რომელიც სასუფელოს ეთიარას ცველასთან მიმდებლ ფსებების ჩამოყალიბების კანონებს. ავტორმა მისა დაკან მყადველები ორ ჯგუფად არიან გაყოფილი: ავტორიზმად და უცხოელებად. უცხოელი იმის უფრო დიდ ფასს, ვიდრე თვისტიში. უცხოელი გრძამნისთვის ისეთ ადამიანს წარმოადგენს, რომელიც ეკეთების სება, ვერცულებე ქვეყნისა და განსალარული ვალუტის მქონეა; თითო უცხოელებზე უფრო არის განსებეება: უსწორელი მაალი ვალუტის და დაბალი ვალუტის მქონეა ჩვენ არ გამოუფდებით დაწერილობით ავტორის არგუმენტაციას და ვერ შეგებობთ იმ მიხეზებს, რომლითაც ნ. ქოიავა ცდილობს ახსნას ფსებების ჩამოყალიბების ეს უსწორელი შემთხვევა.

გვგონია კი რომ მხოლოდ ამ შემთხვევით არ შეიძლება დარღვევა შ. ტივის დებულების, რომ იმის არც ერთი ეკონომიური კანონი არ შეურყევეა.

შარტები ნაცლიშვილისა.

საერთოდ, ეგრედ-წოდებული ეკონომიური კანონები რელატიური ხასიათის არის, და შეიძლება იმდენი გადახრა მოხდეს ძირითად ვარიანტიდან, რომ რაიმე კანონის არსებობაში დავეჭვიანდეთ.

რაც შეეხება იმ კონკრეტ შემთხვევას, რომელზედაც ნ. ქოიავა ლაპარაკობს, ის დროებითი მოვლენა იყო; ხოლო გადახრას დასვების ჩამოყალიბებაში ნორმალურ დროს ყოველთვის ჰქონდა ადგილი, როდესაც მონაოლიურ მდგომარეობაში ჩაყენებული სარეწაოები საპროდუქტო ხარჯებს არ უწყვეტ ანგარიშს და ფასებს აწესებენ. ჩვენ ისეთი შემთხვევებიც ვიცით, როდესაც ერთსა და იმავე ბაზარზე, ერთსა და იმავე საქონელზე, სხვა და სხვა ფასი არსებობს. მაგ. ეგრედ-წოდებულ სარკინიგზო tarif de faveur-ის დროს და სხ. მოკ. ქოიავას მიერ აღნიშნულ კანონისგან გადახრათა მიზეზად მხოლოდ შემთხვევებს ყოველთვის ჰქონდა ადგილი და თუ ველაპარაკებით ეკონომიურ კანონების დარღვევაზე, მაშინ დარღვევის დასაბამი რევიოლუციის და ომის წინაპერიოდში უნდა გადავიტანოთ.

ხოლო თუ ამ მეთოდით მივუდგებით საკითხს, ჩვენ ვწიშობათ რომ ეკონომიურ კანონებიდან არაფერი დავეჩვენებამ.

ნ. წ—ძე.

დადასტი „მალშტრემში“ პ. კორიშელი.

ნ. გოკირიძე. ვიკენშტინის როლი „მალშტრემში“.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: მ. ქახიანი.

გამომცემელი: სახელმწიფო გამომცემლობა.

3 აპრილს ა. წ.

გაიხსნა

ამიერ კავკასიის ცენტრალური სასოფლო სამე-
ურნეო ბანკი

„ზაკსელბანკი“

ძირითადი თანხა 5.000.000 მან. ოქროთი

ბანკის გამგეობა: ტფილისი, ლორის გელიკოვის ქ. № 5.

დამფუძნებელი: ა. კ. ს. ს. ფ. რ. ფინანსთა სახალხო
კომისარია, მიწადმოქმედების კომისარიატის სახალ-
ხო კომისარები და ცენტრები აზერბაიჯანის, სომხე-
თის და საქართველოსი.

აწარმოებს ფინანსით { განაინ ოპერასიები
ნებადართულ ოპერა- სწარმოებს დღის
ციებს 9-3 ს.

გ ა მ გ ე ო გ ა.

დადგენილება № 59

ქ. თბილისის სასაფლაოების მართვა-გამგეობის შესახებ.

1924 წლის მარტის 21 ქ. თბილისი.

თბილისის სასაფლაოების მართვა-გამგეობის მოსაწესრიგებლად თბილისის აღმასრულებელ კომიტეტის პრეზიდიუმი ადგენს:

§ 1. ქალ. თბილისის ფარგლებში მდებარე ყველა სარწმუნოების მოქალაქეთა საზოგადო სასაფლაოების მართვა-გამგეობა ევალება თბილისის აღმასკომის საქმეთა მმართველობას.

§ 2. ყოველ სასაფლაოს მრევლი ირჩევს სასაფლაოს გამგეს, რომელსაც ევალება სასაფლაოს გალავნის შეკეთება-შენება, წყლის გაყვანა და განათება, ხეების და მცენარეების მოვლა გაშენება, ძველების და მოაჯირების დაცვა და სხვა.

§ 3. სასაფლაოს გამგეს ამტკიცებს თბილისის აღმასკომის საქმეთა მმართველობა.

§ 4. ყოველ სასაფლაოზე იმყოფება დარაჯთა და მესაფლაოეთა მუდმივი შტატი. შტატის რაოდენობა განისაზღვრება სათანადო სასაფლაოს გამგის მიერ საქმეთა მმართველობასთან შეთანხმებით.

§ 5. მიცალღებულთა სამარხი ადგილები უფასოა ყველასათვის.

§ 6. ყოველი სავარე ითხრება სიღრმით არა ნაკლებ სამი არშინისა. ხოლო სიგრძე-სიგანით — კი ფაქტიური საკიროების მიხედვით. დაყრილი მიწა იტყუნება მტკიცეთ და საფლავი ღამაზღდება დეკორატიული მცენარეებით და კულტურული ხეებით. დარგული მცენარე ხეები ირწყვება საკიროების მიხედვით.

§ 7. სასაფლაოს მოვლა-პატრონობის, საფლავების გასაქრელ, ხეებ-მცენარეების შესაძენ და სასაფლაოს მუშა-მოსამსახურეთა შესანახ ხარჯების დასაფარავთ წესდება შრომის ხელფასი შემდეგი სახით:

ა) პროუკაციონის წევრებზე და შრომის ბირჯის მიერ აღრიცხულ, მაგრამ დაუზღვეველ პირებზე ორი ჩვირწლიანი მანეთი.

ბ) დანარჩენ მოქალაქეებზე კი სათანადო სასაფლაოს გამგესთან შეთანხმებით.

შენიშვნა: ომის ინვალიდების, სოციალ-ურზუნელოფის სახალხო კომისარიატის მზრუნველობის ქვეშ მყოფ მოქალაქეების და შრომის ბირჯის მიერ დაზღვევებუ აყვანილი უმუშევრების საფლავების ვაჭრა და მიწის მიყრა ხდება სრულიად უფასოთ ამის შესახებ ყოველ ცალკე შემთხვევაში საქმეთა მმართველობის მიერ გაცემული სათანადო მოწმობის ძალით.

§ 8. სასაფლაოს შემოსავალ-გასავალი სწარმოებს საქმეთა მმართველობის მიერ დადგენილი წესის დართით და მისი სწორათ წარმოების სრული პასუხისმგებელია სასაფლაოს გამგე.

§ 9. სასაფლაოში მყოფ ეკლესიის კედლების ირგვლივ რჩება 30 ოთხკუთხი საენი თავისუფალი ადგილი. იქ მიტკალებულთა დასაფლავება აკრძალულია.

§ 10. აკრძალულია თბილისის აღმასკომის ნებადაურთველად მიცალღებულთა დასაფლავება ქვემო-აღნიშნულ სასაფლაოებში და ეკლესიის გალავნებში.

1) მამადავითის ეკლესიის გალავანში.	4) დიდუბის ეკლესიის გალავანში და
2) ქართველ კათოლიკეთა სასაფლაოში მე-3 სამილ. რაიონში.	5) ყველა იმ ეკლესიის გალავანებში, სადაც დღემდე არ არსებობდა საზოგადო სასაფლაოები.
3) სომეხთა სასაფლაოში რკ.-გზის ლიანდაგთან	

§ 11. ეს სავალდებულო დადგენილება არ ეხება სამხედრო უწყების სასაფლაოებს.

§ 12. ევალება თბილისის აღმასკომის მიერ რეგისტრაციაში გატარებულ რელიგიურ საზოგადოებათა საბჭოებს ა. წ. 10 აპრილის იქ, სადაც ეს გათვალისწინებულია ამ დადგენილებით აირიონ სასაფლაოთა გამგეები და დარაჯ-მესაფლაოეები და მათი სიები წარმოუდგინონ დასამტკიცებლათ აღმასკომის საქმეთა მმართველობას.

§ 14. ამ დადგენილების გამოქვეყნების დღიდან უქმდება ამ საკითხის შესახებ წინათ გამოცემული ყველა სავალდებულო დადგენილებები.

§ 15. დადგენილება ესე შედის ძალაში დღიდან მისი გამოქვეყნებისა.

აღმასკომის თავმჯდომარე **სუხიშვილი**

მდივანი **თიანაძე**

სახელმწიფო უნივერსიტეტის

კვილის სნეულუბათა კლინიკაში

(პლენარის პროსპ. № 126).

ავადმყოფების მიღება სწარმოებს დღის 9—1 საათ. და საღამოთი 4—6-მდე

ქ ა ი ა ი

კ. ზ. ვარტანოვი

სიფილისის, კანისა და ვენერიული სნეულუბანი. ავადმყოფებს ღებულობს დღის 9—10 საათამდე და საღამოს 5—7 საათამდე.

მისამართი: სურამის ქ. № 9. ვაგზლის ქუჩის კუთხე, რკინის გზის სამმართველოს მახლობლად.

ელექტრონის და სინათლის

სამეცნიერლო

საწილებით რენტგენი და რაზონალა

მიხეილ ვედუვანიშვილის სასწავლებლის

ნერვიულ და შინაგან ავადმყოფთათვის, რომელნიც ფიზიკურ მეთოდებით ექიმობას საჭიროებენ

სამკურნალო სწარმოებს **პ. სვიმონ უიუშიძის** ხელმძღვანელობით. ტფილისი, ყორღანის ქ. № 20. 126—25—7

ტფილისის აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმის

სავალდებულო დადგენილება № 60

მდინარე მტკვარზე ნაევებით მოძრაობის შესახებ.

1924 წ. აპრილის 1, ტფილისი.

მტკვარზე ნაევებით მოძრაობის დროს უბედურ შემთხვევათა თავიდან აცილების მიზნით ტფილისის აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმში დადგენი:

§ 1. წინადადება ეძლევა როგორც ყველა სახელმწიფოს, საზოგადო და კერძო პირებს, ამ სავალდებულო დადგენილების გამოქვეყნების დღიდან ორი კვირის განმავლობაში სასესიო შეაკეთონ ყველა თავიანთი ნაევები, რომლის საშუალებით ისინი აწარმოებენ მდ. მტკვარზე ტვირთის გადაზიდვ-გადმოზიდვის და მოწვიონ მენიხბეგებათ ამ დარგში საკმარისად გამოცდილი პირები.

§ 2. ევალება § 1-ში აღნიშნულ დაწესებულებებს და პირებს ყოველმა მომუშავემ ნაევ აუცილებლათ იქონიოს უბედური შემთხვევის დროისთვის საჭირო მაშველი რგოლები, პრობები და სხ.

§ 3. ნებადართულია მდ. მტკვარზე მომუშავე ნაევების მოძრაობა მხოლოდ და მხოლოდ მზის ამოსვლიდან მზის ჩასვლამდის.

§ 4. სასტიკათ ეკრძალება ყველა მოქალაქეებს მდ. მტკვარზე ნავით სიერნობა, ქეიფი და სხვ.

§ 5. ტფ. მ. გ. მილიციის უფროს ევალება გასცეს სათანადო განკარგულება ზემოაღნიშნულ § 3-ის დამრღვევ პირთა დაპატიმრების და ნაევების ჩაძირთმევის შესახებ სათანადო ოქმის შედგენით.

§ 6. ამ სავალდებულო დადგენილების დამრღვევი პირები დაისჯებიან ტფილისის აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმის ადმინისტრატული ხელისუფლებით, იძულებითი მუშაობით ან დაპატიმრებით ორი თვემდე ანდა ჯარიმით ას ჩეროხულ მანეთამდე.

§ 7. ამ სავალდებულო დადგენილების გამოქვეყნების დღიდან უქმდება ამ საკითხის შესახებ წინათ გამოცემული ყველა სავალდებულო დადგენილება.

§ 8. დადგენილება ესე შედის ძალაში დღიდან მისი გამოქვეყნებისა. თავმჯდომარე **ხუნიშვილი.**

მდივანი თიკანაძე.

სახელმწიფო გამოცემლობა

გზადღება დასაბამდათ ახალი წიგნი

ნ. ჟორდანიას და ს. დავდარიანის

სამართველოს საკითხი.

შინაარსი:

ნ. ჟორდანიას — — — ჩემი პასუხი

ს. დავდარიანი — — — ეს პასუხი არ არის

ს. დავდარიანი — — — ნ. ჟორდანიას „ბრძოლის საკითხები“ და სამართველოს გზა.

ჯანმრთელობის სახალსო კომისარიატი

აცხადებს კონკურსს ჭიათურის შვიდი ქვის მრეწველთა საბჭოს საჯანმრთელო სახლის ექიმის თანამდებობის დასაჭერად: ექიმ აკუპორციელოგისა, ვენეროლოგისა საჯანმრთელოში და ერთიც საექიმო ზუნქტის გამკისა სუთი ვერსის მომართებით ჭიათურიდან, ჯამვირი 15 გირვანქა სტერლინგი თითოს, ზუნქტის ექიმს კი ამასთან ერთად — უფასო ბინა და გათბობა-განათობა.

განცხადებები უნდა შემოტანილ იქნას ა. წ. აწილის 10-დევ ჯანსსკომისარიატის საკონკურსო კომისიაში. განცხადებასთან უნდა დართული იყოს: მოწმობა უნივერსიტეტის დამთავრების შესახებ, ნამსახურების სია Curriculum vitae, სამეცნიერო ნაწარმოებები (თუ არის). ცნობები საზოგადო სტაჟის შესახებ და შედეგებისდაკვრათ ზროფსიონალურ და საბჭოთა ორგანიზაციების შესვლად ბა. ზირობები ჯანსსკომში ოთახი მე-3.

საადმ.-საორგ. გახე. გამგე — შრანგულიანი.

ქვეგახე. გამგე — შალიზინი.

სახელმწიფო ვაჭრობა

სამკურნალო ქონებაზე

„გრუზგოსმედტორგ“

გამგობა ამით აუწყებს სყოველთაოდ, რომ ეთავლივე ჰანუხისმკებლობა ეთავლივე სხალსო ჯანმრთელობის კომისარიატის ფორმკანკოფილების კამერცოელ ხსნიათის

სავალდებულოა „გრუზგოსმედტორგისათვის“

იმ ზირო, რომელთაც რაიმე დამოკადებულება ჰქონდა სხალსო ჯანმრთელობის სხალსო კომისარიატის ეთავლივე სავაჭრო აზარტთან უნდა მიზართან „გრუზგოსმედტორგის“ გამგობას (ეგანგულოვის ქ. № 12).

საწარმოო ადგილები

„გრუზგოსმედტორგისათვის“

- 1) ბაქოს სწუები—კამოს ქ. (ეთავლი დიდი მოვარისა № 76).
- 2) საფთიაქო და სანორფარეშო მალანია № 1—თავისუფლების მოედანის ეთავ. ერეკნისა.
- 3) საფთიაქო და სანორფარეშო მალანია № 2 ზროს. რუსთაველის და ვოენი ქ. კუთსე.
- 4) სანორტეხო სხელოსნო—ეგანგულოვის ქ. № 12.
- 5) საქიძიკო ღაბორატორია—კამოს ქ. № 76.
- 6) სავალდებულო ზრეზარტების ღაბორატორია—კამოს ქ. № 76.

გრუზგოსმედტორგის დეკუთხეზიან ეველა ავითაქები, რომელნიც კი სავალდებულო ღოს ტერიტორიაზე იქოფებიან.

≡≡≡ სსეპლეფიფო ვაჭრობა ≡≡≡

„ბრუზბოს
 მედტორბ“

ს. ს. რ. საქართველოს სახალხო ჯანმრთელობის
კომისარიატის ქონებაზე

1924 წლის 20 მარტის რეგისტრაციის უფლება

 ღაიფყო
თვისი მოქმედება

ცენტრალური გამგეობა მოთავსებულია ყოფილ
ფარმოგანყოფილების ბინაზე — ევანგულოვის ქ.
№ 12.

სსეპლეფიფო
ვაჭრობა
კომისარიატი

მუშაობო და გლეხობო!

თქვენ უველამ უნდა იყიდოთ მამაკაცების, ქალების და ბავშვების გამსადებელი ტანსაცმელები კარგი მანჯლისგან, იფუად და ნაწილ-ნაწილად გადასდის გზით მსოფლიოდ სოციალისტურ მდინარეში

„გრუზულდუდა“

სუსთაველის პრესაბტი № 11 (ბთლთჰინ.)

მოითხოვეთ საქარსნო კომიტეტების და ადგილკომე-
ბის საშუალებით თქვენი დაწესებულებებისა და წარ-
მოებისაგან კოლექტიური კრედიტები.

ფ ა ბ რ ი კ ა :

მელიქოვის ქუჩა, № 5, ტელეფ. 11-67.

მიიღება დაკვეთიები სამხედრო, სამოქალაქო და სხვ.

სანთსაყვამლების მასიურ დაგებაზე.

საქართველოს ს. ს. რ. სასოფლო-სამეურნეო
 ბანკის (ეოფ. სახბანკი)

გ ა მ ბ მ ე რ ბ ა

ამით აუწყებს ეოფილ ქუთაისის საადგილ-მამულო
 ბანკის მსესხებლებს, რომ ეველა მოსხენებულ ბანკში
 დაგირაგებული და ტფილისის გუბერნიის ქალაქებში
 მდებარე მამულების საქმეები და საანგარიშო წიგნე-
 ბი გადმოცემულია სახალხო ბანკის ქუთაისის საიზო-
 თეკო განყოფილებიდან ტფილისის საიზოთეკო გან-
 ყოფილებში (შტაბის ქ. № 4) და ამიერიდან აღ-
 ნიშნული მამულების ჰატრონებმა საქართველოს საბ-
 ჭოთა მთავრობისგან 28 დეკემბერს 1922 წ. № 16
 გამოცემული დეკრეტის თანახმად ვალის გადასახდე-
 ლად უნდა მიმართონ დასახელებულ საიზოთეკო გან-
 ყოფილებას.